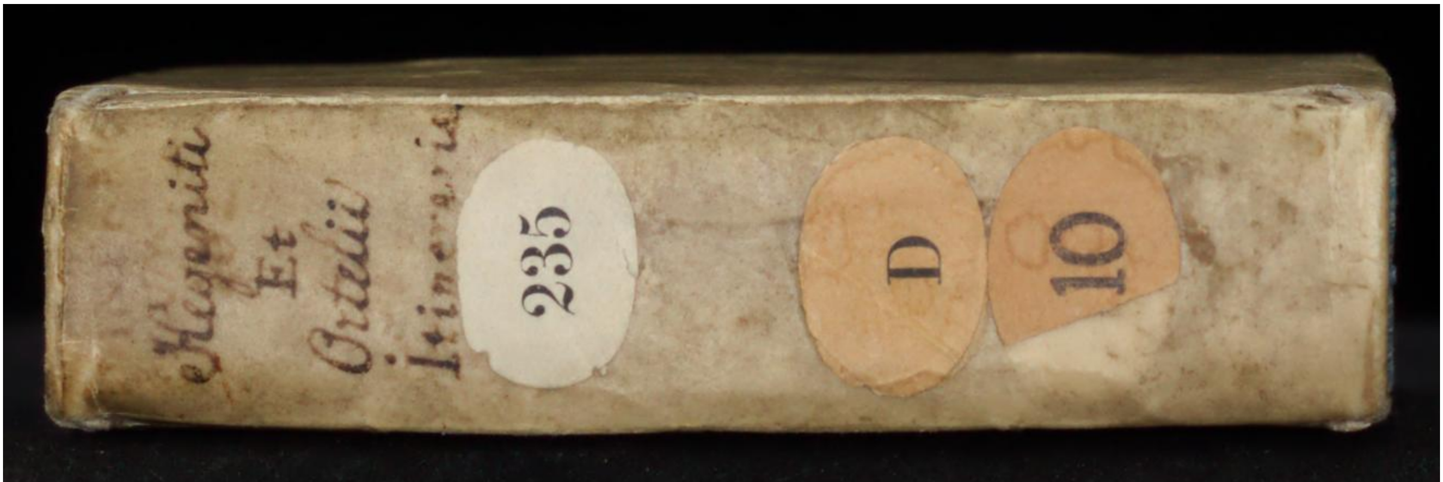
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

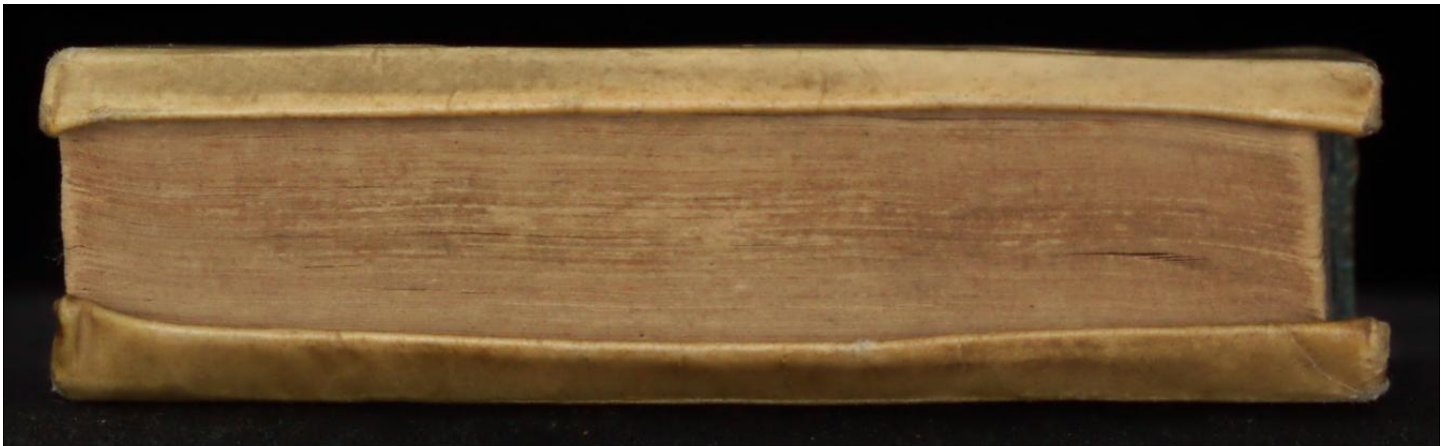
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

~~Elzevier~~

~~A 148~~

KW 235
D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

GOTFR. HEGENITII

ITINERARIVM FRISIO-HOLLANDICVM,

ET

ABR. ORTELII

ITINERARIVM GALLO-BRABANTICVM.

In quibus quæ viſu, quæ lectu digna.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

LVGD. BATAVOR.
Ex Officina ELZEVIRIANA.
cIↃ IↃ c XXX.
Cum Privilegio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Pari Lectiſsimo Nobiliſs. & Egregiorum valde Iuvenum,

D. ARNOLDO vander MYLE, in Dubbeldam, Bleskensgrave, Antonis-Polder, &c.

D. FREDERICO-LUDOVICO ab AISSEMA, in Alſem, &c.

Hoc quidquid eſt obſervationum Apodemicarum

LIBENS MERITO

EximI Amoris tenuiſs. Symbolam DO, DICO, ADDICO,

GOTFRID. HEGENITIVS

Ἀρετῇ καὶ χάριτι.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

NOBIL. IVVENTVTIS PRINCIPES,

QVos ætas, quos virtus & ad meliora animus pares eſſe fecit, abs ſe invicem disiungere nefas ac relligio mihi fuerit. Nec te latere poteſt Nobiliſs. VANDER MYLE, *aut ſenſibus tuis excidit memoria ſuaviſſimæ illius converſationis, qua triennio abhinc Nobiliſſ.* FREDERICVM-LVDOVICVM ab AISSEMA *Hagæ-Comitum proſecutus es, abeuntem etiam donis litterariis, interque ea libro qui* BATAVIA ILLVSTRATA *inſcribitur, adfeciſti. Agnoſcit iam dum hunc adfectum optumæ notæ Iuvenis, & ut tacita quadam mente hactenus coluit, ita brevi ſperat incoram fore occaſionem, qua tam carum caput exoſculari, &* dextræ conjungere dextram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tram *liceat. Quo conſilio te quoque his in chartis ſecum conſiſtere voluit, quem in ore, in auribus, in oculis etiam quaſi præſentem quottidie habet. Quod ſi aliqua* VOBIS *laus à virtutibus paternis accedere debeat, næ feliciſſimi eſtis quos à tantis Heroibus naſci ac dias prodire in luminis auras contigit. Patrem habes,* ARNOLDE VANDER MYLE, *de quo ſatius tacere ſit, quam multa verba proferre, quod olim de Carthagine quidam dicebat: quia ut meritiſſimo ſuo laudetur, ita ſatis non poteſt. Loquatur Patria, quam, inter primos Batavicæ Nobilitatis clavum tenens,* OPE CONSILIO *ad invidiam uſque iuvit; tribus etiam ſplendidiſſimis legationibus in cauſa communi perſunctus, binis ad Henricum illum Magnum Galliarum Rectorem, una ad Sereniſs. Rempub. Venetam. Quibus operam ſuam ac indefeſſum pro*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſalute publica ſtudium ita adprobavit, ut tum demum ſe beatos fore exiſtimarint, ſi hoc Neſtore aut Ariſtide tanquam ſuo uti frui poſſent. Nec Athenæ Batavæ iſtud abnuerint, de quibus hic, Apollo an Atlas dixerim? ita meritus eſt, ut quidquid illic ſunt, qui iam ſunt, huic uni ferè cum paucis acceptum ferant. Quid autem de tuo, Nob. FREDERICE *ab* AISSEMA, *patre ediſſeram? Dignus eſt cani meliore Muſa; ego illuſtri huic Soli nebulas potius quam lucem canoris meis nugis intulerim. Quis & quantus ſit, Divæ memoriæ Imp. Cæſar* RVDOLPHVS *abunde olim cognovit; novêre Reges Galliæ, Angliæ, Germaniæ Principes multi: quibus partim legatus in negotiis graviſſimis adfuit, partim divini conſilii ſuada adſtitit. Norunt etiamdum viri incomparabilis fidem Illuſtriſſimi ac Præpotentes Fœderatæ Belgicæ Ordines,*

quo-

quorum proviſu & auctoritate multos iam annos munus legati ac Deputati apud civitates Hanſeaticas Circuli inferioris Saxoniæ bono publico nec minori ſua laude adminiſtrat. Macti eſtote his Genitoribus, NOBILISS. IVVENES; *ad quorum virtutes & immortalia merita, ſi, prout cœpiſtis, haud ſegni paſſu contendere melli ac volupe* VOBIS *fuerit, ecce locus in Honoris ac Gloriæ ſacrario non ultimus vos exſpectat. Cuius fauſtiſſimæ ominationis ergo hoc quantulumcunque eſt* ὁδοιπορικοῦ, *Nominis V. præſcriptione inſignire libuit; neutri quod ſpero ingratum opus. Quamvis enim pleraque, quæ heic memoro,* ARNOL. VANDER MYLE, *pro notis & iam forte viſis Patriæ T. rebus habere poſſis: tuum tamen* F. L. AB AISSEMA, *qui nunc Diis Vialibus litat, aliquod exinde oblectamentum capere ſuſtinebis. Quod enim de* telis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ille ait, cum prævifa fuerint, ferire minus; *idem ego de itineribus arbitror, illorum ſcilicet oculis & animo* præconceptam *quandam* delineationem *minus moleſtiarum & incommodi parere. Accipite igitur uterque hunc libellum non à ſui pretio aut pondere exiguo, ſed ab adfectu potius meo, quem purum & integrum* VOBIS *ſervabo, dum ero, immo etiam cum non; ſiquidem*

Tranſcendit fati limina magnus Amor.

Valete, Muſarum amores, ocelli Gratiarum, FELICITER, *& havete à*

VIRTVTIB. V.

addictiſſimo

G. HEGENITIO.

Lugd. in Batavia, x Eid. Iulias A. C. xxIIX ſupra xvi ſæcula.

Ad

Ad Eruditiſſimum

D. GOTFR. HEGENITIVM I.V.C.

Barbaries iterum tetris irrepere pennis
Incipit, & turpi ducere cuncta ſitu:
Ex oculis poſtquam clepit hos mors lurida; qui ſe
Barbaricæ fortes oppoſuere Lui.
Huic quoq; portento denunciat horrida bella
HEGNITIVS, *Quadæ nobile germen humi.*
Et quâ parte movet veſtigia culta viarum,
Hac premit ingenii maxima ſigna ſui.
Qui modò mente vagâ Belgarum raptus in orâ es,
Hoc faſtiditas indice carpe Roſas.

αὐτοσχεδιασὶ

IANVS GEBHARDVS
Profeſſor Groninganæ
Academiæ.

I. LIPS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

I. LIPS. IN EPISTOL.

Humiles iſtæ & plebeiæ animæ domi reſident, & adfixæ ſunt ſuæ terræ: Illa divinior eſt, quæ cœlum imitatur, ac gaudet motu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

GOTFR. HEGENITI
ITER FRISIO-HOLLANDICVM.

ANNVS jam & eo amplius excurrit, cum *Hamburgo* iter ad Batavos arripui DVCE DEO, COMITE HYGEIA; quam peregrinantibus Divam opt. maximam judico, præſertim ſi Iuno Moneta acceſſerit, nervus ac ſanguis alter mortalium. Poſteaquam igitur abhinc *Stadam*, ſeu, ut Ptolemæi appellatione utar, *Setutandam*, quæ condita eſt ante N. C. annis 321, & deinde *Bremam* terra perveniſſem, vitan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

vitandi majoris periculi cauſa cymbæ me committere placuit, & ita fluvio *Viſurgi* ac *Amiſia* DELFEZIELVM delatus ſum, quod eſt propugnaculum Belgii fortiſſimum, & velut murus aheneus verſus Germaniam. Tum petita mihi

GRONINGA,

Vrbs provinciæ ſeu dynaſtiæ ſuæ cognominis, ejuſque mater. Amœna valde eſt, & probe munita *vallo* adverſus vim hoſtilem. Prodierunt ex ea vel agro ejus tanquam Caſtor & Pollux duo ſidera, *Rudolphus Agricola* & *VVeſſelus Gransfortus*: quorum ille quantus fuerit, ſat teſtari poteſt elogium Epitaphium ab *Hermolao Barbaro Veneto* ſcriptum, quod etiamnum Haidelbergæ, ubi Agricola obiit, in æde Franciſcanorum legitur:

Invi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Invida clauſerunt hoc marmore fata Rudolphum
Agricolam, Friſii ſpemque decuſque ſoli.
Scilicet hoc vivo meruit Germania laudis
Quidquid habet Latium, Græcia quidquid habet.

VVeſſelus autem ea omnium litterarum ac diſciplinarum cognitione erat præditus, ut communi nomine diceretur lux MVNDI. Cujus ſcripta pio ſane adfectu & honore collegit ac publici juris fecit vir non minus arte quam Martis peritia præſtantiſſimus *Petr. Pappus à Tratzberg.* *Tumulus* ejus eſt in loco remotiori ac ſubobſcuro, quo Cœnobium olim Virginum monialium fuit. Saxum ſepulchri ingens, ſed nulla inſcriptio. Fuit & patria Groningenſis *Regnerus Prædinius*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ob varios libros, quos in publicum emiſit, non poſtremum ſuperioris ævi decus. Hodie Vrbs *Academia* gaudet, fundata d. 22. Aug. A. 1607. Rectore primo *Vbbone Emmio*, qui hiſtoriam patriæ ſuæ Friſiæ eximium ac æternum opus egregio publico vulgavit. Laudes ejus & merita cognoſci poſſunt ex parentatione ab amico conjunctiſſimo *Nicolao Mulerio*, Medico ac Matheſeos in Acad. Groningana Profeſſore, contexta. *Epitaphium* in templo Academico hoc exſtat:

IMMORTALI MEMORIÆ
CLARISS. ET PIENTISS. SENIS
VBBONIS EMMI
FRISII GRETHANI
PRIMI ACAD. GRON. RECTORIS,
THEOLOGI SINCERI,
PHILOLOGI EXIMII,
HISTORICI ABSOLUTI,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

VIRI PRVDENTIAE SINGVLARIS
(QVI PER OMNEM VITAM
SVA SORTE CONTENTUS,
LABORE INDEFESSO
DE ECCLESIA AC REPUBL. PATRIA
QUAM OPTIME MERITUS;
VERE PIA DEMUM AC PLACIDISS.
MORTE DEFUNCTUS
HEIC CORPORE QUIESCIT)
MARGARETHA A BERGEN
VIDUA ET LIBERI SUPERSTITES
MOERENTES
H. M. P.
VIXIT IN TERRIS AN. LXXVIII.
DIES IIII. ABIIT IN COELOS
AN. CHRISTIANO MDCXXV.
DIE IX. DECEMB. IVL.

In *Acroaſi* ſeu Auditorio Philoſophico videtur effigies rubeo colore picta IV. Vermium, & illi adjuncta inſcriptio:

Lumbrici quatuor in rene dextro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

canis reperti à ſtudioſis Medicinæ anatomen privato ſtudio exercentibus. Anno 1616. *Februario.*

Epitaphium illud in æde D. Martini facetum magis, quam ut ſeriam ac ſeveram pietatem ſpirare videatur:

Laet lopen voerdan die lopen luſt,
Ick heb gelopen, en lig hier in myn ruſt.

Iohan Burckhorſt. A. 1609.
den 14. Iul.

Bibliotheca etiam ibi eſt, ubi præter libros aliquam-multos hiſtoria videri poteſt, tabulæ penſili inſcripta. Hanc, quia in pauciſſimorum manibus verſatur, huc adponere operæ pretium duxi.

Caſus in cordis vulnere admirabilis.

Nicol. Mulerius lectori ſal.

Creditum hactenus fuit, corde vulnerato non poſſe quemquam vel ad unius horulæ momentum vitam producere.

ducere. Quam ſententiam ratio firmat & experientia. Cum enim vita noſtra à ſpirituum incolumitate dependeat, quorum officina fabricaque in ipſo corde ſita eſt, corde vulnerato, ſpirituum generationem impediri ac prorſus ceſſare neceſſum eſt. Verum hiſtoriam valde memorabilem hoc loco proponere viſum fuit: hiſtoriam inquam militis, qui in corde ſaucius vitam ultra quindecim dies ſuſtentavit: qualis nec in veterum nec in recentiorum Medicorum obſervationibus nulla nobis hactenus occurrit. Andreas Haeſevanger, Illuſtriſſimi Comitis VVilhelmi à Naſſau, Friſiæ, Groningæ, Omlandiæ, &c. Gubernatoris cohorti prætoriæ adſcriptus, vulnus in pectore à commilitone accepit anno Dom. 1607. *die* 22. *Auguſti ſub veſperam. Obiit die octavo Septemb. hora una poſt exortum ſolis, qui erat dies decimus ſextus à vul-*

 nere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nere inflicto. Defuncti cadaver prætoris militaris iuſſu vulneris explorandi gratia à me & duobus chirurgis Caſpare & Luca Hulteno apertum & examinatum fuit, præſente & ſpectante viro ſtrenuo ac Nobiliſs. Bernhardo Hoornkens, ſpectantibus etiam nonnullis aliis imæ ac melioris ſortis militibus. Ecce, aperta pectoris cavitate, evacuataque haud parva materiæ purulentæ minime fœtentis copia, deprehendimus admirabundi, vulnus in cordis uſque ſinum dextrum penetraſſe, iſtamque cordis partem fere totam contabuiſſe, ſiniſtra parte manente incolumi, in qua continetur primaria ſpirituum vitalium officina. Huius igitur unius beneficio vita Andreæ ad decimum ſextum diem conſervata fuit. Et ne forte huius narrationis dubia eſſet apud nonnullos fides, eam teſtimonio ſuo manuumque ſubſcriptione muniverunt viri

nobi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nobiliſſimi ac ampliſs., Bernhardus Hoornkens, præſidii urbani præfectus, & Petr. Pappus prætor militaris. Qui etiam hiſtoriæ huius luculentam fecit mentionem in eruditis ſuis ad diſciplinam militarem commentariis. Actum Groningæ die 22. Iunii 1627.

Bernhard. Hoornkens. Atteſtor ut ſupra. Actum 22. Iunii 1627.

Peter Pappus von Tratzberg, hiſtoriam hanc veram, & de ea mihi bene conſtare, atteſtor.

LEOVARDIA

Vrbs primaria Friſiæ minoris ſeu Occidentalis, ubi & ſummum *Tribunal Provinciæ*, & ſedes Illuſtriſs. Gubernatoris, qui hodie eſt Erneſtus Caſimirus Comes Naſſaviæ, &c.

In illa nihil adeo præcipuum videas, niſi in *templis* multa elegantiſſima Epitaphia, quorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

aliqua in gratiam curioſi lectoris memorare viſum.

I. In *fano Iacobæo* præ aliis eminet monumentum Guilielmi-Ludovici NaſſavI:

GUILHELM. LUDOVICUS. IOH. F. COM. NASSOVIUS. FRISIAE. GRON. ET OMLAND. DRENTIAEQ. GUBERN.

HEROS. REB. DOMI. MILITIAEQVE. GESTIS. INCLITUS. VERAE. RELIGIONIS. ET. BELGICAE. LIBERTATIS. POST. GUILHEL. PATRUUM. ET. MAURIC. PATRUELEM. AURANTIAE. PRINCIPES. ASSERTOR. PRAECIPUUS.

ANIMAM. DEO. LUBENS. COELESTIS. GLORIAE. DESIDERIO. REDDIDIT. A. CHR. CIↃ IↃC XX. PRID. KAL. IUN. AETAT. LX. GUBERNAT. FRIS. XXXVI. GRON. ET. OML. XXVI. CORPORIS EXUVIAS. LAETAM. RESURRECT. EXPECTANTES. HEIC. DEPOSUIT. III. EID. IULII. SEQ. A. MDCXXV.

Sym-

Symbolum Comitis erat : *VVils God mit Ehren.*

Item : *Epitaphium Nobilis viri Heſſeli de Meckmans.*

Heſſelus Meckmans Friſiam moderante Merode
Pro patria Martis ſigna ſuprema tuli.
Deinde fui ſævis belli præfectus in armis, (Comes.
Dum regis & Friſiam Naſſoviane
Sex octoginta quingentos terque biformis
Ianus agens annos Antoniiq; diem,
Luſtraque quina videns vitæ, dum fortiter hoſti
In Boxum inſto, latus traiicit haſta meum.
Scipio de Meckmans Emnens Crombacha parentes
Heic ſtatuunt mœſti mœſta ſepulchra mihi.

Item:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Item: M. S.

Ioanni Maltiſonio ex gente Cimbrica prope Cherſoneſum familia & loco apud ſuos illuſtri, Maltone Iantſon in Cimbria quondam iuri dicundo prætore generali, & Sophia Bilde, parentibus oriundo, qui Anglia & Scotia peragratis fratrem Ordin. Belgii in Friſia Occidentali legatum inviſurus, dum pugnæ ad Boxum prope Leevvardiam animoſius quam felicius ſe immiſcet, nec periclitantem vult fratrem deſerere, lancea tranſactus fortiter cadit, ætat. anno XX. *ſalutis* cIↄ Iↄ XXCVI. XVII. *Nonar. Ianuar. Steno Maltiſonius Fratri deſideratiſs. P. C.*

Fraterni exemplar me fama loquetur amoris,
Sit quamvis vitæ meta cruenta meæ.

II. In *templo Galilæo*, vulgo *Galeiſter-kerck:*

1. *Se-*

1. *Sepultura Clariſs. excellentiſs. Viri I. V. Licentiati, Magiſtri Iacobi à Stavele, Flandri, Invict. Caroli V. Rom. Imperatoris in hac ſua patria Conſulari Friſiæ præſidis ſecundi, qui poſtquam laudabiliter decem annis præfuit, obiit die 4. menſ. Aprilis A. à nativit. Domini* 1541. *nec non Domicella Iohanna Smaiiers eius contoralis.*

Nec è trivio eſt illud *Gisberti Aernſmæ* Senatoris in Curia Friſiæ Manibus poſ.

2. *Si pietas candorque mori doctrinaque poſſent,*
Et cum iuſtitia non temerata fides:
Hoc tecum Giberte velint ſub marmore condi;
Tam ſunt conſtanti fœdere iuncta tibi!
Aſt ea mortalis cum ſint immunia fati,
Participem ſortis te voluere ſuæ.

Cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Cui ob piam venuſtatem ac ſimilem fere ſententiam jungendum venit illud *Frederico ab Haere* ſacrum:

3. *Si pietas, ſi fama mori, ſi denique ſummum*
Regia nobilitas poſſet obire diem;
Si quicquid Charites præſtant mortalibus, unquam
Interit; hoc uno clauſa latent tumulo.
Vivus enim hæc vere tenuit Fridericus ab Haere,
Et ſecum ætherei vexit ad aſtra poli.

4. Item: *A.* 1616. *den* 6. *Aug. Is den Ernſtf. wvelgelerte M. Bernardus Furmerius Hiſtory-ſchriefer deſer Landtſchap in den Heere geruſt.*

Res geſtas patriæ, quas longa oblivio rerum
Preſſerat, & veri ſæva noverca dies;

Obſcuri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Obſcuri vindex, & libertatis avitæ, *(duces:*
Dum vetat annoſa nocte latere
Immoritur curis, livore infractus & annis,
Quoque animo ..... hoc tulit invidiam.
Quaſque viro laudes ætas ingrata negavit,
Iudice poſteritas nunc meliore probat.

Heic obiter & ὁδοῦ πάρεργον addere liceat; hunc *Bernardum Furmerium* ſucceſſiſſe *Suffrido Petri* Illuſtr. Ordd. Friſiæ hiſtorico, qui & ipſe domo Leovardianus fuit. Has autem partes in ſe devolvi hodie paſſus eſt V. Ampl. D. *Pierius VVinſemius*, non minori patriæ bono, quam ſua ipſius laude immortali.

5. Epitaφ. *Alberti Boneri*, qui obiit M DC XI. 3. Mart.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Mirare lector: ille qui heic iacet
Albertus
Bonnerus, uno in pectore omnia
complexus
Miranda quæ virtus facit & de-
cor recti.
Hinc eſt quod ad Rempublicam ca-
peſſendam (narit.
Vocatus, ut Pater Patriæ guber-
Tandem peregrinus heic redit ad
ſuos cives. (ctari.
Miſeranda Friſia! Sed nefas relu-
Namque ut optimum quidque eſt,
ita interit primum.

6. Epitaph. *Matthiæ Thiabbeni* rei tormentariæ in Friſia præfecti, qui ob. 1600. Iul. 17.

Heic pia Thiabbeni poſuerunt oſſa
MATHIÆ,
Docta cui pietas vita quieta fuit.
Mundus opes, animam cœlum, ter-
ramque reſumpſit (dedit.
Terra, Deus vitã cum tulit, ecce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

III. In *templo*, quod vocant, ob vetuſtatem opinor, *Oldenhove*, hi Rythmi Belgici ad conditorium craniis humanis deſtinatum ſunt adſcripti :

Och Adams kijnderen bedenckt u recht,
Hier lecht de heere by den knecht:
Edel onedel, arm ende rijck,
Sijn alle gevvorde eerde ende ſlijck:
Als ghy nu zijt, ſijn vvy gevveſt,
Keert u tot Godt dat is u beſt;
Als vvy nu zijn, ſo moet ghy vvordden,
Verlaet de ſonden, het ſijn ſvvare bordden,
Bereyt u u huys, ende leert nu ſterven,
So moecht ghy na dit leven het Rijcke Gods beerven.

Reparata eſt hæc inſcriptio An. M DC XIII, quæ forte ſenio aut ſitu obliterata fuerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Superſunt præterea in *æde S. Viti* hæc Epitaphia.

1. *Occidit ante diem miſeranda morte Iacobus*
Coniſius, patriæ ſpeſque decuſque ſuæ.
Perdidit incauto pila quem palmaria lapſu.
Quid tutum eſt, ſi nec ludere fata ſinant?
Vrbs dolet exſtinctum civem plebiſque tribunum,
Ereptum coniunx flet viduata virum.

2. *Fravia Donia iacet duro hoc tumulata ſepulchro;*
Primum dum natum parturit, ipſa perit.
Vita data eſt nato, ſed vita negata parenti;
Pro miſera hac vita vita perennis erit.

3. *Hic ſitus eſt medica Doctor Gulielmus ab arte*
Regnerides celebris, practicus egregius.

Inge-

Ingenium cuius, ſpagyrin, praximque probatam (mul:
Plebs & magnates obſtupuere ſi-
Imo & mirati ſunt hæc quoque dona inimici,
Queis cum virtute ſplenduit eximius.
Sumptibus haud ullis, ut nec ſitiente labore,
Deſtitit, ut medicos condecoraret agros.

4\. *Hoc tegitur tumulo præclari civis Eraſmi*
Corpus, quod cinis eſt in cineremque redit;
Sed probitas, virtus, pietas, & vivida honeſti
Cura, tenent meritis aſtra parata ſuis.

5\. *Ballingus iacet hac Themidis ſub mole ſacerdos,*
Iuſtitiæ antiſtes, Pieridumque decus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Quem patria egreſſum, ut menſura liqueret agrorum
Trans Amaſum, morti glans inopina dedit.
Quid prodeſt pietas? quid dia ſcientia? fatum
Incurva properans omnia falce metit.

6. *Vt ſtudiis animum formem, rectamque iuventam,*
Franequeram dum me mittit uterque parens,
En ſtudioſa cohors pro more Beanica tollens
Cornua, proh nugas, me miſerũ (mutilat.
Hincque nimis truſa mors me rapit horrida fronte,
Atque ſub hoc tumulo membra ſepulta iacent.

7. *Hic decus Aſtreæ Decamanæ gloria ſtirpis*
Petre iacens, patriæ lux columenque tuæ.

Nil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Nil quod Eques, magni quod eras
pars magna Senatus,
Profuit, at virtus & benefacta
iuvant.

8. *Hic recubat doctor Medicæ*
Brunsfeldius artis,
Ille Theodorus δωρεὰ *grata Dei.*
Nec cubat hic totus, colit at mens
ætheris arces:
Poſthuma virtutis fama peren-
nis erit.

9. *Quod tegit hoc marmor; nil nunc*
niſi corporis oſſa:
Hoc erit extremo, quod fuit an-
te, die.

10. *Menno ſtudens claudus iacet*
hac ſub mole ſepultus,
Spiritus ætherea ſede beatus o-
vat.

11. *Quid morum probitas, primo-*
que in flore iuventæ,
Quid facile ingenium, ſcripta-
que metra iuvant?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Hunc etiam ante diem feralis Parca petivit,
Ac immaturis extulit exequiis.
Mors æquo pede cuncta premit; mens ſola perennat,
Atque habet in terris poſthuma fama locum.

12. *Petrus marmorea iacet hac ſub mole Tyara,*
Parcere cui fati non voluere vices.
Maluit in vita privato vivere cenſu,
Quam faſtum mundi divitiaſque ſequi.
Corpus habet terram, ſibi mentem ſumſit Olympus,
Quæ dabit extremus ſurgere poſſe dies.

13. *Iulius à Beel, cauſas qui Cæſaris olim*
Qui quoque curavit regia iura diu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

*Et tandem inde tribus prudens in
munere tanto,
Nam populo ſemper charus &
æquus erat,
Hoc tegitur ſaxo, ſed corpore: Spi-
ritus autem
Conſcendit patriam poſt pia fa-
cta ſuam.*

14\. *Yvo luſtra videns vitæ quin-
dena Ioannes
Hic ſua funereo tradidit oſſa
rogo.
Summus erat ſacra vivens hac
paſtor in æde,
Nunc agit in ſupera Spiritus æ-
de ſua.*

15\. *Vive memor lethi cinis, umbra
& mortis imago.
Es quod eram, fies quod ſum; nunc
fide iuventæ.
Ἄλφα mihi ſit principium, ſit
Ὠμέγα finis.*

Ceterum Leovardia cunas & or-
tum

tum dedit V. C. *Georgio Ratallero*, Conſiliario Regio in Senatu Mechlinienſi, I. C. & Poëtæ non è multis, qui ob virtutum ſuarum præſtantiam & in rebus agendis dexteritatem poſtea factus eſt Præſes Vltrajectinus.

Leucæ plus minus ſpatio ab urbe diſtat pagus ZUICHEMUM, *Viglii* illius nobiliſs. I. C. ſolum genitale, qui Eques auratus fuit, & utriuſque in Belgica Regii Conſilii, Status nimirum & Sanctioris, Præſidem meritiſſimo ſuo egit, Divi etiam Bavonis, præter alia ſacerdotia, apud Gandenſes Præpoſitus.

DOCCUMIUM

Vrbs non adeo magna, elegantiæ tamen ac vetuſtatis haut aſpernandæ. Ius cudendi monetam priſcis temporibus habuit: in cujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

jus rei exemplum prægrandem ex auro numum mihi oſtendit vir literatiſſimus ac multo rerum uſu præſtans D. *Meinardus ab Aitſema* Reipub. illi & Conſilio Admiralitatis à Secretis: ex quo & urbis antiquitatem æſtimare licet. In anteriore parte ejus hæc inſcriptio:

OBBO. DVX. FRISIÆ. DOCCVMBVRG. CONDIDIT. ANNO. 248. VBI. GONDEBOLD. REX. CIVITATEM. MOENIIS. CINXIT. ET. AVREAM. MONETAM. CVDIT. ANNO 739. MOENIA DOCCVMANA DIRVTA ANNO. 1422. RESTAVRATA. 1516. DIRVTA ANNO. 1531. RESTAVRATA 1582.

In altera erat:

Si. Dominus. non. cuſtodiat: civitatem. fruſtra. vigilat. cuſtos. Pſal. 127.

Sola hodie inter omnes Friſiæ civi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

civitates Senatum ſeu Conſilium rei Navalis, vel, ut vulgo loqui amant, *Collegium Admiralitatis*, apud ſe retinet. Quorum in Provincia Hollandiæ tria: Amſtelodami, Hornæ, Roterodami.

Natales in ea hauſit celeberrimi ille nominis Medicus ac Mathematicus *Gemma Friſius*, qui LovanI A. Dom. M D LV. vivere deſiit.

Dimidio abhinc lapide & præter-propter *Pagus* eſt, quo ferunt D. Bonifacium, quum panes à ruſtico ſibi fame laboranti malitioſe denegatos in lapidem convertiſſet, cum ſociis ſuis martyrio adfe-ctum fuiſſe, circa A. C. 755.

Exſtat etiamnum *Fons D. Bonifacii* in medio cœmeterio templi Doccumani. Quamvis & alii *Sacram ſtolam*, *calicem*, *panes lapide concretos*, & *cranium S. Bonifacii* adhuc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

adhuc reliqua eſſe teſtentur. Ego tamen quia nullum ex illis vidi: nihil etiam de re vetuſta ac incerta heic adfirmare auſim.

FRANEKERA.

Vrbs hæc eſt Chriſto, Paci Muſiſque ſacrata.
Ergo bonos tantum, non amat illa malos.

Quæ Epigraphe ſuper porta Harlingenſi legitur.

Arx ibi eſt in aditu oppidi, qua ab Occidente venitur, opere lateritio firmiſſimo, profunda lataque foſſa circumflua; ex cujus aquis opus aſſurgit; ita locata, ut eam qui teneret, oppidum ipſum ſine dubio teneret. Exſtructa ea eſt à Siccone Siarda, Sciringiorum tota regione quondam Principe, ante annos ducentos. A Saxoniæ Ducibus ante tempora Caroli V in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

habitatam narrant: quorum etiam inſignia ad portam, qua ex urbe Leovvardiana fit introitus, conſpiciuntur. Albertus enim & filius ejus Georgius Saxoniæ Duces Friſiam nomine *Poteſtatis* per aliquod tempus rexerunt. quorum hic poſterior cum plenum dominii ſui jus, id quod & Patri acciderat, quamvis adniteretur maxime, conſequi non poſſet: jus omne ſuum dignitatemque in Carolum V Cæſarem Burgundiæ Belgiique Principem contulit, ac ipſe in Saxoniam receſſit.

Condita traditur Franekera anno æræ Chriſtianæ 1191, imperante in Germania & Italia Henrico VI, Friderici I filio.

Athenæum publicum in hoc oppido inſtitutum eſt auſpiciis Illuſtr. Ordd. Friſiæ, A. Chr. 1585. Cujus Doctores hodie clari ſunt:

Pierius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Pierius Winſemius I C. & hiſtoricus Friſiæ, Georg. Paſor, Iuſtus Reifenberg I C., Adrianus Metius, Sextus Amama.

Bibliotheca etiam peregrinis monſtrari ſolet.

HARLINGA.

Olim *Almenum* dicta, urbs ſplendida more iſtius terræ, ac nunc civitatum hujus provinciæ poſt Leovvardiam metropolin maxima, populoſiſſima, ditiſſima; adſidet litori maris occidui: & portus ac ſtatio eſt multarum navium, quæ ex variis locis appellunt.

Arcem illic vallo & foſſa munitam & opere lateritio validam ſtruxere Groningani in Auſtrino oppidi latere, A. 1496. Quadriennio poſt Albertus Saxo, qui anno priore ex Hollandia iſtuc appule-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

rat, ibique primum pedem poſuerat in Friſia, abſens per filium, aliam multo validiorem ac majorem in litore ibidem condidit: quam *Caſtellum* appellarunt. Quæ velut frenum fuit oræ illi impoſitum: integrataque ſæpe, & majoribus operibus ornata & firmata duravit ad ultima uſque Principatus tempora: cum cujus fine ipſa quoque à populo capta & magnam partem ſolo æquata eſt, frenumque hoc oppido ac toti viciniæ demptum.

Initium munitionum oppidum ambientium ignoratur. Creditur tamen non admodum vetuſtum eſſe. Oppidum ipſum ampliatum ob hominum iſtuc confluentium copiam A. 1443. & nova rurſum acceſſione auctum A. 1579, & eo, qui proxime eſt ſecutus; conſilio & ſtudio Opt. Max. Guilhelmi Naſſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Naſſovii, Principis Aurantii: cui mens erat, non ſolum rerum maritimarum emporium nobilius illic Friſiis aperire, ſed etiam per hunc locum maxime idoneum Hollandiam arctius cum Friſia conjungere, ac *portum* eum immittendis in regionem exercitibus contra Hiſpanos in poteſtate habere. Ideo ingens *vallum* terreum, cum lata profundaque foſſa, & octo propugnaculis, ampliato oppido circumductum, & Almenum totum (qui vicus celebris oppido proxime admotus fuit) ambitu novarum munitionum comprehenſum, oppidoque additum. Nec hic modus hujus rei ſtetit: ſed creſcentibus negotiis, creſcente fortuna ac populo, A. 1597, rurſum mœnia prolata, ſpatiumque negotiis & opificiis laxius apertum; *navalia* recipiendis pluribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

navibus hyemandi cauſa duplicata, reliquiæ *arcis* mœnibus incluſæ, portus majoribus operibus inſtructus, oppidum in eam formam redactum, ut jam quarta ſui parte à mari alluatur.

WORCUMUM ET HINDELOPA.

Aditæ quidem mihi; ſed nihil legentium oculis aut auribus dignum heic occurrit: itaque propero ad urbem, quæ dicitur

STAURIA.

Hæc totius Friſiæ (ſi fabuloſis commentariis hominum vanorum credimus) antiquiſſima; quippe condita A. poſt N. C. primo: ac non tantum metropolis & ſedes REGNI, ſed & Emporium totius BelgI Germaniæque ampliſſimum ac celeberrimum olim fuit. Incolæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

læ enim ejus, quod ante ipſos fecerat nemo, Zontam Daniæ fretum primi tranſmiſerunt, & ita varii generis merces ex Aquilone in terras Auſtrales deportarunt, lucro ſuo maximo, quod & in tantam opum vim atque affluentiam excrevit, ut poſtes eorum auro cælatos fuiſſe memoria traditum ſit, referente *Martino Hamconio* in Præfatione ſuæ Friſiæ ad Sereniſs. Albertum Auſtrium. Nec ea mari ſolum tam longe lateque floruit ac ſuperbivit, ſed & terra per Rheni brachia imperium ac vires ſuas Noviomagum uſque prolatavit: id quod duæ inſcriptiones in lapide vetuſto ad portam Neomagi primariam Heſelanam, vulgo *die Heſelpoort*, ſatis evincunt. In altero enim ſaxo ſic exſtat:

Huc usque jus STAVRIÆ.

In altero:

HIC EST PES IMPERII.

Sed ut omnium quæ ſub ſole ſunt, viciſſitudo eſſe ſolet, & res in altum nimis evectas haud ſegni pede occaſus plerumque ac ruina ſequitur, ſic & huic oppido

Venit ſumma dies & ineluctabile fatum.

Cum enim, ut ajunt, nauta quidam triticum è mari Baltico, aut locis remotioribus advexiſſet, faſtuoſa autem mulier, an uxor ejus, incertum, mercium pretioſiorum deſiderio ac cupidine flagrans, fruges illas in portum Flevumve exonerari juſſiſſet, fortuna Dea urbi Stavriæ non adſtitit amplius, ſed quo fluxu acceſſerat, eo ut ita dixerim refluxu iterum deceſſit, tritico in Syrtim ſeu cumulum arenoſum (qui & hodie fortaſſis *het Vrouvven ſandt* vocatur) divinitus converſo; aut ex arenis fluctuum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

vi agitatis pulvino ſenſim collecto. Vnde & portus ipſe paulatim oppilatus, nautas & mercatores primum campos, Amſtelodamum poſtea, ut novas ibi fortunarum ſuarũ ſedes ac ſtationes figerent, compulit. Ita, inquam, factum cum tempore, ut portu obturato & corrupto, uſuque maris in arctum redacto, commerciis propere amiſſis, Fortuna, diu Obſequens, tandem Nemeſis, Stavriam reliquerit, atque alio commigrarit, ubi reverentius haberetur, ac Dei beneficium modeſtius agnoſceretur colereturque.

Fruitur adhuc antiquo jure & privilegio, ut vectigalium in Danico telonio ſolvendorum præferentiam ante omnes habeat. Quod ita memoriæ prodit *Vbbo Emmius*, ſingulare Patriæ ſuæ ornamentum: *Retinet*, inquit, *oppidum locum*

& ius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

& ius in ſocietatem civitatum Anſeaticarum, in qua olim primas habebatur. Cuius hoc indicium etiam nunc ſupereſt, quod in Helleſponto Danico cum navitæ, quorum magna multitudo ſæpe illic hæret, expediri ſe à regiis præfectis petunt, nulli impetrare ex more id liceat ante Staveranos.

Arx quoque olim Stavriæ inſignis valde ac valida, Regum ſedes exſtitit, portui maris imminens, cujus fundamenta jacta fuerant à Georgio Schenck Friſiæ Gubernatore, juſſu Imperatorio Caroli V. A.1522. Sed hodie ſic collapſam videmus, ut vix ejus rudera appareant.

Fabuloſum Etymon urbis à Iove Stavone (ſive Stavus ſit) derivant, veteri incolarum Deo, cui & templum erexerint; quippe quem cum Foſta (ſic Martem, Veſtamve

appel-

appellabant) præ reliquis olim Diis Friſii maxime colebant.

Sed me heic opportune admonet Cl. & Doctiſſimus vir *P. Scriverius*, nec Stavriæ eam hereditatis gloriam cernere permittit, qua non mari olim tam longe lateque imperitarit, ſed & terra per Rheni brachia imperium ac vires ſuas Neomagum uſque prolatarit: Id quod duæ Inſcriptiones Neomagenſes ad portam Heſelanam evincere videntur: ſed videntur tantum. Quarum una præfert,

HUC USQUE JUS STAURIÆ.

Nam *Stauria* heic non eſt Friſiæ oppidum *Staveren*, ſed *exactionem ac tributum* ſignificat. Idem quod *Steura*. Chronica Aulæ Regiæ de Iohanne Rege Bohemiæ, cap. XXVII. *Interea vero Rex exercitum congregat, & ad bella ſe coaptat; generalem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ralem Steuram, quæ Berna dicitur, Rex ab omnibus recipit; & ſuper hoc exactiones clauſtralibus & civitatibus graviſſimas imponit. Æneas Sylvius, qui poſtea Pius II Pontif. Max. Hiſtoria Bohemica, cap. LXI. *Mos eſt Auſtralibus, quoties repentina Principi neceſſitas ingruit, ex ſubditis pro modo facultatum pecuniam exigere, quam vocant Steuram.* Hodieq; *Turken-ſtaur*, id eſt, *collectam adverſus Turcam*, apud Germanos, præſertim interiores, in uſu remanet. Ita ut à *Staur Stauria* vocabulum Latina flexione formatum ſit. In legibus etiam Francorum telonii fit mentio quod *Strat-ſturam*, id eſt, *contributionem ad viarum inſeſſores compeſcendos*, vulgo vocabant. Igitur Francorum palatium & regnum præcipue Neomagi ſtetiſſe loquitur lapis, modo ex Scriveriana ſen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſententia recte interpretemur. Vult enim dicere, collationum ac contributionum Imperii nomine exigendarum Neomagi terminum conſtitutum; pedemque ibi Romani Imperii. Eſt & area extra mœnia, quæ vulgo *den Roomſchen voet, pes Romanus* indigitatur. Qua elegantiſſima obſervatione, falſam atque ineptam opinionem de Stavriæ oppidi ad Neomagum uſque imperio, longa de Radbodo rege allata hiſtoria Iliade, manifeſto redargui & convelli, luce meridiana clarius. Atque hanc veram ac genuinam interpretationem cenſet & ad auctorem P. Scriverium refert V. C. *Ioh. Iſaacius Pontanus*, Animadverſionibus ad Bataviam Hamerodii. Cætera fabulis plena. Interim videatur *Vbbo Emmius* Rerum Friſicarum Hiſtoriæ lib. IV, initio. Cujus ho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nori heic attexere placuit, cum alibi non legatur, id quod diu amiſſum caſu neſcio quo in manus meas pervenit,

PETRI SCRIVERII Elegidion

Ad Virum Clariſſimum

VBBONEM EMMIVM, Friſium;

Hiſtoriæ patriæ principem.

Adverſus fabulatores & aretalogos populares, qui inſigni audacia an furore? originem gentis ex India ab ævo uſque Alexandri Magni, atq; ex Perſia petere non dubitarunt.

Eſſe quid hoc dicam? tibi debita fama negatur,
Vbbo? tibi, patriæ quem voco iure patrem?
Nam ſine te (verum teſtor) vir magne fuiſſet, (opus:
De Friſiis vanum iam legeretur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Iam Suffridæis premerentur noſtra Chimæris
Pulpita: iam monſtris omnia plena forent:
Et mera ſpirarent Friſii mendacia folles;
Municipes quivis ut Iovis eſſe putet:
Geſtaque maiorum denſa ſub nocte laterent;
Et ſpurius tantum Phryx in honore foret.
Sero Phryges ſapiunt. atqui ſapientia prima,
Cum Phrygibus Friſii ſi ſapiamus, erit.
Credimus Alvini rhytmis. ô pectora cæca!
Credimus Occoni, Scarla minuta, tuo.
Credulus & noſtras vellit Furmerius aures,
Qui Friſio priſcos expulit orbe Phrygas:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Scilicet à Perſa Freſone vocabula gentis
Nata. novum patriæ nunc dedit ille ducem,
Seu potius totam qui nomine Principis aulam
Impleat, & prima conſecret æde Stavum,
Vnde tibi fama eſt veniſſe Staveria nomen.
Signavit terras ſic dea Feſta novas.
Pro pudor! Herois ſic nugas inſerit actis;
Tapponemq; audax & nova monſtra facit.
Tapponem, non quem docto ciet ore Catullus,
Sed quem Parrhaſiam vult coluiſſe domum,
Romanaſque aquilas & Flavia ſigna ſecutum,
Dum movet in torvos belliger arma Dacas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Quid Suffene ! Igitur Latiis annalibus ille
Indictus Princeps tam generoſus erit?
Nullane Dibbaldi quoque mentio facta Segonis,
Cum ſit Verriti cum Malorigo ſuo?
Prateritoſque alios coges nos credere reges,
Queis auctum Annales te iuvat ire tuos !
Dic mihi, quis Saxo, cui nomen Saxonis ora
Debeat : aut Brunus quis ſit, & unde domo ;
Traxerit unde ſuum celebris Brunſvigia nomen ?
Credemus fratres, Friſo, fuiſſe tuos !
Iam tuus è Gailone nepos nova gloria Grunus
An Groningani nominis auctor erit ?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Sic viſum vulgo, atque ipſi maioris abollæ
Suffrido. Ah! quam non hoc placuiſſe velim?
Cur non his potius grunniſſe Elpenora terris
Fingit, Vlyſſæum vel ſtabulaſſe pecus?
Non apinis forſan, triciſque hoc vilius eſſet,
Quas promit larga Barbarus ille manu.
Quiſquilias tamen has, tamen hæc ſua ſcruta popello
Vendit, & Hiſtorici munere lætus ovat.
Sparge puer flores, amaranthæaſque corollas:
I puer: ad portas Livius alter adeſt.
Neſcio quid maius Tacito nunc naſcitur Orbi.
Nam quis Cappido ſe volet eſſe parem?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Nil aliud loquitur vulgus, Suffrida-
que laudans
Somnia, iam Criſpos Thucydidaſ-
que crepat.
At peream! ſi ſit dignus præſtare ma-
tellam
Cappidus Tacito, treſſis agaſo Deo.
Quid ſimile eſt Douſa & Snoius? Suf-
fridus & Vbbo?
Ad magnum Æmilium tu Ma-
merane quid es?
Quid Iovis in menſa fabrorum pran-
dia betæ,
Ponit ubi ambroſias dia Iuventa
dapes?
Atque ubi ſe ſuperi perfundunt ne-
ctare vivo,
Quid facit extincti perfida vappa
cadi?
Ringuntur docti; tamen hæc ſapien-
tia vulgi
Obtinet; ordo omnis tam populare
ſapit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Tam fatuo guſtu eſt; verum ut diſcernere falſo
Neſciat. ô caſſo lumine corpus iners!
Sed queis iudicium, queis eſt mens ſana, pudorque,
Lectores libris det Deus, Vbbo, tuis,
Qui pretium faciant, cedroque & murice donent.
Abſtineat ſcabras cætera turba manus.
Ante focum pueris veterum deliria nutrix
Narret, & Occonem garrula laudet anus.
Te gravis æterna commendet voce Thuanus,
Noſter & ingenti Grotius ore legat.
Me quoque mirantem generoſi fulmina veri
Devinctum ſancto pignore pectus habe.

Sit

Sit licet inventis glandes qui quærat ariſtis,
Præferat Hyblæis Corſica mella favis;
Haud ego tam demens, (nec ſiverit optimus ille
Iuppiter) hos canos iuro, tuamque Fidem.
Cui ſi præferri mendacia putida cernes,
Stultitiam vulgi ride, iocumque puta:
Aut vitium ſecli. quo vivis fama negatur,
Et ſua iam rarus tempora lector amat.
Emmiades quare ne feſtinate libelli,
Certus ab auctoris funere ſurget honos.

Raptim xv Novemb. 1616.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ITER HOLLANDICVM.

ENCHUSA.

PRopugnaculum eſt Bataviæ Borealis. Multæ naves, uti & Hornę, ibi ædificantur. Nos unam vidimus, quam Rex Galliarum ingenti pretio exſtrui curarat. Deaurata erat pro XVIII millibus plus minus florenorum.

Ocellum urbis illic ſalutavimus *Bernhardum Paludanum* Medicum, qui, ut eſt vir humaniſſimus, τεχνηματοφυλάκιον ſeu Pinacothecam ſuam nobis aperuit, in qua credo res utriuſque Indiæ, Indiæ autem? immo totius orbis rariores omnes videri poſſe: ita ut non abs re Nobiliſs. vir Hippolytus à Collibus, dum hæc Admiranda aliquando pelluſtraret, in hoc elogium eruperit: *Quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Quod mare, quod tellus, quod totus denique mundus,
Vna Paludani continet iſta domus.

Nec à vero abludit Tobias de Schvvanenſche ac Bregoſchutz, cognomento Scultetus, olim dum vixit

-- præſidium & dulce decus meum.

Sic autem ille:

Orbe novo & veteri rarum ac mirabile quidquid
Dat natura parens, artificiſve labor;
Vna Paludani domus exhibet ingeniumque
Sublime, ac ſtudium teſtificatur heri.

Eſt & aliud cujuſdam:

Quidquid terra ſinu veniſque recondidit imis,
Theſauros urbis hæc brevis arca tenet.

Laus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Laus magna eſt tacitas naturæ inquirere vires,
Maior in hoc ipſum munere noſſe Deum.

Sed tot ac talium habere memoriam, divinitatis potius ſit, quam mortalitatis: nonnulla ſaltim, quæ dum animo inhærere videntur, λόγȣ χάϱιν heic notare liceat:

Veſtes & inſtrumenta militaria ferme omnia Amazonum.

Membra ceti ſeu balenæ ferme omnia.

Patinæ ex eius genitali affabre factæ.

Mumia à tribus mille annis adſervata.

Mumia 2400 annis adſervata.

Cadaver viri quod per annos 300 non contabuit.

Veſtes Pygmæorum.

Navis qua Pygmæi utuntur.

Bitumen Sodomæ & Gomorrhæ.

Siclus

Siclus Iudaicus, moneta veterum Hebræorum.

Vaſa plurima terræ Lemniæ ſeu ſigillatæ.

Baſiliſcus.

Crocodilus.

Stellio piſcis, lacertæ non abſimile. Cutem ſingulis annis exutam protinus abſumit, ut præripiat homini præſentiſſimum comitialis morbi remedium. Ab hujus animantis fraude *Stellionatus crimen* dicitur, de quo in libris I C.

Monachus marinus.

Chamæleon animal, ex ſolo aëre vitam ſuſtinens. Quod ſibi per dies aliquot vivum adfuiſſe dicebat D. Paludanus, inque colores omnes ſe tranſmutaſſe, rubro & candido exceptis.

Salamandra ex igne }
Stincus ex aqua } *vivens.*

Remora piſcis exiguus, ſed admi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

randì roboris. De hoc Plinius lib. 32.c.1. *Ruant venti licet, & ſæviant procellæ, imperat furori, vireſque tantas compeſcit, & cogit ſtare navigia, quod non ulla poſſunt vincula, non anchoræ irrevocabili pondere iactæ.*

Lagena vitæ }
Lagena mortis } *Herbæ.*

Sal etiam optimum Enchuſæ coquitur, ejuſque *Salinæ* celebrantur.

HORNA.

Nonnullis *Cornucopiæ* dicitur (*den Hoorn van overvloet*) ob rerum, præſertim annonæ, adfluentiam. Patria eſt *Hadriani IunI*, Medici illius & hiſtorici clariſſimi.

Inde per BEMPSTERVM conceſſi, campum ſpatio ſeptem leucarum fertiliſſimum, qui antea tot milliarium lacus fuit. Quo exemplo Galliarum Rex Henricus IV

Hol-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Hollandis quibuſdam permiſit prope Rupellam haut exiguum terræ ambitum eluvie marina obtectum induſtria ſua ab undis liberare, & frugibus ferundis paſcuiſque idoneum reddere. Quod territorium vulgo *Parvam Hollandiam* vocant.

Bempſtero POMERENDAM veni, & abhinc navicula, gubernatore ejus ad ripam eunte, illamque ſic propellente, per WATERLANDIAM provectus ſum ad aggerem ulteriorem, ubi brachium maris lembo tranſmiſi, & ita veni vidi

AMSTELODAMVM.

Hæc ab amne Amſtela & Teutonico *dam*, id eſt, *aggere*, nomen habet, paucis initio piſcatorum tuguriis habitata. Fuit ſub juriſdictione illuſtrium Dominorum de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Amſtel, donec poſtea Giſelbertus Amſtelius ante annos 300 ac præterpropter eam mœnibus, portis ac turribus communiri fecit: ſed poſtea nimium quantum prolata pomœria; & creſcentibus quaquaverſum in omnes orbis partes negotiis, creſcente fortuna ac populo, ampliatum aliquoties oppidum: ut hodie ſit optima maxima Hollandiæ Civitas, & florentiſſimum emporium cum paucis in terrarum orbe æquandum. Nitida admodum eſt, qua publicis qua privatis ædificiis.

Publica hæc ſunt quæ vulgo peregrinis oſtentari ſolent.

I. In *templo*, quod vocant, *antiquo, de Oude kerck*, eminet *Epitaphium Iacobi HeemskerckI* Ducis & Thalaſſiarchæ Ordinum Belgii fœderati. & illud ſic exſtat:

HONO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

HONORI ET ÆTERNITATI.
IACOBO AB HEEMSKERCK
AMSTELREDAMENSI
Viro fortiſ. & optime de Patria merito.

QUI

Poſt varias in notas ignotaſque oras navigationes, in Novam Zemblam ſub polo Arctico duas, in Indiam Orientalem verſus Antarcticum totidem. Indeque opimis ſpoliis A. CIↃ-IↃ C IV *reverſus victor*

TANDEM

Expeditionis maritimæ adverſus Hiſpan. præfectus eorumdem validam claſſem Herculeo auſu aggreſſus in Freto Herculeo ſub ipſa arce & urbe Gibraltar VII. *Kal. Maii A.* CIↃ-IↃ C VII *fudit ac profligavit.*

IPSE IBIDEM

Pro Patria ſtrenue dimicans glorioſe occubuit. Anima cœlo gaudet, corpus

 hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

hoc loco iacet. Have lector, famamque viri ama, & virtutem.

CUIUS ERGO

AB

Illuſtriſs. & Potentiſs. Fœderat. Provin. Belgiæ ORDINIBVS P. P.

H. M. P.

Vixit annos XL. *Menſem* I. *Dies* XII.

Heemskerck die dvvars door 't ys en 't yſer dorſte ſtreven
Liet d' eer aen 't land, hier 't lyf, voor Gibraltar het leven.

II. *Burſa*, ſive ædes ad quotidianum mercatorum conventum ſplendidiſſimæ, in quarum ſuperiori contignatione nihil non venale proſtat.

III. *Ergaſterium* coërcendæ laſciviæ ac petulantiæ maſculorum. *Het Tucht-huys, of Raſpelhuys.* Ejus Inſcriptio: VIRTUTIS EST DOMARE, QUÆ CUNCTI PAVENT.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

VENT. Ex Seneca Tragico.

IV. *Alterum* pro feminis ſequioris vitæ. *Het Spin-huys.*

V. *Orphanotrophium* pro utroque ſexu. *Het VVees-huys.*

VI. Ξενοδοχεῖον, domus pro peregrinis morbo infectis. *Het Gaſt-huys.*

VII. Γεροντοτροφεῖον, Ædes pro Senioribus & qui victui amplius quærendo inidonei ſunt. *Het Mannen-huys.* Quod vere *Pauperum Palatium* dici poteſt.

VIII. *Ædes pro deliris* utriuſque ſexus. *Het Dol-huys.*

IX. *Domus Indiæ Orientalis*, in quam merces ex Indiis advectæ importantur.

X. *Domus Indiæ Occidentalis*, in quam merces ex India Occidentali importantur.

XI. *Domus Organica*, in qua varios concentus Muſicos & ſua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

viludios ſingulis diebus audire, quin & omnis generis inſtrumenta Muſica in vulgus non adeo nota videre licet. Autor & director horum ludorum, qui etiam hodie vivit, eſt *Ioannes Antonides* Alcmarianus, à quo, cum ſectæ Mennoniſticæ eſſet addictus, taberna illa vulgo nuncupatur *in de Menniſten Bruyloft*, ſeu, ut ipſe hoſpes appellat, *in d' Os in de Bruyloft*, vel *'t Huys te Sinneluſt*. Ipſe nuper hoc elogium, an Symbolum, ſuæ domus recenſuit:

Heel boven op dit huys, is 't als een
Paradijs,
Daer is Fonteyn-geruys, Snaer, Pijpen, ſoet gekrijs.
Begeer g' in 't huys te gaen, te hooren en te ſien,
Soo toont uvv' mildigheyt, tot onderhout van dien.

Amſtelodamo iter dirigi poteſt, quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

quocunque lubitum. Ego ordine reliquas Hollandiæ civitates enumerabo, ad quas venire & viſere contigit.

ALCMARIA.

Nomen urbi inditum volunt à copia lacuum, quibus undique cingitur, & quorum xv recenſent, quaſi *Al-meer.* Condita primũ fertur ab Adgillo ſeu Aldegildo Rege Friſiæ circa A.C. 720. qui illam quoque hoc nomine, quo jam gaudet, primum ornavit, cum antea diceretur *Altena,* ex verbis magni cujuſdam Principis Veronenſis. Hic enim cum poſt dirutam *Veronam* novæ urbis mœnia locaſſet, & in vallo aliquando obambularet; magnam hominum multitudinem advenientium conſpicatus, qui & undenam illi eſſent, percontabatur. Reſponſum Principi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

cipi, Veronenſes illos; qui ob miſerabile fatum urbis novas ſedes quærere cogantur; precibus admotis, ut liceat illis permiſſu principali domos iſthic figere, ſemina arvis inferre, utque patrium ſolum exercere. Ad hoc ille inquit: *'t is al te na.* Quod ab audientibus obſervatum, & nomen inde civitati tributum. Ex quo ſententia eorum confirmatur, qui Alcmariam ex ruinis *Veronæ* natam aſſerunt, ampliſſimæ quondam ac opulentiſſimæ urbis, ſed quæ exciſa poſtmodum ac ſubverſa funditus à Ioanne Comite Hannoniæ, Anno quem Eteoſtichon hoc indicat,

eCCe CaDIt Mater frIsIæ.

Campos ubi VERONA fuit, cernere licet paulùm ultra mille paſſus ab urbe Alcmaria, qui & nomen hactenus retinuere *Vroonlant.*

Qualis autem hodie ſit ALC-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

MARIÆ facies, compendio quodam iſti verſus declarant, quos ex Topographiæ quadam tabula deſcripſimus:

Hæc illa Alcmaria eſt lacubus prælustris amœnis,
Quam virtus celebrem facit orbi.
Structuris ornata, ſitu iucunda ſalubri,
Phœbo ſacra ſacræque Dianæ.
Paſcua quam cingunt, grato & pomaria fructu
Atque aptanda trionibus arva.
Invictis invicta viris hic agmina quondam
Pellaces poſuere Batavi.
Hic Friſiæ fulſere acies, pulſæque phalanges
Indorum domitoris & Aphrum.

Quibus laudibus merito adjungi debet, quod illa magnorum virorum urbs natalis & mater exiſtat.

Dedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Dedit enim nobis *Cornelium van Drebbel* , peritiſſimum Naturæ myſtam & amaſium , qui jam Londini apud Britannos agit: *Petr. Foreſtum* Medicum celeberrimum, *Petr. Nannium*, *Adrianum Metium* jam Profeſſorem Franekeræ: alios.

Sed de *Drebbelio* non poſſum, quin heic apponam, quod ipſe ad amicum ſuum Iſebrandum à Rietvvick ante paucos annos Alcmariam litteris perſcripſit . Quas è ſermone Belgico, quo ille utitur, in Latinum κατὰ πόδα fideliſſime tranſtuli , lectu ut arbitror haut injocundas, ex queis & viri circa res naturales peritia magis emineat , admiranda cunctis , æmulanda forte nemini. Præterquam enim quod *Motus perpetui* autor ſit, & iſta non ſine omnium ſtupore ac miraculo efficere poteſt.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Sic autem ſcribit ille *Protheus*:

Ego in camera manifeſte ſedeo ſolus, nemine mihi adſiſtente. Et primo veſtitum meum transformo in præſentia & adſpectu illorum omnium, qui in cubiculo ſunt. Nunc induor totus nigro holoſerico, & momenti ſpatio, immo tam confeſtim, quam aliquis cogitatione aſſequi poſſit, holoſerico viridi ac rubro amictus ſum, in colores omnes mundi me transmutans. Nec ſolum hoc, ſed commuto meam veſtem cum qualibet ſpecie pannorum, qua ipſemet volo: nunc bombycina ſeu ſericea colorum omnium, tum ex villis texta omnium colorum: nunc argento, nunc auro variegatis veſtibus utor: nunc Regio ornatu, & adamante ac omni gemmarum ſpecie ſum ſplendidus, at in momento poſtea mendici habitum aſſumo, pannis obſitus ac deformis: cum in illo actu unicam duntaxat veſtem habeam, quam

abs me non depono. Præterea converto memet in arborem naturalem, contra quam aliter aliquis animadvertere queat, folia hinc inde motantem, quaſi vento agitaretur. Nec ſolum in formam arboris, ſed in omnia genera arborum, prout mihi placuerit. Poſtea formam mutuor cuiuslibet rei creatæ, quamcunque cupio, ut iam muter in leonem, iam in urſum, iam in equum, in vaccam, in ovem, in vitulum, in porcum &c. Et præter hæc apparere facio, quaſi terra aperiretur, & ſpiritus ex ea provenirent: primum in forma nubis, & poſtea ſe vertentes in aliam ſpeciem, quam illis impero, & uti quæque bona mihi videtur, ut in perſonam Alexandri M. vel alterius Principis aut Regis pro arbitratu meo. Quin & hoc exhibeo, ut Gigantes veteri ævo cogniti ex terra prodire videantur, viginti ac triginta pedum longitudinem exæquantes, qui tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

miris modis ac eæ perfectitudine corporis ſui membra librent ac moveant, quaſi naturaliter viventes. Atque hæc omnia in medium produco nova Inventione, quam beneficio Opticæ excogitavi, cuius vi res mirabiles ac pulcherrimæ præſtari poſſunt, quas longum heic memorare foret, de quibus alio tempore plenius &c.

Templum viſu non indignum eſt; cujus ſtructuram & progreſſum Ode hæc Alcaica tabulæ inſcripta edocet:

Memoriale huius templi.

Hic fana quondam Diis patriis ſacra
Struxit vetuſtas, ſollicito pecus
Cædente votivum colono,
Vt veteres meminere faſti.
At delibuta ſanguine victima
Inſontis agni protinus impias
Delevit aras, cum prophano
Inferias celebrante myſta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Ædemque Chriſti cultibus unici
Partæ ſalutis arbitri idoneam
Devotio Laurentianis
Poſtera martyriis dicavit.
Quæ Friſiorum (nam nihil arduum
Sanctumve Marti) ſæpe voraci-
bus
Subiecta flammis heu nephas heu
In cineres abiit ſolutos.
Sed reſtitutæ contiguum modo
In ſancti honorem limen Apoſtoli
Iunctum Matthiæ eſt, qua pro-
cellas
Imbrifero vomit Auſter ore.
Hinc ſemper, alta ut præcipiti ſolent
Librare caſu, nobilis impetu
Divulſa templo antiquiori
Preſſit humum crepitante turris.
Demumque edaci temporis orbita
Rotante verſas ſuſque ſecus vias
Hoc pro ruinoſis ſacellis
E ſolido poſitum lacunar.
Saxo columnis perſpicuum arduis

Cœlo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Cœloque picto ſerviat ut ſacræ
Rerum creatoris tyaræ:
Magnifici arbitrio ſenatus.

A. 1605. 4. Maii.

Conſpiciuntur in templo:

1. Elegantiſſima *Pictura* 7 operum Miſericordiæ, pro qua Pontificii Boſcuduci (*tot Hertogenboſch*) aliquot centum thaleros obtulere.

2. In fornice templi *Imago extremi iudicii*, coloribus aqua permiſtis graphice depicta.

3. *Monumentum Florentii* Comitis Hollandiæ, ejuſque Epigraphe in prægrandi ſaxo litteris antiquis: *Hier onder iſt inghevvant van Graef Floris van Hollant, verſlagen vvordt van H. Gerrit van Velſen.*

4. *Tumulus P. Foreſti* Medici:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

eVICtVs fato CVbat haC sVb
MoLe foreſtVs:
HIppoCrates bataVIS sIfVIt;
ILLe fVIt.

HARLEMUM.

Vrbs inter primas Hollandiæ, ſi ornatum ædificiorum, ſi incolarum genium attendas. De hac inter ſcriptores omnes convenit, eam nominis ſui auſpicium traxiſſe à Lemo ſeu Guilhelmo ſecundo, Friſiæ Occidentalis Rege, ut primum *Heer-Leems* (ſive *VVillems) Stadt*, hoc eſt, domini Lemi civitas, poſtea *Haerlem* dicta fuerit. Sita eſt loco ſalubri ac jucundiſſimo; quippe ſtatim urbem egreſſis occurrit nemus valde amœnum, civium deambulationibus, deliciis, & exercitiis dicatum.

Templũ habet totius Hollandiæ ſpatioſiſſimum ac pulcherrimum, fir-

firmiſſimis innixum columnis. Hoc D. Bavoni ſacrum, & κατ' ἐξοχὴν templum magnum vocant. In eo hæc Epitaphia conſpiciuntur:

1. IOH. VVOLEIO VIRO PIENTISS. QVOD SIBI ET IACOBINAE DE PITTE XII^{s} LUCINAM EXPERTAE CUM QVA VIXIT SINE MACULA AN. XXIII. ET MARIAE DOMINI CL. F. CUM QVA VIXIT AN. XV. UXORIBUS SUIS OPT. SANCTISS. TESTAMENTO FIERI CURAVERAT LIBERI HEREDES PARENTIBUS SUIS BENE DE SE MERITIS MONUMENTUM EX VOLUNTATE FECERUNT QVI OBIIT AN. CIƆ IƆ IV SEPT. XVII. ÆTAT. LXIII.

NOSCE TEIPSUM.

Subſiſte quiſquis hoſpes hoc ſaxum
vides
Piis dicatum manibus parentium,
Heu ſæva fati quos tulit neceſſitas!
Iacent ſub uno coniuges hoc marmore,
Quos una fax, & una mens, & copula

Iunxit iugales , frigidus claudit thorus.
Mortalitatis diſce nunc legem tuæ,
Quam lucis author , mortis arbiter dedit.

2. Graf-ſchrift
Van Guillaume de Key. ſtarf den 16. Octob. 1624.

Hier leyt de Vrome Key een deugds Patroon begraven,
Een man van raed en daad , van ſonderlinge gaven,
Der Armen hoofd en trooſt , verſtandig, en beleefd.
VVaer aen ſo menig menſch ſo veel verloren heeft.

3. Epitaphium Cornelii Schonæi Goudani Gymnaſiarchæ Harlemenſis ad annos 36. Scripſit Comœdias ſacras ad imitationem & ſimilitudinem Terentii : Vnde vulgo Terentius Chriſtianus dicitur.

EPI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

EPITAPHIVM.

RECTOR *iuventæ, Muſici ductor gregis*
SCHONÆUS *egi fabulam fictam prius:*
Veram peregi: ſummus hic actus mihi.
Scenam relinquo. Vos valete & plaudite.

Obiit Anno cIↄ Iↄ XI. *Novemb.* XXIII. Ætat. 71.

4. MEMORIÆ SACRUM

AGATHA HADRIANI HORNANI F. CONIUGI BENE MERENTI D. NICOLAO VAN DER LEUR OMNIBUS HONORIBUS MILITARIBUS DEFUNCTO CUM QVO VIXIT SINE MACULA ET QVERELA ANN. XXVIII. LUGENS MOERENSQVE POSUIT.

Arma puer geſſi primis inglorius annis,
Sed peperit nomen dextra fideſque mihi.
Luſtra decem implevi: Dux & virtute Tribunus

Glo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Glorior Oſtendæ ſic potuiſſe
mori.

ICTUS TORMENTO AENEO OCCUBUIT AN. CIↃ IↃ II. VII. ID. IAN.

Tumulum. marito. condidi. quo cum. tegor. una. ſub. urna. Coniuges. quieſcimus. miſcemus. oſſa. mixtus. eſt. cineri. cinis. Hæc ſumma lex. eſt. Funeri. ſi. quis. tamen. Amor ſuperſtes. quæret. in. cœlo. locum.

5. *A.* XV^{C}. LXIX.

Den XXIX. *Iulii is hier begraven Ermgaerdt Coenraedts Dochter*

INGENIO COMIS, DEMISSA, ET PACIFICATRIX:

HEU NIMIUM CRUDO RAPTA PUERPERIO.

Den XXIX *Decembris vvorde Pieter Ianſz. Raedt hier begraven.*

qVa ferVs InnoCVos IVgVLarat LVCe pueLLos,
reX, heV fataLIs LVXIt & Ipſa MIhI.

6. D.O.

6. D. O. M.

SORORIBUS DULCISS. AGATHAE ET GEERTRUDI VAN VEEN QVAE APOSTOLI SECUTAE CONSILIUM PERPETUO CASTE ET BENE HIC VIXERUNT UT IN AETERNUM VIVERENT PETRUS ET ISEMBOUDUS VAN VEEN FRA. POSUERUNT. VIXIT UNA AN. LV. OBIIT A. M. VI C. XXIII. KAL. NOVEMB. ALTERA AN. XXIII. OBIIT PRID. ID. MART. A. M. VI C. XXIV. FESTO S. GEERTRUDIS. TU LECTOR FAVE ET SI POTES AC PLACET SEQVERE.

7. *Laet lopen die lopen luſte.*
Onſe tijt is verlopen, vvy leggen hier in ruſte.

Cui & iſtud concinit:

8. *Laet ygelick vry lopen*
Die lopens luſt,
Mijn tyt is verlopen,
Ick leg in ruſt.

9 D. O. M.

MARIAE GULIELMAE CAESARINAE PUDICITIAE MODESTIAEQ. UNICO EXEMPLO CONIUGI AMANTISS. HADRIAN. IUNIUS MEDICUS AD POSTEROR. MEMORIAM MOESTISS. P. C.

Vltima in Auguſti rupta eſt ſpes
unica nobis
Coniunx: ah properæ ſors tru-
culenta necis!

Exſtat etiam vitreæ feneſtræ hujus templi inſcripta memoria ſeditionis, quam Caſembrotii excitarunt.

Als men negentig tvvee, duyſend
vierhonderd teld',
Den derden Mey ook me, ſijn hae-
ſtig met gevveld
De poorten van Haerlem oproerig
opgeſlagen
Van 't Kaſen-broods volck ſtout
Dat uyt Noord-Holland quam.
'TvvelkKlaes van Ruyven Schout
Haeſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Haeſt met ſijn dood vernam.
VVaer af van ouds dit glas ons ſeker deed gevvagen.

Cœmiterio juxta forum piſcatorium hi verſus adſcripti:

De Dood vvarachtig
VVeeſt dit indachtig
Een doorgang is,
Tot God Almachtig
VVeeſt nit vveerſchlachtig
Dit gaet gevvis.

Ceterum Harlemenſes duarum ſibi rerum gloriam præcipue arrogant. Vnum eſt, quod aliquando cum Frederico Barbaroſſa adverſus Saracenos expeditionem ſuſceperint, & *Peluſium* in extremis finibus Ægypti urbem, quam idcirco Suidas Ægypti clavem nominat, hodie autem Damiatam vocant, occuparint: novo ſane ac mirabili ſtratagemate, dum nimirum ſerras carinis ſeu imis navium trabi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

bus adaptarunt, & illarum beneficio catenas portubus occludendis deſtinatas diſſecuerunt. Cujus rei memoriæ ſempiternæ inſtitutum putat *Hadr. Iunius*, moremque per manus quaſi in hanc uſque diem traditum, ut Harlemæa pubes Cal. Ianuar. naviculas ſerratis proris inſtructas, imagineſque bacillis ſuffixas tanquam victoriæ argumenta in plateis circumferat. Certioris tamen fidei teſtimonia ſuperſunt *duæ nolæ ſeu tintinnabula ex ære Corinthio*, (*de Damiaetgens* vulgo dictæ) quæ in turri editiſſima templi magni ſuſpenſa arguto tinnitu quotidie circa horam nonam veſpertinam perſtrepunt. Theodorus Schrevelius, Scholæ quondam patriæ, nunc Lugdunenſis Rector clariſſimus, edidit *Trophæum Peluſiacum* Harlemi A. 1598. Ad quod vir ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſummæ doctrinæ ac famæ *P. Scriverius* patria Harlemenſis non ſemel in carminibus ſuis alluſit.

Alterum eſt, quod inventionem Typographiæ ſibi vendicent à quodam Laurentio Ioannis, cognomento Æedituo, ſeu ut alii, Coſtero productam circa A. C. 1464. Cui deinde typos & reliqua inſtrumenta ſuffuratus ejus famulus Amſtelodamum primo, inde Coloniam Agrippinenſem, atque hinc Moguntiam profugerit, & eo artem nobiliſſimam ſecum duxerit. Domus LaurentI Coſteri adhuc in foro exſtat, ſubque ejus effigie ad exterius faſtigium appicta hæc inſcriptio aureis litteris:

MEMORIAE SACRVM
TYPOGRAPHIA
ARS ARTIVM OMNIVM
CONSERVATRIX
HIC PRIMVM INVENTA
CIRCA AN. cIↄ cccc XL.

Vana quid archetypos & prœla MOGUNTIA *iactas?*
HARLEMI *archetypos prælaque nata ſcias.*
Extulit hic, monſtrante Deo, LAURENTIUS *artem.*
Diſſimulare virum hunc, diſſimulare Deum eſt. P. S.

Contra vero multi ſcriptores Germaniæ hoc inventum adſignant, autore Ioanne Gutzenberg Argentinenſi, qui primus in urbe patria hanc artem impreſſoriam circa A. C. 1440. excogitavit, poſtea Moguntiæ perfecit, quem alii deinde aliis in locis ſecuti. *Beroaldus* in quodam Hendecaſyllabo:

O Germania muneris repertrix,
Quo nil utilius dedit vetuſtas,
Libros ſcribere quæ doces premendo.

Atque ita varie
Hiſtorici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt.

Quan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Quanquam nuper admodum egregie & fideliter *V.Cl. Petrus Scriverius* artem illam divinam Harlemenſibus ſuis peculiari commentario aſſeruit. Ipſos Germanos in teſtimonium citans, qui illud memoriæ prodiderunt, ſub ipſam Typographiæ infantiam. Anonymus namque Auctor Chronici Colonienſis vernaculi (quod ſcriptum editumque eſt anno M CCCC XCIX) *VVie vvail*, inquit, *die Kunſt is vonden tzo Mentz, op die vvijſe als dan nu gemeynlich gebruycht vvirt, ſo is doch die eyrſte vurbyldung vonden in Hollant uyſſ den Donaten, die dae ſelfſt vur der tzijt* (a. 1440.) *gedruckt ſijn.* Mariangelus Accurſius, Italus: *Impreſſus eſt hic Donatus*, &c. *primum omnium a.* 1450. *Admonitus certe fuit Ioannes Fauſt, civis Moguntinus, qui primus excogitavit artem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

typis æreis, ex Donato Hollandiæ prius impreſſo in tabula inciſa.

TYPOGRAPHIA HARLEMENſis, Palladium, præſidium & tutela Muſarum atque omnis doctrinæ.

Auctore P. Scriverio.

CVm pius ardentes Æneas linqueret arces,
Laomedontæas diſſimulavit opes;
Sacra Lareſque Phrygum potius, Veſtamque potentem
Abſtulit iniecta, pignora cara, manu;
Iliacis erepta rogis. queis maxima Roma
Surgeret, Imperii Roma Deumque locus.
Hic ubi ſervavit, flamma populante, Metellus,
Vulcanumq; Sacris iuſſit abire ſuis:
Virginibus viſo multum trepidantibus igne,

Sum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Summa viro Pallas cura, laborque
fuit:
Imperii fatale decus, quodque impu-
tet aſtris.
Quod tibi ſi pereat, Roma; repente
cades.
Hoc ſalvo, ſalvi cives, & cætera ſal.
va.
Tanti pervigiles eſt coluiſſe focos;
Semper & arcanum tanti occultaſſe
pudorem.
Viſa dea: at magno viſa Metelle
tibi.
Palladio noſtram vere aſſimilabimus
artem;
Et ſane diæ Pallados inſtar erat.
Inlibata oculis, nullique aſpecta vi-
rorum,
Cœperat hic tacita relligione coli,
Pallas; in abſtruſo pignus memorabile
tecto.
Eſtque, quod appelles, hic, penetrale
ſacrum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Non tamen hoc Signum Troiæ deduxit ad urbem
Dardanus; Iliacus nec tulit inde pater.
Delapſum cœlo (nam tantum numen in ipſo eſt)
Credimus, & magna parte latere ſui.
Hinc Muſis vitæ longævæ cuditur uſus,
Phœboque æternus conciliatur honos.
ÆDITVO *ſternente viam, ſic itur ad aſtra:*
Vivitur hoc pacto. cætera mortis erunt.
Hos veri CVSTODIS *erat ſervare Penates:*
Adfuit Autolyci ſed ſcelerata manus.
Vidimus Harlemo transferri pignora Veſtæ,
Atque Magontiacis Sacra repoſta cadis.

Delu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Delubrum vacuum, nudumque altare reliquit
Perfidus, ablatis omnibus ante bonis.
Palladis exſtinctos ſi quis mirabitur ignes,
Ignoſcat: lachrymis ſpargitur ara meis.

EIVSDEM,

De libris ſuppoſititiis,

SCAZON.

ARS HARLEMÆA *(non enim Moguntina)*
Quæ ſic premendo gnava perficit libros,
(PREMÆ*ne dicam, an* PERFICÆ *nota, incertum)*
Vt multa noſtro commoda attulit ſeclo,
Et cenſeatur publico bene nata,
Sic & putetur criminum propagatrix.

Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Produxit aurum diva, ſed trahit
feces.
Vt alia omittam hic: eſt avara non-
nunquam,
Doloſa, vafra, nummi amore cor-
repta;
Vulguſque fallit credulum, ſuo
lucro.
Nunc per vetuſtam proſpicit PE-
NESTELLAM,
MVSAS, SORANOS, *fabulaſque*
PEROSI
Viterbienſis nocte proſatas ANNI.
Mentita MORES *nunc* CATONIS
imponit.
Nunc & videri NASO *vult To-*
mitanus,
VETVLAS*que paſcit*, PVLICE *ex-*
citans doctos,
Sed bile mota: circuliſque tyro-
num
Poëta GALLVS MAXIMAS *agi*
nugas.

Par-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Partum NEPOTIS *ſomniare* COR-
 NELI
Devonianæ merx recentior Muſæ,
Illa favente, cœpit. O fidem Phœbi!
Quin ipſa CONSOLATIO *(Ita-*
 li fœtus)
Non TVLLIANVM *falſa nomen*
 adſcivit?
Aliuſque ſchema LIVII *Patavini?*
Quid, erudite Lector, hic trahis
 naſum
Vultumque ducis? quid ſtruis pe-
 dem? ſiſte.
Manta parumper, delicate: per-
 mittes
APICIANAS *forſan inſtrui men-*
 ſas,
Stomachique robur, & gulæ volu-
 ptates.
Vulnuſque linguæ ſi putabis infli-
 ctum
Tot barbariſmis atque tot ſolœ-
 ciſmis;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

En hic medelam LVCIVM MADAVRENSEM,
HERBASQ*ue* MACRI *pollicetur, ut ſanet.*
Et Imperator RVSTICÆ REI *gnarus.*
Hæc ſanet, inquis, nugivenda, deceptrix,
Inepta ? ſane querquera ipſamet febris.
An pure in ipſo præſidî latet quicquam?
Opemve credis ferre circulatorem?
Quid ergo ? probra litteraria, & peſtis,
Ruſque inficetum vapulare mandabis?
Sapis profectò. Sit modus tamen dictis.
Vitare fucum, eſt providi: ſed inſulſi,
Et barbari, artem lancinare divinam.

Fers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Fers in ſenatu, ferque pro tribunali,
Alibique mimos hiſtrioniæ addictos.
Erroneamne protinus manum damnes
Nec litteratæ huic hiſtrioniæ ignoſces?

Iſtud adjungo; Harlemenſes ex veteri libro M S. hoc ſuæ urbis ἐγκώμιον adducunt:

H		Honorandus
A		Amandus
R	lo-	Recommendandus
L	cus	Laudandus
E		Exaltandus
M		Magnificandus.

LEIDA.

Hæc Ptolemæo *Lugdunum Batavorum* dicitur, prima totius Hollandiæ civitas, ſi ejus amœnitatem, agros fertiles, decus anti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

quitatis, addo & litterarum gloriam ſpectes. Cornelius Aurelius, diligens inprimis Antiquitatum Batavicarum indagator, perpetuo fere nomine appellat *Leydas*, ſicut *Athenæ*, *arum*, in plurali numero, propter honorificentiam tantæ urbis, ut in Notis ad Corn. Aurelium addit V. C. & nivei plane pectoris *P. Scriverius*. Gerardus Geldenhaurius Noviomagus, qui Carolo V. Imp. à ſacris fuit, vocat *Legiam*, & à legionibus, quæ ibi caſtra habuerunt, veriſimili conjectura denominatam opinatur.

In templo Gallico ſeu B. Mariæ, ea nimirum parte, quam inſidere ſolebat auditurus ſacras conciones, videas *Tumulum & inſignia Ioſephi Iuſti Scaligeri*. Epitaphium ita habet:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

DEO
OPT. MAX.
SACRUM
ET
ÆTERNAE. MEMORIAE. IOSEPHI. IUSTI. SCALIGERI. IUL. CAES. A BURDEN. F. PRINCIPUM. VERONENSIUM. NEPOTIS. VIRI. QVI. INVICTO. ANIMO. UNA. CUM PARENTE. HEROE. MAXIMO. CONTRA. FORTUNAM. ADSURGENS. AC. IUS. SUUM. SIBI. PERSEQVENS. IMPERIUM. MAIORIBUS. EREPTUM. INGENIO. EXCELSO. LABORE. INDEFESSO. ERUDITIONE. INUSITATA. IN. LITERARIA. REP. QVASI. FATALITER. RECUPERAVIT. SED. PRAESERTIM. EIUSDEM. MODESTIAE. QVOD. SIBI. FIERI. VETUIT. IIDEM. QVI. IN. URBEM. HANC VOCARUNT. CURATORES. ACADEMIAE. AC. VRB. COSS. HOC. IN LOCO. MONUMENTUM. P. E. L. C.

IPSE. SIBI. AETERNUM. IN. ANIMIS. HOMINUM. RELIQVIT.

Ipſe alias, qua erat modeſtia, non aliud monumento incidi voluit, niſi hoc breve oraculum, quod etiamnum illic legitur:

IOSEPHUS IUSTUS SCALIGER
IUL. CÆS. FIL.
HIC EXPECTO RESURRECTIONEM.

In extrema parte lapidis ſepulchralis:

Terra hæc ab Eccleſia, emta eſt,
Nemini cadaver huc inferre licet.

Eſt & aliud ibidem:

BONÆ MEMORIÆ
CAROLI CLUSII ATREBATIS
POS.

QUI OB NOMINIS CELEBRITATEM PROBITATE, ERUDITIONE, TUM REI INPRIMIS HERBARIAE ILLUSTRATIONE PARTAM, INTER AULAE CAES. FAMILIARES ALLECTUS, ET POST VARIAS PEREGRINATIONES A NOBB. DEMUM ET AMPLISS. DD. CURR. ET COSS. IN HANC URBEM CONDECORANDAE ACADEMIAE EVOCATUS ET STIPENDIO PUB. PER ANNOS XVI. HONORATUS XXCIV. Æ. S. ANNUM INGRESSUS OBIIT CAELEBS IV. APR. M. DC. IX.

Iacobus Cluſius Rothomagenſis Medi-

Medicinæ Doctor iſtud Amico defuncto ſcripſit:

Non potuit plures heic quærere Cluſius herbas:
Ergo novas campis quærit in Elyſiis.

Item:

Omnia Naturæ qui munera pectore cluſit
Cluſius, herbifero clauditur hoc tumulo.

Sunt inſuper plurima, quibus operæ pretium eſt oculos & memoriam accommodare.

I. *Bibliotheca.* Huic adornandæ primus cauſam dedit Illuſtriſs. Princeps Guilielmus Auraicus, qui Biblia Regia ſeu opus Complutenſe Philippi II. Regis Hiſpaniarum juſſu ac proviſu editum illi loco donavit. Cujus poſtea liberalitatem imitati alii, interque eos Ioan. Holmannus Theolo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

giæ Profeſſor, qui omnem ſuam librorum ſupellectilem morti proximus conceſſit. Eſt & in ea *legatum Ioſephi Iuſti Scaligeri* viri ſummi, quod variis iiſque ad ducentos octo libris MSS. conſtat, qui ſunt Græci, Hebraici, Chaldaici, Syriaci, Arabici, Æthiopici, Perſici, Armeniaci, Ruſſici. Servantur & illic *libri manu exarati ex Biblioth. Bonaventuræ Vulcanii A.* 1615.

II. *Locus Academiæ, & auditoria* publicarum lectionum. In veſtibulo hæc inſcriptio cernitur:

MEMORIÆ POSTERITATIS.

ÆDEM. ISTAM. IN. QVAM. ANNO. CIↃ. IↃ. LXXXI. CVRATORES. ACADEMIAE. ET. COSS. HVIVS. VRBIS. PVBLICAS. ACROASES. TRANSFERRI. VOLVERVNT. QVAMQVE. VERAE. SAPIENTIAE. ET. LIBERALIBVS. DOCENTIVM. AC. DISCENTIVM. EXERCITIS. ATQVE. HONORIBVS. DEDICARVNT. POSTQVAM. EXORTA. REPENTE. FLAMMAE. VIO-

VIOLENTIA. III. EID. NOVEMB. ANNO. CIↃ. IↃC XVI. TECTVM. EIVS. TRABEIS. CATHEDRAS. SVBSELLIAQVE. FOEDE. ABSVMSISSET. EAM. EX. DECRETO. ILL. AC. PRAEPOT. HOLLANDIAE. ET. VVESTFR. ORDINVM. IN. HVNC. MODVM MAGNIFICE. RESTAVRATAM. PVBLICIS. DIVINARVM. ATQVE. HVMANARVM. RERVM. DISCIPLINIS. CONSECRARVNT.

ADRIANVS. A. MATENES. DOMINVS. IN. MATENES. OPMEER. &c.

CORNELIVS. VAN. DER. MYLE. DOMINVS. IN. MYLE. DVBBELDAM. &c.

ACAD. CVRATORES.

III. Academiæ, *Hortus* adjacet quaſi quædam ejus pars, ob herbarias lectiones, quæ æſtivo tempore à præfecto heic haberi conſueverunt. Eſt is valde amœnus, & arboribus ac ſtirpibus tam indigenis quam exterioribus inſtructiſſimus.

Illius Inſcriptio hæc eſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

VSUI, ORNAMENTO
ACADEMIÆ
CURATT. ET COSS. IUSSU
STRUCTUM OPUS.
ANNO A NATO CHRISTO
cIↄ. Iↄ c.

Hortum ingreſſus, ad ſubſcripta reſpicito.

1. Statutâ à Præfecto horâ Hortum ingredi fas eſto; examine finito, egreditor.
2. Ingreſſis, ſtirpes videre licet, odorari licet: tenellas, ſuccreſcentesve tractare lædereve non licet.
3. Ramos, flores, ſemina decerpere: ſcapos confringere: bulbos, radicesve evellere: Hortum injuriâ afficere, nefas eſto.
4. Pulvillos, areolaſve, ne conculcato, tranſilitove.
5. Nihil invito Præfecto attentato.

Cete-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Ceterum *in area horti* rariora quædam conſpiciuntur:

Cannæ duæ Indicæ longiſſimæ & latiſſimæ.

Lignum quod in lapidem concrevit.

Lignum quod appulſu graviori tactum aquam deſtillat.

IV. *Anatomia*. In hac Argus fuerit, qui tantam copiam rerum ſimul & ſemel intentiſſimo etiam oculo pelluſtrare annitatur. Mihi tempus & otium ſuppetebat, pleraque in chartam conſignandi: quæ ſi & heic ſubnotem, venia mihi dabitur. Hæc autem præcipue occurrebant, quæ taliter diſtinguo.

Mumiæ & Funeralia ab ævo priſco.

Loculus ſive capulus feralis Ægyptiacus, operculo Iſidis effigie inſignitus, continens cor Magnatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tis Ægypti in Mumiam conditum ante annos 1300.

Mumiæ veræ à multis retro ſæculis adſervatæ brachium elatum ex ſubterraneo ſepulchro 4 milliaribus à Cairo.

Icunculæ duæ, una virilis, altera muliebris, ex eodem ſepulchro allatæ, quas olim Ægyptii nobilium cadaveribus conditis linteis involutas gentilitia ſuperſtitione apponebant. Vid. Sueton. in Nerone.

Iſidis effigie inſignitus Cippus, ſive operculum loculi Ægyptiaci, Mumiam vetuſtiſſimam continens.

Vrnula Romana, quales ſolebant in ſepulchro jungere lampadibus liquore fragranti refertas, eruta in ſuburbano agro urbis Neomagenſis, ubi olim ſtativa habuere Hunni ex Italia reduces.

Vrn

Vrna feralis Romana capaciſſima.

Noctua, quæ apud Ægyptios mortis erat hieroglyphicum, ideoque cadaveribus & mumiis apponi conſueverat.

Brachia Ægyptiacæ Mumiæ veræ.

Humana & ad humanos uſus.

Cucullus niger monachi Moſcovitici.

Septem calculi veſicæ, poſt mortem reperti in corpore Ioh. Heurnl Profeſſoris Medici in Acad. Lugduno-Batava.

Crepidæ ex Indiæ Orientalis regno Sian.

Cucurbita vitrea, quibus hodie Medici utuntur Ægyptii & Syriaci.

Brechma ſeu capitis fons ſive fontanella, quæ in infantibus eſt membranacea, & viſa interdum in mulie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mulieribus 26 ætatis anno nondum induruiſſe, ac ingruente capitis dolore ſubinde dilatata fuiſſe, teſte Bauhino.

Animalia.

Caput Alces, ex vivario magni Moſcov. Ducis, donarium D. D. Iobi Paludani civis Leydenſis, Ruſſorum Imp. Archiatri. A. 1622.

Elephantis caput ex Angola advectum. A. 1620.

Sceleton Aquilæ.

Caput Tigridis ex Ind. Orientali.

Orbis marinus echinatus.

Canis veſica.

Scincus, piſcis.

Sanguis Crocodili, qui immiſſus oculis, eos claros & à cicatricibus terſos reddit; ex Cayro Ægypti delatus. A. 1620.

Cancer ex regno Lacatra Indiæ Orient. à D. Iuſto Heurnio ad fra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

fratrem Othonem tranſmiſſus A. 1626. Chinenſes his veſcuntur.

Yvana lacerti genus ex India Occidentali.

Animal repertum in Americæ tractu Mexicano, vivit ſub terra ut talpa, carnem habet tenellam & boni ſucci. Hiſpani vocant ARMADILIO, id eſt, armatum, indigenæ TATTOV & AIOTOCHTLI, hoc eſt, cuniculum cucurbitæ.

Balæna ex utero materno cæſa.

Roſtrum avis Rhinocerotis ex Æthiopia advectum.

Haſta mucronata piſcis ſerræ, ſeu priſtis antiquis appellati, roſtro ob magnitudinem raro, ex Oceano Indiæ Oriental. advecta.

Galei piſcis maxilla.

Exuviæ piſcis ſoleæ exoticæ, duriſſimis ſquamis ſolidatæ.

Scarabæus cornutus ex India Orientali, qui etiam Taurus &

Cervus volans appellatur.

Ala piſcis volatilis, quem Boladoro Hiſpani nuncupant.

Roſtrum picæ Breſſilicæ majoris.

Ova Serpentis ex India Orientali.

Annulus ex dente equi marini, qui in anulari digito geſtatus dicitur hæmorrhoides provocare, iiſque fluentibus rubeſcere.

Mineralia.

Alumen cæruleum ex Ternada Moluccarum inſula, cujus excellens facultas eſt in hæmorrhoidum cura.

Calſavve, ſeu, ut alii, Calſue Occidentalis.

Calſavve Orientalis.

Hic lapis ex diſſitis Perſiæ finibus frigidiſſimo monte Caucaſo, & inſulis Carmeniæ apportatur, ac ob virtutes ſuas & præclaras ope-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

operationes per univerſam Indiam, Sinam, Perſiam, Cyprum, Alexandriam, Conſtantinopolin, &c. celebratiſſimus eſt, eumque Chriſtiani orbis regna plurima, regiones, urbes admirantur, & maximi æſtimant.

Heliotropius gemma.

Lapis oſſifragus, Steynbrech, circa Spiram, Haidelbergam, Darmſtadium, & in Electorali ditione Brandenburgica reperitur.

Aqua circa ligni ramum in lapidem concreta, ex Galliis delata à D. Harrevvijn.

Arma.

Acinaces ex regno Indorum Oriental. magni Magor.

Pugio Æthiopicus, cujus manubrium in Dæmonis effigiem (quem miſeri ibi adorant) eſt conformatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Vide inſuper, & ride ad

Halecis ſalſati vires & iuramenta.

Alec ſalſatum, craſſum, blancum, grave, latum,
Illud dorſatum, ſciſſum, perventrificatum,
Huic caput ablatum, ſic pellibus excoriatum,
Intus mundatum, crudum, vel in igne crematum,
Illi cæpe datum, per panem ruſtificatum,
Et ſic cænatum, dum tranſis nocte cubatum,
Hoc thyriacatum valet antidotum preciatum,
Quod parat optatum putamen largifluatum,
Dans de mane ratum, guttur bibendo paratum,
Hauſtu proſtratum reparat madidatque palatum,

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Et caput & pectus deſiccat phlegmatiſatum,
Dans urinatum, cito mox deinde cacatum,
Dirigit inflatum, cibum penetrat veteratum.
Hoc medicinatum Laurens fert verſificatum.

Repertum in triclinio Arnoldi Ducis Geldriæ.

Halec aſſatum convivis eſt bene gratum,
De ſolo capite faciunt bene fercula quinque.

V. In *templo D. Petri.* Plurima inſignia & vexilla Principum, Comitum, Baronum, Nobilium, qui eo loco humati. Sed & magnorum virorum *Epitaphia:*

1. RAPHE
LENGIO
RVM

plus non exſtat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

2. EPITAPHIVM CHRONOSTICVM.

OCtobrIs ter ſena DIes & qVIna refVLget,
SenaqVe LeyDensI bIs ſonat hora ſoLo,
OrbIs VbI tItan franCIſCVs IVnIVs atra
TaCtVs peſte, æthræ regna beata petIt.

3. DEO OPT. MAX. S.

Quid Fati invidiam queror,
Aut multis moror Hoſpitem?
Nomen nobile ſi loquar,
Paucis omnia dixero:
BOCKENBERGIVS HIC IACET.

PETRO
BOCKENBERGIO
HISTORIOGRAPHO
HOLLANDIÆ ZELANDIÆQVE
ETC. PIÆ CONIVGIS OFFICIOSVS IN MARITVM DOLOR
MONVM. POS.

NA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

NATVS GOVDÆ A. cIↄ Iↄ XLVIII.
DENATVS LEYDÆ A. cIↄ Iↄc XVII.
IANVARII DIE XVI.
EGRESSVS ANNVM VITÆ LXVIII.
NE VITA SIT TRAGOEDIA.

4. HIC. SITVS. EST. VIR. CELEBERR. D. D. IOANNES HEVRNIVS. IN ACADEMIA. LEIDENSI. PRIMARIVS MEDICIN. PROFESSOR. PER. ANNOS. XX. ET. IN. EADEM. VI. RECTOR. MAGNIF. MAGNAE. PRUDENTIAE. SVMMAE. IN DOCENDO. ET. SCRIBENDO. VENVSTATIS. AC. CELEBRITATIS. VITA LAVDAB. TRANSACTA. OBIIT XI. AVG. AN. cIↄ Iↄc I. VIXIT ANNOS LVIII.

EPITAPHIVM

Heurnius. Hippocratis. Genius. hac. conditur. urna.
Cui. non. inveniet. terra. Batava. parem.
Flete. ô. Pæonides. &. crines. ſolvite. Muſæ.
Occidit. heu. veſter. famaque. ſolque. chori.

Verdoeſius. Med. poſuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

5. D. O. M.

ET

MEMORIAE. D.D. GERARDI BONTI. VIRI. CVM. OIVM DISCIPL. TVM. PRAECIP. VTRIVSQVE. MEDICINAE. LAVDIB. ORNATISS. QVI. IN. FLORENTISS. BATT. ACADEMIA. PRIMARIVS MEDIC. PROFESSOR. MAGNA FAMAE. CELEBRITATE. TOTIS XXIV. AN. PVBL. DOCVIT IDEMQVE. RECTOR. MAGNIF. RECTORATV. SIMVL. CVM. VITA DEFVNCTVS. EST. XV. VIIBRIS AN. CIↃ. IↃ. IC. VIX. AN. LXXII. M. VI. D. XI. CON. ET LIB. M. P.

6. In membrana ligneæ tabulæ adglutinata.

Iohan. Holmanni Theologi.

Hoc tumulo Holmanni *cineres Libitina* ſacravit.
Siſte Hoſpes, fuerit, dum, quis & unde, ſcias.

Prognato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Prognato ingenuis Stadena *parentibus auras*
Lucis, & expenſa huic prima elementa tulit.
Mox Rhodus, & Cimbræ *puero plauſiſtis* Athenæ,
Qua Codana *frequens littora plangit olor.*
Hic percepto animi cultu morum indole vitam,
Ingenium ingenuis Artibus excoluit.
Nec ſatis hoc:celebrem Miſni *quoque Principis aulam*
Et Wittenbergam *noſcere cura fuit.*
Sæpe hic Lotichii *pendere canentis ab ore,*
*Sæpe tua meruit voce*Philippe *frui.*
Sacrorum inprimis Ritus *perdiſcere, cordi,*
Et ſtudium veræ Relligionis habens.

Maio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Maiores natu venerari, æqualibus uti
Comiter, à faſtu liber, & invidia.
Et mirum, tantis virtutum inſignibus auctum,
Saxonici *ſtudium promeruiſſe* Ducis,
Et dignum ante alios habitum, ſua pignora curæ
Huius & arbitrio crederet, & fidei,
Martia quo placidas molliret corda per artes,
Æmula Phillyridæ ſuada Magiſterio.
Si magnis placuiſſe haud parva eſt gloria, noſter
Cur non hac etiam laude Secundus *ovet?*
Sed durum pugnare Deo, patriæque vocanti:
Sic laribus tandẽ redditus ille ſuis.
Spargere Divini *properavit ſemina* Verbi,
Vix dum etiam quinas natus olympiadas.

Eru-

Erudiundi alios Sophiæ eſt & principium, & fons,
Hæc paritur non ætate, ſed ingenio.
Quæ cura à teneris Holmanno *inceſſerat annis,*
Civibus ut poſſet utilis eſſe ſuis.
Hæc eadem uſque per undecimæ Trieteridis orbem,
Ad canos etiam concomitata ſenem.
Duratura rogo porro tenus, & bene, ſi non
Huc quoque manaſſet nominis aura tui.
Scilicet hinc Batavo Bremam *mutare* Lycæo
Et Lugdunenſem *iuſſus adire* Sain.
Hoſpitæ ubi terræ iſta dares, ea ſcilicet una
Deerat adhuc ſpatiis ultima meta tuis.

Haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Haud aliena tamen: certe domo abuſque petita
Hic iit in thalamos Caia *ſecunda tuos.*
Quæ legeret ſupremo animam morientis ab ore,
Lumina quæ caris conderet articulis.
Hic priva, ac Douſæ *laribus confinia tecta:*
Carior hocque etiam nomine Leida *tibi.*
Parva loquor: tanti certe inquam Lipſius, *ille*
Qui tibi pro multis millibus unus erat.
Diſcipulorum auris tanti; conſueta frequenti
Cingere ſuggeſtus obſidione tuos.
Sollennique ſenem iuvenum deducere pompa,
Abdita dum magni fers documenta Dei.

Indi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Indicio fuerit Librorum *exſtructa ſupellex,*
Verſatos manibus quos iuvat eſſe tuis.
Hanc Academiæ *voluiſti cedere in uſum,*
Prodeſſe orbi etiam poſt tua fata ſtudens.
Nec pietas obſcura tua hæc, ſed in acta *relata*
Publica, nunc quo ſtat Bibliotheca *loco.*
Ingenium hic quoque multa tuum monumenta loquuntur,
Signata archetypis illa voluminibus.
Liqueris hæc animi quo robore, quamque ſalutis *(mihi.*
Spe ſolida innixus, prætereunda
Vxorem & quotiens ſolatus dixeris; O *quam*
Diſſolvi, *& tecum me Deus eſſe iuvat.*

Vt propria hæc etiam fuerit laus: mi ſatis illud
Dicere; Non aliter ſit mihi poſſe mori.
Sic tua mors, ſic vita odii expers omnis: & unde
Iure ſibi exemplum noſtra Lycæa *petant.*
Nunc veram tibi det Requiem *Deus, & bona multa*
Eveniant Cineri care Secunde *tuo.*

DEO MAX.
ET MEMORIÆ IOH. HOLMANNI
SECVNDI THEOLOGI ET PROFESSORIS VITA DOCTRINAQVE LAVDATI
BEKE AB EDENBVTTELS
VXOR HEV MOLESTA POSVIT.
VIXIT ANNOS LXIII. ABIIT
AN. ADSERTÆ SALVTIS
∞. D. LXXXVI. VII. CAL.
IAN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

7. THOMÆ ERPENIO

VIRO IN OMNI GENERE LITERARVM EXIMIO, ORIENTAL. LINGVARVM PERITISS. EARVMDEMQVE IN ALMA BATAVORVM ACADEMIA PROFESSORI LONGE PRAESTANTISSIMO, LIBRISQVE SVIS ET ARABICIS TYPIS CLARO, VITAE INTEGRITATE, PIETATE, PROBITATE, MODESTIA, MORVMQVE SVAVITATE INSIGNI, ANN. cIↄ Iↄ LXXXIV. III. EIDVS SEPTEMB. GORCOMII IN BATAVIS BONO EGREGII PVBLICI NATO, EIVSQVE INCOMPARABILI DAMNO LVGDVNI BATAVORVM IN FLORE (HEV!) DENATO, AN. cIↄ Iↄc XXIV.

IACOBA BVYESIA

AMPLISS. ET INTEGERRIMI HOLLANDICAE CVRIAE SENATORIS IOHANNIS BVYESII MONACHODAMENSIS ICti FILIA OPTIMO ET BENE MERENTI CONIVGI, CVM QVA OCTENNIVM SINE QVERELA VIXIT, TRIVM EX EO LIBERVM PARENS CONTRA VOTVM MOESTISSIMA POSVIT.

Vale, vale dulciſſime. Sit tibi terra levis.

HOMO BVLLA. RVIT HORA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Subtus in alio ſaxo:

THOMAS ERPENIVS
HEIC
FIDELIVM
RESVRRECTIONEM
EXSPECTAT.

8. D. O. M. S.
ET
AETERNAE MEMORIAE
ANDREÆ BACCHÆRI,
POPERINGANI FLANDRI,
QVI CVM ARTIS MEDICAE
PERITIA INTER PRIMOS
AETATIS SVAE CENSERETVR,
EAMQVE PRINCIPIB. XXXIII.
COMITIBVS XIII. RARO
EXEMPLO APPROBASSET,
LVGDVNVMQVE BATAVORVM
VITAE, AVLAE, HONORVM SATVR
SECESSISSET, ANNOS LXX
NATVS, DEO ET NATVRAE IBI-
DEM CONCESSIT PRID. KAL.
DECEMB. AN. CIƆ IƆC XVI.
Conjugi optimo
optimo patri
uxor liberique
M. H. P.

Sub-

Subtus in ſaxo:

D. ANDREAS BACCHAERVS MEDICINAE DOCTOR, QVONDAM ILLVSTRISS. DVCVM BRVNSVICENSIVM ET LVNAEBVRGENSIVM PER XLIII. ANNOS ARCHIATER ET CONSILIARIVS, BEATAM RESVRRECTIONEM HIC EXPECTAT.

9. D. O. M.

REMBERTO DODONAEO MACHLIN.
D. MAXIMILIANI II. ET RUDOLPHI II. IMP.
MEDICO ET CONSILIARIO
CVIVS IN RE ASTRONOM. HERB. MEDIC.
ERVDITIO SCRIPTIS INCLARVIT
QVI IAM SENEX IN ACAD. LVGDVNENSI
APVD BATAVOS PVBLICVS
MEDICINAE PROFESSOR FELICITER OBIIT
AN. CIↃ. IↃ. LXXV. AD VI. IDVS MART.
AETATIS SVAE LXVIII.
REMBERTVS DODONAEVS
FIL. M. P.

VI. *Pyrgus* ſeu Burgum in media fere urbe, acclivi undecunque tumulo, loco editiori, ut quaqua te convertas, proſpectus aptiſſimos habere poſſis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Intra hujus ambitum *Puteus* mira profunditate, raram tamen aquam continens. Hujus Caſtri autorem & conditorem ferunt Engiſtum, circa An. à N. C. 450, cum poſt devictam valida manu Britanniam domum rediiſſet, ob hæc facinora alter Sextus Tarquinius vocatus. Ab hoc Burgo dicebantur *Burggravii Leidenſes*, qui potentia olim valuerunt, & non tantum proprietarii urbis *Leidanæ*, ſed & Rhenani territorii, ſeu *Rijnlandiæ* domini erant. Apud vetuſtiſſimam familiam *VVaſſenariorum* hæc dignitas multos annos quaſi propria manſit. Vetuſtiſſimam autem appello, quoniam ejus mentione tritũ illud apud Hollandos ſermone proverbium incidit;

VVaſſenarios eſſe antiquiſſimos
Egmondanos ditiſſimos
Brederodios nobiliſſimos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Hæ enim tres familiæ in Batavis vere familiam ducunt.

VII. *Curia.* Cujus conſcenſa *turris* egregium horologium, & optime ſonantia cymbala, quin & totius urbis elegantiſſimum *proſpectum* præbet. Servantur adhuc in iſto civitatis oraculo, & in ejus camera Conſulum inſignes valde picturæ, à Cornelio Engelberto & Luca Leidenſi Vrbis quondam civibus efformatæ, uti ſunt:

Munera trium Magorum ab antiqua manu.

Obſidio Leydenſis ab advocato quodam patriæ acu picta in tapetibus.

Icon extremi iudicii, Lucæ Leidenſis opus, pro qua aſſerunt Rudolphum II Imp. tot aureos Vngaricos, ut ea potiretur, obtuliſſe, quot ſcilicet aurei ad obtegendum illam tabulam ſufficerent.

VIII. *Orphanotrophium.* In quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ad 700. pueri, innuptæque puellæ gratis aluntur. Munditie ac elegantia ſua multas Principum domos provocat, ſic ut ſimile huic in omnibus Belgii provinciis non ſis inventurus.

IX. Viſitur etiam *domus* inque ea Muſæum *I. LipsI* V.C. tum Profeſſoris Leidani. Ego ſub ingreſſum ita dicere cœpi:

Parva quidem domus eſt, tamen eſt
ſat magna; quod olim
LIPSIVS *hac voluit magnus*
habere domo.

Paſſuum millibus Leyda diſtat *Rhenoburgum*, & paulo ulterius *Catvicum*, duo inſignes pagi ac propter antiquitatis memoriam merito æſtimandi. Quibus adnumerari debet *Sevenhuſa*.

RHENOBVRGVM, *Reinsburg*.

Heic erat olim ampliſſimum ordi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ordinis Divi Benedicti *Cœnobium*, quod Petronella filia Ducis Saxoniæ, Florentini Comitis Hollandiæ, cui cognomentum Pinguis ſeu Craſſi adhæſit, uxor fundaſſe dicitur. Hodie muri ejus ac collapſa rudera perdurant. In *templo* autem ejus pagi hæ antiquæ inſcriptiones adhuc ſuperſunt.

1. *VVilhelmus. primus. Comes. Hollandic. Obiit A.* 1223.
2. *Aleidis. filia. Comitis Geldric. uxor. eius. Obiit. A.* 1218.
3. *Ada. filia. VVilhelmi. primi. Comitis. Hollandic. ĩ. Reïsburch. Abbatiſſa. Obiit A.* 1258.

CATVICVM.

Ad litus maris proxime ſitum

Cat-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Catvvijck op Zee. Ego non vane à Cattis ſeu Heſſis ita dictum opinor. Quorum primus Bato Cattorum Principis filius, ſive domeſtica illa ſeditione, cujus Tacitus hiſtor. *lib*. 4. meminit, ſive populi ſui ſeceſſione & benevolentia, ſive Novercæ inſidiis, ſive alia ratione motus, extrema Gallicæ oræ vacua cultoribus, ſimulque inſulam à fronte Oceano, à tergo lateribuſque Rheno circumfuſam, quæ Batavia hodie dicitur, occupavit. Erat ibi quondam oſtium Rheni nobiliſſimum, ſed circa An. Chr. 860. vi tempeſtatis obſtructum. De quo ex profeſſo quaſi agit *Cornel. Aurelius Batavia lib*. 1. *cap*. 5. Viſitur adhuc eo in loco locus, ubi antiquiſſima *arx ſive Turris Britannica, het huys te Britten*, vel *Brittenburg*, ſtetit. Hæc fuit Caſtellum præſidiarium pop. Romani, quo adpo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

adpoſitis excubiis & cuſtodiis arma navalia ac tela adſervarentur. Pleriſque placet, hanc fuiſſe TVRRIM, quam C. Caligula, ut *SuetonI* verba uſurpem, in indicium victoriæ excitavit, ex qua ut ex Pharo, noctibus ad regendos navium curſus ignes emicarent. *De* XII *Cæſarib. lib.* IV. *in vita C. Calig. Cæſ. c.* 46. Quibuſdam & hæc Turris S. Brandarii dicta. Quam ob cauſam vero hæc Arx *Britannicæ* nomen indepta fuerit, inter Antiquitatum arbitros adeo non convenit. *Humfredus Lhuydus Anglus in ad Abr. Ortelium Antverpian. Epiſtola* triplicem hujus nominis rationem vel ſuſpicionem potius adfert. I. Ita vocatam fuiſſe, quod Britanni piraticam frequenter ob commoditatem portus circa illud oſtium Rheni exercuerint, obque id violentiæ huic avertendæ turrim

rim à Batavis exſtructam. 2. Quod Antoninus Imp. cum jam mare per Saxones & Friſios infeſtaretur, inſtaurato hoc ædificio militem Britannum in eodem collocarit. 3. Quod ille locus circa Rheni præcluſi terminum mercatorum Britannorum receptaculum & annonæ ab illis invectæ quaſi horreum fuerit. Talia, referente Ammiano Marcellino, Iulianus Cæſar multa per Gallias & Germaniam annonæ Britannicæ tutandæ ergo exſtruxit, quædam etiam incenſa & diruta reſtauravit.

Ceterum ab incolis Catvicenſibus *lapides*, *numi*, & *alia* antiqua non raro reperiuntur. Quidam exhibebat nobis *monetas veteres* ex ære & argento à Romanis cuſas, item *clavem anulatam* forma minutiſſimi digiti. Quæ Romanis ad dupli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

duplicem uſum adhibita: partim ut ea Epiſtolas ac penum & ſupellectilem domeſticam ſignarent, partim ut clauſa aperirent. Alius apportabat nobis *lapides quadrilateres* maximam partem inſcriptionibus inſignitos, quæ tamen ita adroſæ ac eraſæ, ut vix legi potuerint. In uno ac altero animadvertebam quaſi *cor apertum bifidum*, & circum inciſas litteras, VNIO EGN, fortaſſean REGNI. Sic enim tum interpretabar duabus litteris huic dictioni adjectis: quam lectionem & conjecturam calculo quoque ſuo adprobabat, qui mecum erat, vir inuſitatæ eruditionis Cl. & Nobil. *Dn. Ioach. Morſius*, quem amicitiæ ac fraternæ conjunctionis noſtræ cauſa nomino. Ceterum Cl. & ſagaciſſimus *Scriverius* ſuſpicabatur, VNIO. E. G. INF. ut denotetur, *unio exercitus Germaniæ inferioris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

SEVENHVSA.

Sevenhuyſen in de Venen.

Pagus quarto lapide Leydis diſtans *Nemori amœniſſimo* adjacet, quod non vane Paradiſum Hollandiæ dixeris. Longitudo ejus ad dimidiam fere leucam, latitudo ad ſtadium ſeu octavam milliaris partem extenditur. Formę eſt quadrangularis, & tam apte quidem inter ſe cohærentis, ne ulla pars aut area ante aliam protuberet, ſed omnes æquali plane ſymmetria ac quaſi fronte ſibi invicem reſpondeant. Quin & inſulæ inſtar limpidiſsimis canalibus diſtinguuntur ac interſecantur, ſic ut non niſi per naviculam, quaqua parte velis, hæc tempe commodum adire ac permeare poſsis. Canalis quoque unus medium nemus interfluit,

fluit, ac tres alii in tranſverſum: qui omnes, ſicut & ſaltus ipſe, tam regulari & incurva plane æquabilitate conſiſtunt, ut locum hunc ab antiquo de induſtria ſic formatum atque excultum eſſe appareat.

Confluunt quotannis, ubi tempus vernum appetit, tam multæ omnis generis aves in hoc nemus elegantiſsimum, ut plures vix in tota Belgio reperiri credas. Quatuor tamen ex iis præcipue familiam ducunt, quæ ſermone patrio ſic appellari ſolent,

Quacken,
Scholfers,
Lepelaers,
Reygers.

Hæ ſtatim ſub adventum ſuum nidos magna copia conſtruunt, quos poſtea circa menſ. Septembrem relinquunt. Antequam vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

abitum moveant, homines paſſim non ſolum ex omni Hollandia, ſed & aliis provinciis accurrunt, ut tam ſuavi voluptate ac raris deliciis perfruantur. Tum enim in illorum gratiam longæ ultra modum perticæ, quarum extremitas magnis ferreamentis armatis conſpicua eſt, adhiberi conſueverunt, ut ſic arboribus circa ſummum faſtigium, ubi optime poſſunt, firmiter agitatis, aves tanquam poma aut pyra in terram decidant, quæ ab adſtantibus non ſine jucunda interdum concertatione colliguntur. Rex Britanniarum Iacobus VI, binas naves dicitur harum avium, ſi tamen *Scholfers* excipias, ſingulis annis ex hoc nemore in Angliam non ſine ſumptu ac labore magno advehi juſſiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

GRAVENHAGA.

HAGA-COMITIS pagus, ut ego quidem arbitror, totius Europæ pulcherrimus, & qui potius amplæ ac egregiæ urbis faciem præ ſe fert: majori tamen ſui laude quam ſi urbs eſſet: Tum enim inter minores recenſeretur.

Curia iſthic Illuſtr. ac Præpotentum Fœderatæ Belgicæ Ordinum, quam eo Wilhelmus Romanorum Rex & Hollandiæ Comes tranſtulit, cum antea Harlemi eſſet. Hic & *Palatium* condidit, quo Illuſtriſſ. Princeps Auraicus ſedem tenet, aquis & foſſis undique cinctum ac communitum.

Sunt præterea

-- *Pulchri* adſpectus nemorum,
quos poſſidet Haga,
Aſtreæ Veneriſque Deæ gratiſſima
ſedes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Haga *voluptatum genitrix, genitrixque laborum:*
Sicut Δαιμόνιον iſtud hominis V. Nobiliſſ. *D. Heinſius* in ad affinem ſuum I. Rutgerſium propemptico non minus vere quam elegantiſſime canit.

Quæ Tempe *Conſtantinus Hugenius*, Eques Belga litteratiſſimus, rythmis ſuæ linguæ pari venuſtate commendavit, in libris ſuis *Otiorum.* Et ab hoc quidem Nemore Clariſſimus & Doctiſſimus *H. Iunius*, aliique indigenæ, non procul diſſitum fuiſſe putant *Sacrum* illud *Nemus* vulgo *Schakenboſch* vel *Sacrenboſch*, cujus mentio facta in hiſtoriis C. Taciti. Erat autem illud, in quod Claudius Civilis fortiſsimus Batavorum Princeps, regia ſtirpe clarus, *primores gentis* (penes quos etiam hodie Reipubl. ſumma) vocavit, & ad eos perelegantem

gantem orationem habuit, magno cum aſſenſu auditus. Vide *Tacit. hiſtor. lib.* 4.

In Templo Hagienſi primario ſepultus eſt I. Douſa Fil. hoc Epitaphio:

I. DOVSA IANI F. HIC CVBAT. QVI VIXIT ANN. XXV. MENSES XI. DIES IV.

Haga fieri commode poteſt, ſolet etiam, ambulatiuncula in pagos viciniores *Riſvicum*, *Scheveringam*, *Lauſdunum*, *Vorburgum*.

RISVICVM.

Ibi eſt *Equile Principis* Auraici, in quo ordinarie Equi plus minus 80 ſtabulari ſolent. Monſtrantur etiam *Caſuariæ duæ*, aves rariſsimæ Indicæ. *Cervæ* aliquot *Indicæ*, albis maculis eleganter admodum variegatæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

SCHEVERINGA.

Heic oſtenduntur *Currus velivoli*, queis Mauritius Naſſavius Illuſtriſſ. BelgI Gubernator inclitæ memoriæ interdum uſus, cum juxta litus marinum exſpatiari libuit. In tali curru ſedentes 28 viri duarum horarum ſpatio quatuordecim leucas Hollandicas, videlicet Scheveringa Pettemum uſque confecerunt, tanta velocitate, ut ab obviis & prætereuntibus agnoſci non potuerint; ſicut teſtimonio eſſe queant Legati Imperatoris, aliique Magnates, Galli, Angli, Dani, & alii eo vecti, immo & ipſe Admiralius Arragoniæ D. Franciſcus de Mendoſa, Ordinum tum captivus. Quin & nullus equus, licet celeritate ingenti præſtans, illum longo ſpatio curſu æquare potuit. Hujus currus inventor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ventor *Simon Steevinus*, Mathematicus inſignis, rerumque naturalium cognitione mirabilis. De cujus & mirabili invento ſic inter alia ὁ τρισμέγιστος ille, & quavis laude major, *H. Grotius* in libr. Epigramm.

Icarios hoſpes noli trepidare volatus:
Præſcripto poteris Dædalus eſſe modo.

LAVSDVNVM ſive LOSDVNVM.

In *Templo* hujus pagi *Tumulus Comitiſſæ*, quæ uno partu trecentos ſexaginta quinque infantes edidit. Pelves ex ære illic pendent cum hac ἐπιγραφῇ:

In deſe twee Beckens ſijn alle deſe kinderen ghedoopt.

Quin & hiſtoria ibidem duplici ſermone Latino & Belgico tabulæ

bulæ inſerta legitur. Latina ſic incipit, uti quidem juxta tenorem formæ authenticæ heic bona fide memoro:

En tibi monſtroſum nimis & memorabile factum,
Quale nec à mundi conditione datum.

Margarita Hermanni Comitis Hennenbergiæ uxor, quarti Florentii Comitis Hollandiæ & Zelandiæ filia, Guilielmi Regis Romanorum ac poſtea Cæſaris ſeu gubernatoris Imperii atque Alitheiæ Comitis Hannoniæ ſoror. Cuius Patruus Epiſcopus Traiectenſis, avunculi autem filius Dux Brabantiæ & Comes Thuringiæ &c. Hæc autem Illuſtriſſima Comitiſſa annos quadraginta circiter nata, ipſo die Paraſceves nonam circiter horam, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, trecentos & ſexaginta quinque enixa eſt pueros, qui prius à Gui-

à Guidone ſuffraganeo Traiectenſi omnes in duabus ex ære pelvibus baptiſati ſunt, quorum Maſculi quotquot erant Ioannes, Puellæ autem omnes Eliſabethæ vocatæ ſunt, qui ſimul omnes cum Matre uno eodemque die fatis conceſſerunt, atque in hoc Lauſdunenſi templo ſepulti iacent. Quod quidem accidit ob pauperculam quandam fœminam, quæ ex uno partu gemellos in ulnis geſtabat pueros, quam rem ipſa Comitiſſa admirata, dicebat, id per unum virum fieri non poſſe, ipſamque contumelioſe reiecit, unde hæc paupercula animo perturbata ac perculſa mox tantum prolium numerum ac multitudinem ex uno partu ipſi imprecabatur, quot vel totius anni dies numerentur. Quod quidem præter naturæ curſum obſtupenda quadam ratione ita factum eſt, ſicut in hac tabula in perpetuam huius rei memoriam ex vetuſtis tam

manu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

manuſcriptis quam typis excuſis Chronicis breviter poſitum & enarratum eſt. Deus ille ter maximus hac de re ſuſpiciendus, honorandus, ac laudibus extollendus in ſempiterna ſecula, Amen.

Hæc lege, mox animo ſtupefactus
Lector abibis.

VORBVRGVM.

In hujus agro oſtenditur *Collis*, quo *Caſtrum Ritzardi* Friſiæ Regis fuerit: quem velut alterum Midam ab aſininis auribus *Eſelorum*, ſeu *Elinum* ac *Aurendulium* vocant, montem vero illum *Koninck Eſeloors Berg*. Caſtrum olim erat longe munitiſsimum, & quod amplitudine ſua x jugera complexum fuiſſe referunt: poſtea vero à Danis & Normannis, terras has devaſtantibus, funditus everſum. Multa Antiquitatis monumen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

numenta ſuperiori tempore ex ruinis & ſubterraneis ſubſtructionibus ejus arcis effoſſa fuerunt: quorum mentionem præter ceteros facit V. C. *Petrus Scriverius*, in *Antiquitat. Batavicar. Tabulario.* Ante paucos annos, Amicus noſter dum viveret, *Thomas Segethus* in illo agro lapidem vetuſtiſſimum erui ſpectavit, IV plus minus pedes altum, duos circiter latum, unius craſſitudine. Ejus Inſcriptionem, quia paucis fortaſſe viſa aut cognita, ex manu Segethi huc apponam:

I. O. M. SARAPI
ISIDI. FRVGIFERO
CAELESTI. FORTVN
BONO. EVENTO
FELICITATI. LARI
VIALI. E. GENIO
LOCI. L. LVCRETIVS
PAL. FAVSTINIAN
Ɔ. LEG. I M P E PRO. SE
SVISC. I. E. R. V. L. CONSAC.

Ita lego:

Iovi Optimo Maximo Sarapi
Iſidi, frugifero
Cœleſti, Fortunæ
Bono Evento
Felicitati, Lari
Viali, & Genio
Loci L. Lucretius
Palatina (ſc. *tribu*) *Fauſtinianus*
Centurio legionis primæ monumentum poſuit & pro ſe ſuiſque in eam rem votum libens conſecravit.

Sive, ut Cl. *Scriverius* ſingulares illas notas in fine Inſcriptionis interpretabatur atq; emendabat,

Centurio Legionis primæ Minerviæ, Piæ, Fidelis, pro ſe ſuiſque heredibus V. L. conſecravit.

Heic, ut vides, leviter quidem ſed non minus eleganter quam vere corrigitur depravata, ſculptoris aut exſcriptoris culpa, lapidis antiqui Epigraphe. Nam pro

Ↄ. LEG. I M P E reponit vir doctiſſimus Ↄ. LEG. I. M. P. F. & appoſite tres diſtinctas literulas connectit, legitque unica voce, HER. id eſt, HER*edibus*. Quemadmodum uberius docebit in iterata editione Tabularii ſui *Antiquitatum Batavicarum*. Vbi & inter alia monumenta in agro Vorburgano nuper eruta, profert hanc & duas alias Inſcriptiones non ſane contemnendas. Eundem etiam conſulere poteris *Animadverſionibus ad Bataviam Iunii*, propediem excudendam.

FRVGIFERO COELESTI) Prius ad Sarapin, poſterius ad Iſin referendum cenſeo.

EVENTO) Hanc vocem omnes, quibus cum mihi hac de inſcriptione ſermo fuit, parum Latinam cenſent. Ego vero eam ſuper omnes maxime probo: atque ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

effictam puto ut AVERRVNCVS, CONSVS, FIDIVS. EVENTVS igitur BONVS boni eventus dator.

LARI VIALI) Si non omnino memoria fallor, puto apud Plautum exſtare alicubi LARES VIALES: &,monente Scriverio, in alia Inſcriptione, FORTVNÆ. REDVCI. LARI. VIALI. ROMÆ. ÆTERNÆ. Pag. Inſcriptionum Gruteri LXXVIII, n. I. Locus autem Comici eſt Mercatore Act. 5. Sc. 2.

PAL.) Palatina, nimirum tribu. Crebræ ad hanc formam inſcriptiones ſunt, quibus ad hominis nomen tribus quoque adjicitur.

FAVSTINIAN.) Ex hoc vocabulo conjectare libet, ſub Marci Antonini Philoſophi tempora monumentum hoc poſitum. Placere voluit aut Imperatori, aut ejus uxori Fauſtinæ vel auctor inſcri-

ptionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ptionis vel ejus pater, adſcito aut indito à Fauſtina nomine.

DELPHI.

Delphis urbe ampla ac pereleganti dignum eſt ex iis ad quæ viſas

I. In templo *Mauſoleum Gulielmi NaſſovI* Principis Auraici, ſtructura ſuperbum ac ſplendidum:

D. O. M.
ET AETERNAE MEMORIAE
GVLIELMI NASSOVI, SVPREMI
ARAVSIONENSIVM-PRINCIP.
PATRIS PATRIAE, QVI BELGII
FORTVNIS SVAS POSTHABVIT
ET SVORVM: VALIDISSIMOS EXERCITVS AERE PLVRIMVM PRIVATO BIS CONSCRIPSIT, BIS INDVXIT ORDINVM AVSPICIIS: HISPANIAE TYRANNIDEM PROPVLIT: VERAE RELIGIONIS CVLTVM, AVITAS PATRIAE LEGES REVOCAVIT, RESTITVIT: IPSAM DENIQVE LIBERTATEM TANTVM NON ASSERTAM MAVRITIO PRINCIPI PATERNAE VIR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

TVTIS HEREDI FILIO STABILIENDAM RELIQVIT; HEROIS VERE PII, PRVDENTIS, INVICTI: QVEM PHILIPPVS II. HISPAN. REX ILLE EVROPAE TIMOR TIMVIT NON DOMVIT, NON TERRVIT, SED EMPTO PERCVSSORE FRAVDE NEFANDA SVSTVLIT. FOEDERAT. BELG. PROVINC. PERENNI MERITOR. MONVM. P. C. C.

Sub hoc etiam ſaxo requieſcit Illuſtriſſ. Principis Gulielmi vidua, & glorioſæ memoriæ filius Mauritius.

II. In alio *templo Monumentum* inſigne *Eliſabethæ Marnixiæ* V. N. Philippi Marnixii *Sant-Aldegondæ* F. Matronæ generoſiſſ. uxori opt. caſtiſſ. matri pientiſſ. dulciſſ. Carolus Morgan Eques P. C.

Illuſtri ſerie longæque ab origine gentis
Morgani hic coniux Eliſabetha tegor.

Mar-

MarnixI ſoboles, quod non neſcitur in orbe
Nomen, & invito tempore ſemper erit.
Virtutum ſatis eſt uni placuiſſe marito,
Quod pro me loquitur tam precioſus amor.

III. In *domo Anglicana.* Locus ubi Princeps Gulielmus tribus globis à nefario ſicario impetitus fuit, quorum veſtigia etiamnum ibi conſpiciuntur. Factum id An. 1584. x Iul.

Faciem quæ Principi vulnerato fuit, ad vivum expreſſam vidimus apud Nobiliſſ. Franciſcum Douſam Neorodianum in Tuſculano ſuo Nordovici, cumque illa hos verſus:

HIC. ERAT. HEV. VVLTVS. MIHI.
CVM. MANVS. IMPIA. IBERI.
PRO. SCELVS. INNOCVO. NOSTRO.
EST. FOEDATA. CRVORE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ROTERODAMVM

Quaſi dicas ROTERÆ AGGER. Rotera enim fluvius urbem alluit, *agger* vero Batavis, uti & Germaniæ ſuperiori, *dam* vocatur. Quidam à Rege Francorum Ruterio denominatam, quem & ibi ſepultum tradunt. In porta, qua Durdrechtum exitur, hæc Epigraphe:

Eſt Leo CV*nct*I*potens* pVLC*hræ*
qui Mœn*I a portæ*
*Ser*V*ab*I*t q*V*a Rotta f*LVI*t*, *q*V*a*
terra VI*reſc*I*t*.

Vrbs eſt ampliſſima ac ſatis nitida, portus multarum navium è maritimis regionibus, magni illius *DeſiderI Eraſmi* patria, *quo neque facundiorem neque doctiorem orbis habet, ſive quis Theologiæ myſteria, ſive politioris dictionis lauticias requirat*, uti de eo judicium veriſſimum

mihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mihi videtur V. Ampliſſ. *P. Scriverii* in Not. ad Icon. & hiſtor. Comit. Holl. Ejus *ſtatua* hodie ex ære in foro viſitur, & ſubtus hæc inſcriptio:

ERASMVS. NATVS
ROTERODAMI
OCTOB. XXVIII.
ANNO M. IV^C. LXVII.
OBIIT BASILEAE
XII. IVLII. ANNO
M. D. XXXVI.

Domus etiam, quæ ipſi lucem & cunas præbuit. Sub cujus ingreſſum exterius in tabula penſili hæc leguntur:

ÆDIBVS HIS ORTVS MVNDVM DECORAVIT ERASMVS
ARTIBVS INGENVIS, RELLIGIONE, FIDE.

In dit huys is ghebooren
Eraſmus vermaert
Die Godts vvoort uytverkooren
Ons vvel heeft verklaert.

En.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

En. eſta. caſa. es. naſcido. Eraſmo. Theologo. celebrado. por. doctrina. ſẽnalado. pura. fee. nos. a. revelado.

Non poſſum quin verba Chryſoſtomi Neapolitani in de Hollandis Epiſtola ad Comitem Nugarolum heic interſeram : *Vah quanto repente perfuſus ſum gaudio, quam bene mecum actum cenſui, cui fortunatum illud ſolum intueri contigerit, quod fortunatum ac ſalutare illud Germaniæ ſidus aliquando protuliſſet !*

DVRDRECHTVM.

Ita enim ſcribendum, non ut vulgus, *Dordracum*. Eſt enim idem, quod *Duri*, ſive *Dureti forum*: quippe *Drechtum* priſcis Batavis *forum* ſignificat. Sic aliæ urbes, ut in Italia *Forum Caſſii, Forum Claudii, Forum Iulii, Forum Tiberii,*

Forum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Forum Fulvii, *Forum Livii*, & aliæ.

Exiſtimat vero V.C. *Petrus Scriverius*, hujus urbis mentionem fieri apud Reginonem, vetuſtum & probæ fidei Hiſtoricum, ſub anno DCCCXCVIII. Cujus verba adſcribam, ut vel hinc nobiliſſimæ Vrbis antiquitatem videas. *Eodem anno* (898, inquit) *Zundibolch Reginarium ducem ſibi fidiſſimum & unicum conſiliarium, neſcio cuius inſtinctu, à ſe repulit, & honoribus, hæreditatibuſque, quas in ſuo regno habebat, interdictis, eum extra regnum infra quatuordecim dies ſecedere iuſſit. Ille adiuncto ſibi* Odocro *comite & quibuſdam aliis cum mulieribus, parvulis, & omni ſupellectile, in quendam tutiſſimum locum, qui* DVRTOS (ita legit Scriverius, pro DVRFOS) *dicitur, intravit, ibique ſe communivit. Quod cum Rex cognoviſſet,*

viſſet, coadunato exercitu Caſtrum expugnare conatus eſt; ſed minime prævaluit propter paludes, & multiplices refuſiones, quas in prædicto loco Moſa fluvius facit. Et quæ ſequuntur.

Eſt autem Durdrechtum urbs in ipſis lacuum, quos Moſa Vahaleſque efficiunt, undis ſita, opibus & fama inter alias longe Princeps, & Batavicarum Metropolis, Synodo Nationali ante paucos annos ob dogma Arminianorum ſeu Remonſtrantium habita celebris. Gaudet hæc inter omnes Hollandiæ Civitates jure cudendi monetam.

Officina Numaria ſplendide exſtructa eſt, & illi hoc adſcriptum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

MONETA
DIVO. CAROLO. V. CAESA.
DIT. IS. DE. MVNTE.
DES. ROM. KEYSERS. &c.
ENDE. GRAEFFELICK-
HEYTS. VAN. HOLLANDT.

Pone exſtant hæc elogia Pecuniæ:

PECVNIA EFFECTRIX MVLTARVM VOLVPTATVM.

PECVNIA VINCERE SPECIOSVM NON EST.

PECVNIA MATER BELLI.

Prætor & Conſules illius urbis inſignia comitatus adepti, & ſtipatoribus haſtatis per vias utuntur: quod nulli alias Magiſtratui præter ſupremum Gubernatorem in Provinciis conceſſum.

Atque heic in termino Hollandiæ Pluto & Dius Sancus Terminalia me figere jubent. Vlterius enim ad vicina pedem non extuli,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

facturus id BONO cum DEO inpoſterum. Interea preces has ad divinum Numen calore quodam devotionis effundo:

En Deus heic adſum, iam Te præeunte paratus
Quo Tua me bonitas duxerit, ire vias.
Tu mihi ſis animæ cuſtos, & corporis huius,
Sive ſalum iubeas carpere, ſive ſolum.

FINIS

Omnibus unus.

IOSE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

IOSEPHI SCALIGERI
Epigramma
DE MIRANDIS BATAVIÆ.
Ad Ianum Douſam V.Nob.

Ex viri illuſtris Poëmatum editione Scriveriana, pag. 43.

IGnorata tuæ referã miracula terræ,
Douſa, peregrinis non habitura fidem.
Omnia lanitium hic laſſat textrina Minervæ,
Lanigerum tamen hinc ſcimus abeſſe greges.
Non capiunt operas fabriles oppida veſtra,
Nulla fabris tamen hæc ligna miniſtrat humus.
Horrea triticeæ rumpunt hic frugis acervi,
Paſcuus hic tamen eſt, non Cerealis ager.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Hic numeroſa meri ſtipantur dolia cellis,
Quæ vineta colat nulla putator habet.
Hic nulla, aut certe ſeges eſt rariſſima lini,
Linificii tamen eſt copia maior ubi?
Hic mediis habitatur aquis. quis credere poſſit?
Et tamen hic nullæ, Douſa, bibuntur aquæ.

Idem Græce ibidem legitur, ipſo fine Silvæ carminum.

CASPA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

CASPARIS BARLAEI

ENCOMIA VRBIVM

Præcipuarum Hollandiæ,

Ex ipſius Poëmatis deſumpta.

DORDRECHTVM.

A Me Batavicus ſuffragia prima
Senatus,
Conſiliiſq; petit provida verba ſuis.
Quondam merſa mari mediis emer-
gere nitor (gros.
Fluctibus, & ſiccos Veſta reducit a-
Neptunus cedit Cereri, fluitantia
Fauno
Numina, & æquoreus fit minor uſ-
que Deus.
Merva meis miſcetur aquis: hoc
Linga profundo (bibit.
Labitur, & Vahalis flumina Moſa
Huc Tongri merces, & ferri munera
mittunt, (cadis.
Et Nemetes plenis muſtea vina

Pomifer Autumnus mediam tranſ-
migrat in urbem,
Vaſtaque Eburonum marmora cæ-
ſa iugis.
Quiſque ſuas largitur opes, & dona
miniſtrans
Diſtrahit imperio munera tanta
meo.
Virgo vocor, quondam furiis illæſa
Brabantum,
Solaq; libertas mœnibus hiſce ſtetit.
Tunc Batavas inter vigui non victa
ſorores,
Vnaque dum manſi libera, prima
loquor.

HARLEMVM.

VIcta Pharos, fractique obices, &
vincula Nili,
Et Peluſiaco littore fixa ratis,
Serratiq; mihi recitãt encomia dentes,
Et procul externo ſidere ſurgit ho-
nos.

Invi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Invidet excuſas populoſa Moguntia Muſas,
Quodque meum eſt, laudis iactitat eſſe ſuæ.
In me alium ſolers Batavus miratur Apellem,
Pictaque Parrhaſia ſubdola vela manu.
Invētis arguta meis accedit Arachne,
Dædaleoq; ſuum pollice texit opus.
Arma Toletani *ſenſi crudelia Martis,*
Incubuitq; meis civibus atra fames.
Nec ſatis eſt pugnaſſe viros. his maſcula portis
Pro patria mulier ſtat cataphracta ſua.
At fruſtra me Delpha iuvas. ſum præda Philippo,
Barbaricus victa miles in urbe furit.
Hæc didici, voluique pati. Nunc adſpicis hoſpes
Tempora fortunæ proſperiora meæ.

Hic mihi vicina Nereus admurmu-
rat unda,
Et propius colles tollit arena ſuos.
Illic umbroſis ſe condit Delia lucis,
Explicat & lætas arbor opaca co-
mas.
Diviſam me Spara ſecat, qui laxior
undis (quis.
Fit lacus, & vaſtis luxuriatur a-
Arridet Natura foris. ſed doctior in me
Æmula Naturæ crebra reperta
manus.

DELPHI in Batavis.

NOn ego fatidicis oracula ſuggero
Delphis:
Aut mea falſiloquus mœnia Phœ-
bus habet. (& me
Ætherei reſponſa patris do civibus,
Relligio, Graium nõ beat iſte furor.
Infelix rapidis flagravi tota favillis,
Cum rogus, & ſimplex nil niſi flam-
ma forem.

Con-

Condiderat tantos ſecura oblivio caſus,
Cum Patriæ media concidit urbe Pater.
Quid rides Hiſpane? tui quoque nominis umbram
Cernimus, atque iſta cæde Philippe cadis.
Venales animas in mortem inſontis acerbas,
Venditur at precio regia fama ſuo.
Nunc tu Belga duos uno ſub marmore Martes
Adſpice, Naſſoviæ nomina magna domus,
Mauritium, Patremque, Duces: hæc numina ſenſit,
Et tutelares terra Batava Deos.
Sed magis Henricum fuerit genuiſſe. quid horres
Cantaber? en patrii funeris ultor adeſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

LVGDVNVM.

CRevit ab Auſoniis olim mihi fama triumphis,
Et victrix de me præmia Roma tulit.
Reddidit ereptos fugiens Hiſpanus honores,
Dum pro me totus militat Oceanus.
In me terra famem, querulos diſcordia cives,
Et falces acuit mors furibũda ſuas.
Vix nocuit ſecurus Iber. quas ſtruxerat arces,
Deſerit, & pavidos excipit unda pedes.
Dum patriæ pars magna perit, conſervor ab illa;
Totaque ne pereat, ſic periiſſe cupit.
Nunc mihi Apollineos meruit ſors iſta receſſus,
Martiaque imbellis mœnia Phœbus habet.

Præ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Præ lituis pax alma placet; præ milite Pallas,
Linguaque Romanos apta referre modos.
Sit bellũ ſenſiſſe ſatis. Iam prælia dicto,
Et mea facũdis vocibus arma lego.
At mihi plus debet Pietas: dum pellitur exul
Flandria, & hoc gaudet vivere tuta ſinu.
Hoſpitium cum dem profugis, atque otia Muſis,
Vis dici doctam me magis, anne piam?

AMSTELODAMVM.

VRbs ſpacioſa, potens opibus, tectiſque ſuperba,
Viribus invidiam, crimina lege domat.
Civibus aucta novis nunquam ſtat finibus iiſdem,
Latius expanſis mœnibus hoſpes (abit.
In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Invertas, fit tota nemus. quo condita fundo eſt,
Nuper Hyperboreo pinus in orbe fuit.
Quicquid mortalis fingit ſolertia curæ,
Vel natura ſuo parturit alma ſinu,
Illa dabit, totoque parans commercia mundo
Nunc emere, & totam vendere ſemet amat.
Has adfert, has trudit opes. ſic lucra parantur.
Quid valeat fraus, ſors, ars, mare, terra, docet.
Moſchus, Arabs, Perſa, Maurus, Iudæus, uterque
Quod ferat huc, rurſuſque auferat, Indus habet.
Hanc dum mundus adit, mundumque hæc ipſa pererrat,
Non urbs fixa loco, ſed vagus orbis erit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

GOVDA.

ISala ſi cedat Vahali, Rhenuſque bicornis
Hæc quoque nata ſuis flumina iactet aquis:
Attamen hunc tectis exornat Gouda ſuperbis,
Læta ſitu, ſtudiis æmula, clara viris.
Hinc natura ferax, illinc concordia cives
Nec ſinit aut inopes, aut nocuiſſe malos.
Templa parat ſpatioſa Deo: nec quilibet illi
Horrendi culpam criminis error habet.
Bella premant alias, hæc eſt ſecurior, urbes,
Nec placidos turbant tympana rauca lares.
Exulat Odryſius, litui, Bellona, triumphi.
Relligio, probitas, pax ſociata manent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ROTTERODAMVM.

INclyta veliferus pulſat mea mœnia Moſa,
Parte alia placidis Rottera lambit aquis.
Occiduum late commercia porto per orbem,
Gallia quas poſcit, quaſq; Britannus opes.
Hic meus Auſonii vindex ſermonis Eraſmus
Vagiit, & cunis abdidit ora ſuis.
Mæoniden iactet Colophon, Verona Catullum,
Sufficit ad laudes hunc genuiſſe meas.
Nunc tantum fragili veneror ſub marmore numen,
Dum ſilet in medio lingua diſerta foro.
Quem genui, Baſilea tegit, Sapientia fatis
Eximit, & cineri vult ſupereſſe ſuo.

Me

Me timet Hiſpanus, timuit grex bar- barus ipſum,
Ille meis victus claſſibus, hic cala- (mo.

GORICHEMVM.

ADſpicit invictis hanc cinctam mœnibus urbem,
Quem Vahalus, vel quem flumine Linga vehis.
Adſpicit Heſperiis quæ propugnacula bellis:
Quam fremat excuſſis machina crebra pilis.
Adſpicit adverſo quantum ſe opponat Ibero,
Invigiletque ſuis Martia dextra focis.
Sic didicit bellare ſibi, nec milite ſolum
Tuta, ſed ipſa ſuis civibus eſſe cupit.
Erkeliis quondam ſubmiſit ſceptra Dynaſtis.
Hæc quoque iam damnans nomina, tota ſua eſt.

Cur toties Batavum depingis Belga leonem?
Qui patriam cuſtos aſſerit, iſte leo eſt.

BRIELA.

ADſpice vicinam noſtro de littore Thetyn,
Hic ubi Moſa ſuis laxior exit aquis:
Briela vocor, feſſis ſtatio ſecura carinis,
Nunc quoque Vorniaci gloria prima ſoli.
Naiades hinc, illinc agreſtia numina Fauni,
Et fecunda meos ſpectat Eleuſis agros,
Albano ſurrepta Duci crudelia ſprevi
Imperia, & faſces Batica terra tuos.
Aprilis lætas faſtis inſcribe Calendas
Belga, nec hoc optes non ſuperaſſe die.

Sci-

Scilicet illa dies, qua me vicere Batavi,
Vlterius vinci noluit Auriacum.

ALCMARIA.

TOta paludoſis Alcmaria ſurgit in undis,
Pulchraque, Verona depereunte, nitet.
Ne Latium præfer Baias, aut Theſſala Tempe
Græcia, vel campos Brixia terra (tuos.
Proxima Nereidum ſpumantes adſpicit undas,
Proximaque umbroſas ſpectat Hamadryadas.
Serica Sidoniis decurrant ſtamina portis,
Hic laſſant Batavas linea fila ma-(nus.
Quæque tegant nudos velamina ſufficit artus,
Et memores primi nos cupit eſſe mali.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Heſperios ſprevit bellis infracta furores,
Bæticaque affuſis caſtra fugavit (aquis.
Pugnavere viri. ſed & hic (ſpectaſtis Iberi)
Femina pugnanti porrigit arma viro.

HORNA.

FOrtia, cantatus quondam, mea mœnia Flevus
Alluit, & portus verberat unda meos.
Æmula me vultu ſpectas Enchuſa ſiniſtro,
Et cauſam litis me cupis eſſe tua.
Accipe placatas æterno fœdere dextras,
Dum pereat iunctis viribus hoſtis Iber.
En tecum commune ſalum, commune profundum
Navigo, & in mediis pabula ſector aquis.

Iam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Iam mea Cimbrorum redimunt commercia terræ,
Fœtaque Gotthorum carbaſa portus habet.
Nunc onerat noſtras pelagi captura carinas,
Terrenoſque fovet præda marina Deos.
Me ferit, & lædit: me ſervat ab hoſtibus æquor.
Sic ſervaſtis aquæ, ſic nocuiſtis aquæ.

ENCHVSA.

ARcta, frequenſque domus nomen mihi fecit & urbem,
Primaque contemptæ tecta dedere caſæ.
Navita me iactat pelago, mea rura colonus
Laudat, & hinc terra claudimur, inde mari.
Abſcidit adverſas à noſtro littore gentes,
Et Friſios mediis dividit æſtus aquis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Albanì ſprevi furias, nec victa tyranno
Oceani proles intemerata ſteti.
Pandit vaſta meis Neptunus regna carinis,
Et procul à patriæ ſedibus exul eo.
Quæro foris, quæ parca domi natura negavit,
Quæque domi tribuit plurima, porto foras.
Belga tuos mirare Deos. dum munera mundo
Dividis, ex alio ſidere plura refers.

Hactenus Cl. Barlæus.

In Domum Indiæ Occidentalis, quæ eſt Amſtelredami.

HÆc Occidentis Indiæ dicta eſt domus,
Domus puſilla, ſi modum ſpectes loci,
At intus ingens panditur rerum penu;

Hic

Hic Mexicanus, Peruanus hic ſinus,
Havana, Lima, & Potoſi dites ſpecus;
Guinea, & omne id, qua ferax auri
eſt, ſolum;
Seu Nigir id fert, ditius Tago vadum.
Horum omnium hic ſunt promus &
condus ſimul.
Tum quas Iberus victor, ut victos
premat,
Terræ ex profundo ducit, hic gazas
vides:
Hucque inferuntur, nauta vel per-
dit mari.
His petimur armis. hæc niſi vincas,
necant.
Non Indiæ igitur, eſt ſalutis hæc do-
mus.

Ioh. Iſaacius Pontanus
4. Kal. Dec. 1628.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Emendanda.

Pag. 45. v 4. *campos*, lege *Campos*, & accipe Tranisulaniæ oppidum, *Kampen*. p. 47. v. 7. lege *non mari ſolum t.* p. 49. v. 13. l. *hiſtoriæ Iliade.* p. 52. v. 11. l. *Signavit terras ſic dea Foſta novas.* non *Feſta.* p. 53. v. 7. l. *cum Malorige ſuo?* p. 59. v penult. l. *Theſauros Orbis.* p. 63. v 9. l. PORMERENDA, ſive PVRM. p. 71. v. 17. l. *Bellaces p. B.* p. 72. v. 10. l. *à Rietvvÿck.* p. 76. v. pen. dele punctum poſt *lacunar.* p. 78. v. 3 ſcribe *BataVIs.* ibid. v. 11. *ſecundo Friſiæ Occ.* p. 81. v. 10. l. *Anno* cIↃ IↃ c. p. 82. v. 4. l. *An.* cIↃ IↃc II. p. 83. v. 10. l. ALTERA AN. XXXIII. p. 85. v. 10. l. *Weeſt niet vv.* p. 87. v. 9. ſcribe *A.* 1440. p. 88. v. 11. l. *Ioan. Guttenberg.* p. 89. v. 7. dele comma poſt *prodiderunt.* ibid. v. 18. dele (*a.* 1440.) p. 93. v. 19. l. *publico bono n.* p. 94. v. 12. l. BEROSI. p. 96. v. 9. l. *Inepta? ſanet q.* ibid. v. 15. l. *& peſtes.* pag. 97. v. 1. l. *ferſque vro tribunali.* p. 108. v. penult. *Iacatra Indiæ O.* p 116. v. 15. l. AN. LXII. p. 123. v. 10. l. cIↃ. IↃ. LXXXIV. p. 127. dele v. 15 & v. 16. p. 129. v. 3. l. *Florentii II Comitis.* Ibid. v. 18. l. *Hollandie.* p. 132. v. 7. l. *Rheni* (*iam præcluſi*) *terminum.* p. 133. v. 6. l. *medioximam partem.*

Ty-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Typographus Lectori.

Pagellis duabus, alioqui vacaturis, heic exhibere viſum duas Inſcriptiones, nuper in Batavis erutas, ope & conſilio V.C. *Petri Scriverii*; qui utramque nobis ſubminiſtravit, atque alteram interpretatione ſua illuſtravit; uberius alibi explicandam. Inventæ autem ſunt in agro Vorburgano (quod *Forum Hadriani* eſſe in Tabula Itineraria Peutingeriana, exiſtimat idem Scriverius) anno cIↃ IↃc-xxiv, & anno cIↃ IↃc xxv.

1. Lapis effoſſus xv. Novemb. a. 1624.

IN. H. DD
GENIO. COL^{LE}
GI. PEREGR
VLP. DECEM
BER. ET. VERE
CVND. COR
NVTVS. DD.

2. Lapis effoſſus xvii. Martii a. 1625.

I. O. M. IVNONI. RE
GINAE. MINERVAE
ET. GENIO. LOCI. T. FL.
PEREGRINVS. Ɔ

LEGI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

LEGIMIN. PRO. SE
ET. SVIS. V. S. L. M
DVOBVS. SILA
NIS. COS.

Hoc eſt:

Iovi Optimo Maximo, Iunoni Reginæ, Minervæ, & Genio Loci, T. Fl. Peregrinus, Centurio Legionis primæ Minerviæ pro ſe & ſuis votum ſolvit lubens merito, duobus Silanis Conſulibus.

In lapide legit vir Doctiſſimus LEG. I. MIN. Cujus Legionis primæ Minerviæ cum alibi, tum in fragmento alterius lapidis non longe à *Caſtris Albinianis* (*Alfen* vulgo) jamdudum effoſſi, atque domui ruſticanæ inſerti, *opten Hogenburg*, mentio fit hujuſcemodi

LEG. I. M. Id eſt, LEG. I. MINERVIAE, &c

Plura in Tabulario *Antiquitatum Batavicarum*, & *Animadverſionibus ad Bataviam Iunii.*

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ABRAHAMI ORTELII ET IOANNIS VIVIANI

ITINERARIVM PER NONNVLAS GALLIÆ BELGICÆ PARTES.

Ad Clariſsimum virum,

GERARDVM MERCATOREM, Coſmographum.

Editio altera, caſtigatior Plantiniana anni M D LXXXIV.

Q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ABRAHAMVS ORTELIVS, ET IOANNES VIVIANVS,

Gerardo Mercatori S. P. D.

CVm litteras tuas accepiſſemus, Mercator, ſub ipſum tempus, quo hinc diſcedebamus, viſum eſt, non prius ad eas reſcribere, quam confecta tandem qualicunque ea, quam nos ſuſcepiſſe jam intellexeras, peregrinatione: futuras enim tibi noſtras longe gratiores, ſi una attexeremus, ſi quid in ea obſervatione dignum occurriſſet. non quod ſperaremus poſſe quidquam ex locis tam nobis vicinis annotari quod non omnibus eſſet notum: ſed tamen cum partem eam Galliæ noſtræ, tot paſſim omnium temporum hiſtoriis celebrem, à nobis vero non viſam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

certum eſſet peragrare, & ſine litteris eſſe non poſſemus, videbatur potius, quidlibet commentari, quam ut eſſemus toto eo itinere otioſi. tum quod hac ratione, quæ ſemel vidimus, ſecurius memoriæ mandentur, commentariola hæc noſtra nobis ipſis uſui futura videbamus, tibi vero non injucunda, qui cum eas regiones aliquando diligenter perluſtraveris, juvabit eaſdem quotieſcunq; libuerit tecum domi atque adeo ſine itineris moleſtia recognoſcere. Fuit autem nobis iter per fines Tungrorum, Eburonum, Trevirorum, Mediomatricorum, ut quondam vocabantur, & reliquorum eorum populorum, qui Germanicæ originis cum eſſent, in Gallia tamen ſedes habebant, atque inter Belgas recenſebantur. Gallia ſiquidem hæc noſtra, quæ mari Oceano,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

no, Sequana & Rheno fluminibus continetur, ut politioribus litteris primum innotuit, à Belgis ſub variis populorum nominibus tenebatur; & pars quidem eorum erat, qui indigenæ tunc putabantur; reliqui qui aliunde, & præcipue è Germania, quales & illi de quibus jam diximus, tranſmiſſo Rheno eo confluxerant. Hæc nomina, etiam cum Gallia omnis ſub pop. Romani redacta eſſet imperio, maxima ex parte manſerunt in ea gente; & nonnulla quoque populorum cum fuiſſent, oppidis ipſis, qui in iiſdem regionibus quas incolebant illi, vel tunc erant, vel poſtea condita fuere; nonnulla denique illiſipſis regionibus, poſtquam terrarum facta eſt diſtinctio exactior, attributa, ad hanc uſque memoriam propagata, incolumia, vel certe non ita mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tum immutata, videmus. Sed fuit & alia tandem ſub Romanis Cæſaribus Galliæ Belgicæ partitio. nam quidquid ad Rhenum erat, quia à Germanis, ut nuper diximus, habitabatur, Galliæ nomen amiſit, ac in *Germaniam primam*, in qua Maguntiacum, & *ſecundam* eſt diſtributum. & in hac quidem Agrippinenſes, qui Vbii antea vocabantur, & Tungri erant. ut reliqua quoque pars, *Belgicæ primæ*, & *ſecundæ* appellationes ſortita eſt. Succeſſit deinde illud tempus, quo Romanorum Cæſarum relangueſcente adminiſtratione, exteræ nationes magna colluvie in Italiam ipſam, & in Gallias irruptionem fecerunt, & Barbarico furore omnia commiſcentes, novas etiam commentæ ſunt appellationes, & nata Auſtraſiæ ac VVeſtraſiæ regna, crebræque regnorum

ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ac dominiorum commutationes, prout quæque earum altera alteram exturbabat: & hæc fere uſque ad Caroli Magni Aug. ætatem, ſub cujus nepotibus alia denique exorta rerum facies, quando quidquid inter Rhenum erat, & Scaldim, cum in partitione, quæ facta eſt inter Ludovici Pii filios, Lothario obveniſſet, longo deinde tempore, Lotharii regnum, (*Lotrÿck*) & Lotharingia, nuncupatum eſt: donec tandem deficiente ea proſapia, in varias, ut adhuc nunc eſt, provincias divelleretur. atque ex eo quantæ rerum omnium ſubſequutæ ſint commutationes, non facile eſſet enumerare. Et ſunt hæc tibi, Mercator, notiſſima; nec dubitamus, quin hic potius utendum putes Strabonis conſilio, monentis, ea quæ à Principibus, dum reipublicæ temporibus obſequuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

fuerint immutata, non uſque adeo diligenti perſequenda ſtudio: ut nec in illis curioſius immorandum, quæ ſunt à nonnullis memoriæ prodita de hujus gentis origine, quam ab ipſo uſque Gomero Iapeti filio deducunt. Hæc ut vera ſint, noſtra non indigent approbatione, ut nec ſuppetit quo cõtraria refellamus. Antiquiſſimum certe eſt apud omnes ſcriptores, & celebre Celtarum nomen; ſic enim ipſi ſe ſua lingua nominabant; quod Cæſar Iulius in ſuis commentariis proprium ejus gentis facit, quæ partem illam incolebat quæ inter Sequanam eſt, & Garumnam. Vt Galli vocarentur, Romano ſcilicet ſermone, nonniſi ſero, teſte Pauſania, uſus obtinuit. Veriſimile autem eſt, eo primum tempore auditum id nomen, quo & ipſa Gallorum arma; cum ſub Tarqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nio Superbo rege, ſuperatis Alpibus, in Italiam deſcenderunt. Siquidem & illi Senones è Celtis erant, manetque etiam nunc eorum nomen in ea parte Galliæ quæ eſt inter Sequanam & Garumnam, ubi *Sens* ipſorum lingua dictum oppidum, ad Yonam flumen. Ex Celtis ſuos Galatas Græcos feciſſe, & ab hoc Gallorum nomen formaſſe Romanos, eſt veriſimile, quod primum, ut ſupra diximus, Celtarum proprium fuit: ubi vero & reliquæ partes eis innotuere, Galliæ eſt nomen factum commune. Ac primum ſub ipſo C. Cæſare Belgæ ſunt à Romanis cogniti, Gallorum omnium, ut ipſe teſtatur, fortiſſimi. Vnde *Belgarum* nata ſit appellatio, nec ipſe tangit, nec quiſquam veterum, de Barbaris, ſibique ignotis vocabulis parum, ut videtur, ſolliciti. Annales noſtri,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſtri, ſi ſit illis quidquam tribuendum, quandoquidem & ipſe Cæſar quæ in ſuis commentariis retulit, ex ipſorum Gallorum ſe fatetur habuiſſe relatione (quamvis ille quidem propior ſuperiora illa tempora attingeret) ii ergo à Belo Deo dictum fuiſſe memorant oppidum amplum, ſeu potius civitatem in medio ipſius Belgii, quæ cum late rerum potiretur, omni etiam regioni ac populo nomen dediſſe; atque ex ejus reliquiis *Bavacum* nunc reſtare oppidulum loco eminenti ſitum, multiſque adhuc antiquitatis viſendum monumentis. Cæſar *Belgium* vocat, ubi firmiſſima collocabat præſidia, exiſtimans hac potiſſimum ratione tutiſſimam Galliam ſi Belgium quietum foret, quod inde præcipui motus timerentur, & ipſum ibidem ſæpius hiemaſſe legimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

gimus. Videtur tamen alicubi *Belgium* cum *Bellovacis* confundere, & Belgium pro regione habere. Sic enim lib. v. cum dixiſſet: *Tres legiones in Belgio collocavit. his M. Craſſum quæſtorem, & L. Munatium Plancum, & C. Trebonium præficit.* mox cum illis opus haberet ad liberanda Q. Ciceronis hiberna ab Ambiorigis obſidione, ſubdit: *Statim nuntios in Bellovacos ad M. Craſſum quæſtorem mittit.* niſi dicamus, Bellovacos quoque Belgii partem fuiſſe. ſiquidem & hi in medio fere ſunt Belgicæ, & ab eodem Cæſare præcipuis laudibus celebrantur. Ceterum de Belo non conſtat unde ea religio ad Gallos manarit: videtur quidem ab Aſſyriis ſumpta, apud quos Bel Sol erat, & quadam ſacrorum ratione pro Sole & Saturno colebatur, quemadmodum & apud Gallos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

loco ſupremi cujuſdam numinis erat. nec enim tam præciſe ſuum cuique deorum aſſignabant officium, ut eſt à Græcis factitatum. Et licet ejus rei nulla exſtent apud politiores ſcriptores teſtimonia, non abſurdum tamen ſit, Aſſyrios, cum latiſſime imperarint, ſuam etiam religionem cum plurimis nationibus communicaſſe, quod Romanos poſtea feciſſe legimus. Herodianus ſane facit mentionem Belis, quem Aquileienſibus, qui tunc Gallica gens erant, patrium numen fuiſſe, & Solis loco habitum refert. Sed hæc ut de re dubia, atque ob altam antiquitatem obſcura, ſit protuliſſe ſatis, & aliorum penitiori indagationi locum relinquentes, ad ſuſceptam peregrinationem properemus. Hic vero, Mercator, ne grave ſit urbium noſtrarũ, quæ ſunt omnium

notiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

notiſſimæ, breves deſcriptiones percurrere. unde hanc ordimur narrationem, ut reliqua deinde ſuo ordine ſubſequantur.

Prima Antverpia profectis ad IIII. M. eſt

MECHLINIA

ad Diliam flumen, loco plano, in agroque fertili, terra levi, ac ſubarenoſa, omnigenum fructuum feraci, modo debitus cultus impendatur. urbs mœnibus, & ſitu inprimis munita, ob aquarum copiam, quibus ex Oceano per Scaldim, ſtatis temporibus ad hunc uſque locum reſtagnantibus, facile, quotieſcunque uſus requirit, circumjacentem agrum magna ex parte inundare faciunt. Exigua admodum ejus feruntur initia, & quod magis mirere, non ita longo temporis tractu, in eam, qua nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

eſt, amplitudinem excreviſſe. Sic enim, cum ea de re quæreremus, nobis retulit Iacobus Suſius noſter, reconditæ vir eruditionis, quondam hoc loco nihil fuiſſe præter ædes illas veteris ſtructuræ juxta Divi Remboldi Sacellulum, ad quas, medio ſcilicet itinere inter Bruxellas & Antverpiam, peregrinantes divertebant. His pro inſigni erat Divus Michaël Archangelus, aut, ut alii referunt, hoſpitis nomen erat Michaël, quod vernaculo ſono *Machiel* efferunt, & inde nomen urbi manaſſe, detorto paulatim in *Machlen* vocabulo. Alii aliam hujus nominis rationem adferunt ex verſibus quibuſdam, ſumptis, ut videtur, ex Itinerario quodam Imp. Maximiliani ejus nominis I. Aug. ejuſque tempore ſcripto, qui ſic ſe habent:

-- *Tan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

— Tandem pervenit ad urbem.
Vrbem quam veteres quondam dixere Salinas:
Quæ quia multorum cauſa exſtitit illa malorum,
Dum non vult dominas Eburonum agnoſcere gentes,
Nomine mutato iuvenes dixere Malinas.

Vbi tamen poëticam potius alluſionem, quam fidem hiſtoricam agnoſcas, cum nominum etymologiæ ex cujuſque gentis vernaculo melius, quam ex peregrino ſermone petantur. His initiis cœpit Mechlinia, nunc ædificiorum venuſtate, viarum apta & eleganti diſpoſitione, pontibus lapideis, templis præterea ac turre altitudinis admirandæ, inter omnes Belgicas urbes conſpicua. In hac ſummus eſt Senatus, à Carolo Burgundo, regis Philippi abavo, inſtitu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tus, unde plurimæ Belgicæ civitates jus petunt. Claret & viris doctis, & ingenioſis artificibus artis pictoriæ, ſtatuariæ, & præcipue artis fuſoriæ magiſtros inſignes alit. Hinc

LOVANIVM

venimus, quæ IV itidem diſtat M. Oppidum amplum, quodque Ducatus Brabantiæ antiquiſſimum creditur: ejus ſane proceres in publicis ejus Ducatus Ordinum conſeſſibus principem locum tenent. Qua intratur collis eſt, in cujus jugo arx vetus, & fanum Divo Ioanni ſacrum, puteuſque profunditatis admirandæ, ex quo aqua gelidiſſima hauritur. Hinc verſus forum ſenſim deſcenditur, ubi curiam non tam amplo quam formoſo opere exſtructam, & è regione Divi Petri Baſilicam videas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Hujus urbis præcipua ſunt ornamenta litterarum ſtudia, & viri docti, qui hic, ſi uſquam in tota Belgica, ſingulis temporibus floruerunt: & ad hos uſus magnifice exſtructæ ædes quamplurimæ. ſitus amœnus, ſeu quem ſilvæ, ſeu altis in collibus vineta delectant; & vina quidem quæ ſecurus bibat Muſarum alumnus, & hæc vel intra ipſa mœnia vel non inde procul. habet & ſuos pratorum viridantium proſpectus, & agrum non infertilem. Ad hæc aëris ſalubritate ac civium erga advenas comitate ſingulari commendatur: ita ut ad litterarum ſtudia nihil hac urbe accommodatius eſſe poſſit. De ejus initiis aut nominis origine nobis nihil conſtat. Nam quod *Lupoſinam* ante C. Iulii Cæſaris tempora appellatam fuiſſe nonnulli tradant, fabulæ quam hiſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

riæ ſimilius ducimus. Sigebertus Gemblacenſis *Caſtrum Loven* vocat, ut & hodie adhuc lingua vernacula dicitur. &, an. ſal. DCCCLXXXIIII Normannos hic caſtra poſuiſſe contra Imp. Carolum Aug. Craſſum cognominatum, ſcribit: eratque tunc in confinio regni Lotharii. Poſtea Comitatus titulum odtinuiſſe, eorum annales referunt. Sed prodibunt hæc aliquando in lucem, Deo volente, locupletiſſime tractata Petri Divæi, viri doctiſſimi ſtudio, & diligentia: qui quanto ſit in veteri hiſtoria explicanda acumine, editus jam de Galliæ Belgicæ antiquitatibus liber ſatis declarat: & ipſi teſtes eſſe poſſumus, quam ſit ad reliqua exſequenda copioſa inſtructus ſupellectile, qui eum coram his de rebus diſſerentem audivimus, atque eo nomine plurimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mum nos Lovanio debere fatemur, quod hic eum convenire, & familiaritatem contrahere licuerit. Hinc

GEMBLACVM

ire placuit, ut inſignem illam bibliothecam librorum manuſcriptorum, quæ in eo ferebatur eſſe cœnobio, videremus. Nec nos ea fefellit opinio. adſervantur enim hic optima exemplaria quamplurima, & librorum præcipue, qui rem theologicam tractant, quales ſunt veterum religionis noſtræ antiſtitum lucubrationes, & quicunque ab eo tempore ſcripturam ſacram Latine ſunt interpretati; nam ex Græcis nullos vidimus. Adſunt & poëtarum, & oratorum opera, & quidquid ad Latinas facit litteras: aliquorum & diverſa exemplaria, quorum tamen nonnul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

la, quæ etiam habet catalogus, hoc tempore deſiderantur. Hiſtoriarum præterea videre eſt longo ex ordine diſpoſita volumina, & inter ea Sigęberti ſui memoriam ſancte conſervat: qui quondam in hoc eodem agens cœnobio, Chronicon illud ſuccinctum quod paſſim habetur, concinnavit, atque ab imperio Valentiniani Iun. & Gratiani Augg. exorſus, ad ſua uſque perduxit tempora. Vixit autem ſub Henrico ejus nominis III Aug. & anno MCXII diem clauſit ſupremum. Scripſit & alios libros, qui itidem hic extant, nonnullos proſa, alios & metro, quibus de omni litteratura optime eſt meritus, quantum ferebat illa ætas. quæ & utinam tales multos tuliſſet: certe non tam mutilam haberemus illorum temporũ hiſtoriam, quæ inſignes rerum commutatio-

nes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nes tulerunt, & ipſius Romani Imperii, quo nullum fuit unquam illuſtrius, ab exterarum nationum colluvie devaſtationem. Cœnobium vero hoc ſuum inprimis nobilitavit. Lovanio Gemblacum quæ VI diſtant M. iter eſt arduum ut plurimum, & ſaltuoſum, per eam Brabantiæ partem quæ GALLO-BRABANTIA nuncupatur. Ad V fere M. prope pagum *VValheim* vulgo dictum, cernuntur in loco edito, & ab omi parte conſpicuo tumuli duo terrei, rotundi, & faſtigiati, gramine veſtiti, & arbuſtis incincti. quos cum manu aggeſtos judicaremus, videbantur ad Romanorum poſſe referri tempora. illos ſiquidem tumulos ejuſmodi exſtruere ſolitos, quos & cippos vocabant, ut militum ſuorum qui in acie occubuiſſent reliquias tegerent, paſſim teſtantur hiſto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

hiſtoriæ. Sic apud Tacitum Germanicus Cæſar cladis Varianæ reliquias condi curavit, & ipſemet primum exſtruendo tumulo ceſpitem poſuit, gratiſſimo in defunctos munere, & præſentibus, inquit ille, doloris ſocius. Hic ad viam venimus rectam, & ſupra vicinos prominentem agros, quæ ad Tungros pertingere diceretur, Bavaci, cujus ſupra meminimus, initium capiens, unde & plures ejuſmodi vias militares ad celebriora quæque Galliæ oppida ducere. Stratas fuiſſe has olim ſaxis grandioribus indicant earum quæ multis in locis adhuc reſtant fragmenta; nunc gramine ut plurimum virent, ſub quo induratum ſolum ſilice minuto, ſeu glarea advectitia, ut videtur, cum his in locis nuſquam reperiatur. vulgus vias has omnes vocat *les Chauſſies*
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

de Brunehault, quod regis Belgarum nomen fuiſſe volunt, qui etiam ante Romana tempora late rerum ſit potitus. Videtur tamen Gotthicum potius quiddam ſonare: atque mirum, C. Cæſarem, diligentem alioquin ſcriptorem, rei tam præclaræ nullibi meminiſſe. Sed fruamur his noſtris, quatenus politiores non exſtent, quæ hujus rei meminerint hiſtoriæ. De Brunehilde quidem Sigeberti uxore, quæ mortuo marito Metenſibus & Sueſſionibus imperabat, ſcribit idem Sigebertus; eam ſcilicet ædificia admirandi operis conſtruxiſſe, ut miraculo fuerit tanta ab ea fieri potuiſſe.

Ipſum porro *Gemblacum* (ut unde ſumus digreſſi revertamur) oppidulum eſt ſitu aſpero, nempe contra collem, præcipitiis & profundis vallibus ab omni fere parte circum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

circumcinctum, niſi qua orientem ſolem ſpectat, quod ſummum collis jugum eſt. ad radices fluit *Lorno* vulgo dictus fluviolus, qui circa *Gemep* vicum Sabi miſcetur. Cœnobium, de quo jam diximus, Divo Huberto dicatum eſt, ipſa ædificii vetuſtate venerandum, & nobile. quod Platina in Stephano VII à quodam Guiberto Lotharingiæ principe propria impenſa extructum ſcribit. atque de eo tale diſtichon in templo parieti adſcriptum legimus:

VNVM D. SCRIBIS, C. IIII, X. BIS, ET I. BIS
DVM CLAVSTRVM PER TE FIT GEMBLACENSE GVIBERTE.

Ordinis eſt ſancti Benedicti. Abbas Comitis titulum gerit, primumque inter Nobiles obtinet locum in conſeſſu Ordinum Brabantiæ, at inter Eccleſiaſticos proceres poſtremum.

NA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

NAMVRCVM

hinc toto fere itinere deſcenditur, ad III M. Oppidum eſt Comitatûs titulo inſigne, & ſummo ejuſdem Comitatus Senatu. Sabis fluvius hoc perluit: habetq; à ſiniſtra præcipuam ejus partem, quæ plana omnino eſt, foro rerum venalium, curia, templis, multiſque ædificiis lapideis exornata: à dextra, montis alluit radices, ad quas ſunt & privatæ ædes multæ, & ſupra eas arx alta & munita, ædificioque ſpectabilis. hinc ad ipſa mœnia idem Sabis, ubi & pontem videas lapideum, in Moſam intrat. Moſa ſuum quoque habet pontem operis lapidei, & ſecundam hanc claudit urbis partem, in qua arcem eſſe diximus. Eſt quoque in ea ipſum templum primarium, ſeu parochiale, ut vocant, D. Virgini conſecratum. Vnde colligi poſſet, pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mam urbem hoc loco fuiſſe intra utriuſque amnis confluentem, Moſæ ſcilicet ac Sabis. Inæſtimabile hic Sabis toti oppido damnum tulit anno MDLXXI, die VII Februarii, uti ea & altitudo, & dies in multis adhuc domorum frontiſpiciis inſcripta cernuntur: in immenſum enim excreverat, ita ut multa opera disjecerit. inter quæ ædificium amplum, molis ad varios uſus magno artificio diſpoſitis inſerviens, quodque ſub unico tecto rotas undecim ad fluminis alveum exponit. & tantam ſilicum copiam advolverat, ut fere alvei ſui oſtium obſtrueret, quo Moſæ influit: ubi adhuc videre eſt ea alluvione natam inſulam, in qua inter ſilices reperta numiſmata antiqua afferebant. Celebratur hæc civitas ob ferri præſtantiſſimi copiam, cujus metalli in Arduenna

ſilva,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſilva, quæ hic proxime ad alteram Moſæ fluminis ripam eſt, officinas multas habet. Abundat & lapide coloris ſubcinericei ad extruendas domos, quem vel per Moſam eundem in longinquas devehunt regiones. alio item coloris ejuſdem, qui cum fiſſilis ſit, ac vel in tenuiſſimas laminas ſecetur, utuntur eo, loco ſcandularum, ad ædium tecta. Vidimus & hic varia marmorum genera, omnia ad Moſam, ſed diverſis tamen locis, exciſa. quod *Dionanto* advehitur, nigerrimum eſt. candidum aliud vel rubicundum, venis reſperſum diverſicoloribus, ſub arce *Agimont* vulgo dicta, reperitur. eſt & aliud genus nigri coloris, notulis interſtinctum candidiſſimis. & quis plene deſcripſerit tam varios naturæ luſus? Ex his columnas expoliunt, magnatum ſepulturas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

erigunt, aliaque comminiſcuntur ornamenta. Sed ad Moſam redeat narratio, qui in finibus Lingonum ortus, multas præcipui nominis urbes præterfluit, & recepto, ut diximus, Sabi ad ipſa hujus urbis mœnia Huijum properat, quod hinc ad v eſt M. Totus hic tractus longe eſt, quam dici poſſit, amœniſſimus. Quis enim ſatis miretur altiſſimas & præruptas rupes, quibus ab utraque parte munitur, veluti continuo quodam muro? niſi ubi ripæ accolarum indulgentes commoditati, paulloque longius à ſuo amne recedentes, locum ſementi faciendo relinquunt, vel ſenſim acclives, ſilvas & ſaltus exhibent, aut vineta, vel locum agricolarum caſis relinquunt; quas etiam ipſas à ventorum injuriis defenſant. præbent & arcibus vel ad tutandam ripam, vel ad delectationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tionem extructis ſolidum fundamentum. inter quas eſt illa, quæ *Samſonis* nomen gerit, à qua non procul, in adverſa tamen ripa, in rupe eſt duriſſima inſcriptum hoc epitaphium:

D · M
NINNIVS
DRAVSONIS
VIVVS SIBI
M · F

HVIJVM

oppidulum ad utramque eſt Moſæ ripam, quas ponte lapideo, longo atque ampliſſimo, connectit. melior tamen ejus pars ad dextram eſt. ubi forum & in ejus medio fons, multa templa, & ipſum primarium D. Genitrici ſacrum, à Theoderino XXIV Leodienſium Epiſcopo, ut habent Placentii an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nales, conſtructum, ſed civium impenſis, magna mole, lapide coloris ſubcinericei, quem & hic exciſum ferunt, in altitudinem admirandam extructum. cui impendet in alto montis jugo arx illa nobilis & inexpugnabilis, ab Erardo à Marca Epiſcopo inſtaurata. ubi & puteum in ipſa rupe duriſſima exſcindere aggreſſus, opus tandem immenſo labore, ac diuturno, magniſque impenſis abſolvit. Nomen ſumere putatur ab *Hoia* fluviolo, qui ad VII hinc M. è rupibus prorumpens ipſum prius oppidulum in varios diviſus alveos perluit, ac juxta pontem, de quo jam diximus, Moſæ confunditur. Fuiſſe hoc olim magni nominis, & ſuos habuiſſe Comites aſſerunt, quibus parebat ab una parte Hasbania, ab altera Condruſi, qui hodieque antiquum ſuum nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nomen retinent; ac tandem ſedi (ut nunc loquuntur) Leodienſi donatione acceſſiſſe. Primum poſt ipſam

LEODIVM

inter urbes Leodienſis ditionis locum obtinet. Inter Hujum & Leodium, quod iter eſt V M., ſecundo flumine, multi ſunt ad utramque ripam pagi. Et ad ſiniſtram quidem *Gemeppe* vulgo dictus, longiſſima ædificiorum non contemnendorum ſerie ripam ejus exornat. Ceterum Moſæ ipſius eadem fere facies, ac ea, quam modo utcunque adumbravimus, niſi quod rupes paullo ſint accliviores, nec tam duro lapide, vinetis ut plurimum à ſummo ad ipſum uſque fluminis alveum conſitæ, vel ſilvis horridæ, ſi quæ ad ſolem orientem aut meridianum non ſpectant. Leo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

dium primo aſpectu oſtentat in ſiniſtra ripa (nam dextra vinetis plena eſt) magna & populoſa ſuburbia ad collium radices, in quorum jugis multa ſunt & pulcherrima Monaſteria. Inter quæ magnificum illud ac nobile D. Laurentio dicatum, ab Raginardo Epiſcopo, ut habet Sigebertus, circa ann. ſal. MXXV ædificatum. Eſt in hac quoq; regione Guilelmitarum cœnobium. in quo epitaphium hoc Ioannis à Mandeville excepimus:

HIC IACET VIR NOBILIS DN̄S IOĒS DE MANDEVILLE AL' DC̄V̄S AD BARBAM MILES DN̄S DE CĀPDI NATVS DE ANGLIA MEDICIĒ ꝑFESSOR DEVOTISSIMVS ORATOR ET BONORVM LARGISSIMVS PAVꝑRIBVS EROGATOR, QVI TOTO QVASI ORBE LVSTRATO LEODII DIEM VITE SVE CLAVSIT EXTREMVM ĀNO DN̄I M° CCC° LXXI° MENSIS NOVĒBR[s] DIE XVII.

Hæc

Hæc in lapide, in quo cælata viri armati imago, leonem calcantis, barba bifurcata, ad caput manus benedicens, & vernacula hæc verba:

VOS KI PASEIS SOR MI POVR LAMOVR DEIX PROIES POR MI.

Clypeus erat vacuus, in quo olim laminam fuiſſe dicebant æream, & ejus in ea itidem cælata inſignia, leonem videlicet argenteum, cui ad pectus lunula rubea, in campo cæruleo, quem limbus ambiret denticulatus ex auro. ejus nobis oſtendebant & cultros, ephippiaque, & calcaria, quibus uſum fuiſſe aſſerebant in peragrando toto fere terrarum orbe, ut clarius ejus teſtatur Itinerarium, quod typis etiam excuſum paſſim habetur. Et hæc quidem ad ſuburbia. hinc colles longius recedentes amplam relinquunt planitiem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nitiem, quam Moſa, receptis aliquot ex Arduenna ſilva profluentibus fluviolis, in varias inſulas partitur, ſic hujus urbis inſerviens commoditati, ut vix ullus ſit in ea vicus, qui non ſuum fluentem habeat. Si quis nunc velit ſingulatim perſequi, quantum hæc planities, una cum vicinis ab utraque parte collibus, templis auguſtis, ac cœnobiis, ædificiis præterea magnificis, publicis & privatis, pontibus marmoreis, fontium limpidiſſimorum copia, reliquiſque rebus quæ pro tantæ urbis captu requiri poſſint, ſit decorata: pluſculum impendendum ſit operę quam Itinerario conveniat: nobis ſit ſatis aream ipſam, & rerum ſummas attigiſſe, cum ei luſtrandæ nec quantum opus fuiſſet temporis impenderimus, & ſit aliorum encomiis jampridem celeberrima.

Initium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Initium ejus amplitudinis fecit Divi Lamberti religio, & pietas, cum ante illud tempus vicus tantum eſſet, & præcipue florerent *Heriſtallum* & *Iupilla* ſub Pipinis, quæ hinc non procul ad utramque Moſæ ripam, loco amœno & fertili, nunc

(tantum ævi longinqua valet mutare vetuſtas)

in vicos abiiſſe videmus, & vix ruinas ſupereſſe domicilii tot clarorum Principum. Cædem Divi Lamberti refert Regino Prumienſis, ad ann. ſal. circiter DCXXII à Dodone quodam aliiſque viris ſceleratis perpetratam, in hoc eodem vico; quod vir ſanctus aulicorum culparet vitia: & fertur ita manſiſſe vicus ut erat, uſque ad Imp. Caroli Magni ætatem, quando ab Huberto Aquitanorum duce, qui unus erat ex ejus proceri-

bus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

bus, Divi Lamberti corporis reliquiæ, una cum ſede Epiſcopali, Trajecto huc tranſlatæ fuerunt. quo etiam antea è Tungrorum urbe delatæ fuerant. *Vrbem muro cinxit*, ut eſt apud Sigebertum, *Notgerus Epiſcopus*, ac XXXVI annorum, quibus huic Eccleſiæ præfuit ſpatio, ſic etiam magnificis operibus decoravit, ut non immerito ejus quodammodo conditor diceretur. Exceſſit hic è vivis ann. ſal. MVII, ſepultus ad D. Ioannis Euangeliſtæ; quam ædem, Aquiſgranenſi perquam ſimilem, & rotundam penitus, niſi quod ad latera ſacella poſtmodum acceſſere, condidit ipſe ſuo ſumptu, & in ea Canonicorum collegium inſtituit. Quin & ipſam D. Lamberti Baſilicam ab Huberto Duce, de quo ſupra, dicatam, cum vetuſtate dilapſa eſſet, à fundamentis renovavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

vavit. Moſam fluvium urbi induxit, cum antea in ejus flueret pomœrio: & alia præterea quamplurima, vel primus condidit ipſe, vel ab aliis inchoata conſummavit, & amplioribus dotavit reditibus Monaſteria, ac templa: uti in ejus Vita, quam in hac eadem æde in tabula membranea videas, fuſius declaratur. ubi & arcem quæ Montis caprini dicitur, ſui juris feciſſe, & caſtrum Huijenſe ſuæ itidem acquiſiviſſe Eccleſiæ legitur, idque conſtare ex diplomate Othonis III. Aug. apud quem auctoritate valebat plurimum, ut & apud ejus ſucceſſorem Imp. Henricum II. Bavarum. cui ad recuperandum caſtrum Valentianas, in confinio Franciæ ac Lotharingiæ, quod Balduinus Flandrenſis invaſerat, ſuppetias tuliſſe, eadem hæc habet tabula; & ejus multa commemorat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

illuſtria facinora. Hanc ex autographo deſcribebat Hieronymus Scholierius, hujus itineris comes:

Anno Dominicæ nativitatis milleſimo ſeptimo, quinto Idus Aprilis, obiit felicis recordationis Dominus Notgerus Epiſcopus Leodienſis: cuius corpus in loco retro altare tranſlatum & inhumatum eſt. Qualis enim, quis & quantus ipſe fuit, teſtantur pro parte geſta Pontificum Leodienſium, ex quibus collecta ſunt quæ ſequuntur. Subſtitutus eſt Eraclio quadrageſimus ſextus Dominus Notgerus, *à Sancto Gercone archiepiſcopo Colonienſi ſacratus, genere quidem Alemannus & Theutonicus, ac omni morum elegantia inſignitus. Ipſe igitur in Suevia natus nobilitatem generis ſcientia & moribus illuſtravit. Notgerus monaſterium beati Lamberti longe in melius quam antea fuerat immutavit. eccleſia enim quam beatus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tus Hubertus ædificavit, ad lapſum declinaverat: hac diruta templum ſexaginta Canonicorum iuxta magnificentiam dilatati cordis ſui exaltavit, ornamentis ditioribus decoravit, clauſtrum & domorum ædificia renovavit. In crucibus aureis, quas Notgerus in dicta eccleſia Sancti Lamberti etiam fecit, ſcriptum eſt hoc metrum:

Certa ſalus vitæ Notgerum ſalvet ubique.

Qualiter enim præfatus Notgerus civitatem Leodienſem, quæ eo tunc parva erat, à mortifero Caſtri Montis caprini iugo potenter & ſapienter eripuit: in geſtis eius plenius continetur. Vnde quidam loquens in perſona dicti Suevi ſic ait:

Legia dotatur per me, Caprimons ſpoliatur;
Hic ruit, hæc ſurgit; manet hæc, nec ille reſurgit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Eccleſiam parochialem Beatæ Mariæ ad fontes templo B. Lamberti adiacentem & palatium domus Epiſcopalis ſimul cum templo, multiplicatis operariis, & magnificatis impenſis, à fundamentis uſque ad perfectionem conſurgere fecit. Eccleſiam Sancti Pauli à feneſtris ſupra conſummavit, & bonis adiectis, ubi viginti tantum erant Canonici, triginta perfecit. Rex Otho tertius bona quæ Eraclius eccleſiæ Sancti Martini contulerat tanquam præſtita eidem, eo defuncto, in fiſcum regium revocavit, quæ Notgerus ſuis meritis præclaris ſeverando Regem recuperavit. Clauſtrum ipſius eccleſiæ inſciſſo colle publici montis triplici vallo & muro cum turribus ſublimibus communivit. Notgerus per Robertum maioris eccleſiæ Præpoſitum procuratorem ſuum etiam abſens eccleſiam Sanctæ Crucis conſtruxit, quam clauſtro de-

bite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

bite communivit, ac agris, decimis, & aliis bonis, quibus XV *fratribus illic Deo ſervientibus victualium neceſſaria proveniant, ditavit. In qua idem Robertus,* VI *Idus Martii ſepultus eſt. Sed & etiam Nithardo maioris eccleſiæ cuſtode adminiſtrante prædictus Notgerus in honore B. martyris Dionyſii condidit eccleſiam: in qua primum quidem viginti delegati ſunt Canonici; procedente vero tempore decem additis in trecenarium profecerunt numerum. Deinde præfatus Notgerus eccleſiam in honore B. Ioannis Euangeliſtæ ex ſuis ſumptibus à fundamentis uſque ad conſummationem condidit. In qua* XXX *Canonicos ad clericatus executionem inſtituit, & pretioſis reliquiis merito, ſcilicet cum faucibus B. Vincentii Levitæ, & martyris, nec non Sanctorum Fabiani & Sebaſtiani, communivit. Idemque Notgerus iam dictam*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

eccleſiam Sancti Ioannis bonis perſonis initiavit. Nam Præpoſitum & Decanum de congregatione elegit cuſtodem magiſtrum ſcholarum; ac Cantorem, diſtributo unicuique officii & laborum ſuorum ſolatio, conſtituit. Altare maius manu propria conſecravit, & oratorium B. Hilarii & Remigii in dicta eccleſia conſtituit. Notgerus eccleſiam parochialem B. Adalberti ædificavit, cui ius baptiſterii & extremæ unctionis totius inſulæ condidit, & in eccleſia Aquenſi deſtructa à Normannis XXVIII *Canonicos inſtituit. Notgerus etiam Caſtrum Hoijenſe eccleſiæ Leodienſi acquiſivit; prout privilegium Othonis Imperatoris id plenius teſtatur. Eraclius fundamenta monaſterii B. Laurentii iuxta muros Leodien. iecit, itaque ſeriatim fiebat opus, iamque ex parte ſurrexerant à fundamento murorum parietes. Opus itaque inceptum*

per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

per Eraclium eo defuncto permanſit imperfectum, donec Notgerus qui ſucceſſit epiſcopus, æquatis tandem parietibus murorum, tectum ſuperponi fecit. Moſam qui extra civitatem fluebat civitati introduxit, & circa clauſtra Sanctorum Pauli & Ioannis ad radices montis, in quo eccleſiæ ſanctorum Martini, Laurentii, Crucis & Petri ſitæ ſunt, & circa clauſtra Sanctorum Lamberti & Dionyſii, per medium civitatis in communes uſus, ut fluminis impetus lætificaret civitatem Dei, fluere iuſſit. Vnde:

Ad Lamberte tua, Dionyſi, Paule, Ioannes,
Notgerus clauſtra nandi Moſe dedit amnes;
Curſu flumineo lætare Legia claro.

Vix aliquid magni aut præclari operis eſt in civitate Leodien. quod ipſe non fecerit aut perfecerit, ut magis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

feciſſe civitatem quam coluiſſe videatur. Vnde in præconium laudis ſibi debitæ paucis iſta de ipſo comprehenſa ſunt hoc metro:

Legia lege ligans ..... cum ſibi leges,
Notgerum Chriſto, Notgero cetera debes.

Foſſenſem Eccleſiam condidit, ac muro & turribus circumductis idem communivit. Tuinum caſtrum fecit & communivit in defenſionem .... epiſcopalis & protectionem Lobienſis, in qua etiam abbatem eorum inſtituit, meritiſque Beati Notgeri & auctoritate Imperiali Gemblacenſis eccleſia vel abbatia ceſſit eccleſiæ Leodienſi. In eccleſia collegiata Sancti Rumoldi Machlinienſis inſtituit Notgerus duodecim primas præbendas. Prærogativa bonæ fidei & meritorum conſtitutione Principum curia fecit eum patronum puerilis ætatis Ottonis Imperatoris. Vnde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

A Suevo regitur rex magnus
tertius Otto.

Cuius Suevi ſtudio & diligentia quam ſupra ætatem ſuam puer ille profecerit: quomodo Alpes cum exercitu ſuperavit: quantum Tremonenſes multitudine civium & magnitudine opum adverſus Imperium erectos humiliaverit: quomodo civitatem eorum contriverit, ut in ſignum delectionis milium in ea ſparſerit: quomodo totam Italiam curſu quindecim annorum ſibi ſubiecerit: quamglorioſe in urbe diademate Imperii coronatus fuerit: quomodo quos armis ad ſe timendum ſubegerat, clementia ad ſe amandum ſublevabat, & diſpoſita pacificis legibus trans alpes Romana urbe, quam glorioſus victor ad Rhenum redierit, & digna Imperatore geſſerit: Aquenſem eccleſiam exornavit: Si huius narrationis hiſtoriam melioribus debitam ſcriptoribus ſecundum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

cundum ſuum ordinem ingredi auderemus, plus eſſet opere propoſito quam hac digreſſione inſereremus. Temporibus eius ſiccitas magna vernalis evenit; unde & ſatio primitiva impedita & fames ingens ſecuta eſt: fertur enim precibus eius annonam pluiſſe de cœlo in Hasbania. alii etiam piſciculos parvos de cœlo pluiſſe ferebant. Poſtea nix nimia de cœlo decidit. Imber etiam continuus, qui autumnalem ſationem denegaret omnino: Epiſcopus vero Notgerus indicto communi ieiunio periculum imminens repulit. Terræmotus quoque factus eſt permagnus, Cometaque apparuit ſplendidiſſimus, nonodecimo Kal. Ian. circa horam nonam: fiſſo cœlo quaſi facula ardens cum longo tractu inſtar fulguris illapſa eſt terris, tanto ſplendore, ut non ſolummodo qui in agris erant, ſed etiam in tectis irrupto fulmine ferirentur: qua cœli fiſſura ſenſim evaneſcente,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

neſcente, interim viſa eſt figura quaſi ſerpentis, capite quidem creſcente cum cæruleis pedibus. quæ pericula oratione viri Dei ſunt annihilata. Caſtrum præterea Valentianas in marchia Franciæ ac Lotharingiæ, quod Balduinus Comes Flandrenſium invaſerat, Imperator Henricus obſedit, concurrentibus ad conſilium eius Roberto Rege Francorum, & Richarto Comite Normannorum: ſed quia idem rex de obſidione redierat inefficax, vocato ſibi in auxilium prædicto Epiſcopo Notgero, contra Balduinum proficiſcitur. eius auxilio & conſilio munitus Caſtrum Gandavum invadit, & depopulata terra aliquos Flandrenſium primores capit. Vnde Balduinus perterritus Imperatori ſatisfecit, Valentianas reddidit, datiſque obſidibus cum ſacramento fidelitatis ei manus dedit. Et quanta fuerit illi in educandis pueris ſcholaribuſque diſciplinis inſtruen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

*inſtruendis ſolicitudo, hinc maxime probatur, quod ſemper dum in via pergeret, longe ſeu prope ſcholares adoleſcentes ſecum ducebat, qui uni ex Capellanis ſuis ſub arctiſſima ſcholarium parerent diſciplina, quibus etiam librorum copiam cum ceteris ſcholaribus & utenſilibus circumferri faciebat, ſicque fiebat ut quos plerumque rudes & illiteratos à clauſtro abduxiſſet, ipſos quos prius magiſtros habuerant in litterarum eruditione redeuntes ſuperarent. Cuius eruditionis occaſione plurimi eorum etiam in religionis ac ſanctitatis diſciplina circa eum in tantum profecerunt, ut idonei fierent rectores eccleſiarum. Ex illis quippe multæ civitates gaviſi ſunt ſe habere paſtores; quarum Saltburgenſis eccleſia archiepiſcopum habuit, Gauterum; Cameracenſis duos, alterum alteri ſuccedentem, Rothardum & Erluinum; Virdunenſe Mona*ſte-

naſterium beate; Tullenſis eccleſia, Herelonem; Traiectenſis eccleſia Adelbadum: licet à multis etiam aliis epiſcopalem gradum non aſſecutis, qui ſub eo nihilominus coaluiſſent, quamplurimæ correctæ ſunt eccleſiæ; ex quibus Diramus poſtea Leodienſis Epiſcopus Bavenburgenſem eccleſiam religionis & artium liberalium diſciplina illuſtravit. Otbertus cum quibuſdam aliis ſecum hinc abductis, Aquenſium clericorum vitam pernicioſe licenti contagio depravatam, ad ſanctæ religionis ſtatum pro poſſe reduxit. Quid de Hulbodo dicamus? qui dum adoleſcentulus à ſcholari diſciplina hinc aufugiſſet, Pariſios veniens Sanctæ Genovefæ Canonicis adhæſit; in brevi multarum ſcholarum inſtructor fuit. Vbi cum aliquandiu Domino Notgero ignorante moraretur, tandem canonica epiſcopalis ſententiæ executione compulſus eſt redire,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

pluribus ibi relictis ſtudiorum ac moralitatis inſignibus. Cuius vitam bene ſatis morigeratam ad virtutes acceptans epiſcopus gratia ac donis muneratam ad virtutis ſtudium amplius accendit. Idem poſtea ſub Pontifice Baldrito Pragam Boëmiæ civitatem tranſmiſſus, cum nonnulla ibidem Chriſtianæ religionis documenta dediſſet, ad nos iterum cum honore remeavit. Multi quoque alii ſub tanto patre educati, religionis ſtudiis liberalibus diverſa illuſtravere loca; quorum vita religioſis moribus & doctrinis inſignita, paternæ probitatis evidens eſt documentum. Nec hoc ſilendum, quod inter cetera probitatis opera prudenti admodum uſus conſilio, in tres æquas portiones prædia eccleſiaſtica diviſit, quarum unam ſibi ſuiſque ſucceſſoribus retinuit, alteram Eccleſiis & monaſteriis impartiit, tertiam militibus, qui eccleſiam

armis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

armis protegerent, conceſſit. Et ut de ſanctis eius moribus aliqua adhuc breviter enarremus, erat pauperibus mitis, ſuperbis divitibus terribilis, bonis quibuſque lenis & manſuetus, iniquis malicioſis hominibus metuendus, potentibus venerabilis, mediocribus amabilis & admirabilis, ſapientibus & doctis eruditor clementiſſimus, ſenum & debilium ſuſtentationis baculus, iuvenum & adoleſcentum correptor ſtudioſus, providus in conſilio, circunſpectus in facto, clarus in eloquio, diſcretus in ſilentio. quem ſummi proceres, Romanæ videlicet urbis Antiſtes & Imperator, tanto extulerunt honore, ut primus eorum in diſceptationibus Præſulum ciſalpinorum ſuas ei vices iniunxerit: Imperator vero in diſponendis regni negotiis præcipuum procuratorem habuerit. nunquam corpori in ſe locum dedit, & à ſuis familiaribus deſidiam

animi pro poſſe ſemper expulit. Cum clericis divinæ paginæ quæſtionibus enodandis quoties vacaret intentus, etiam laicos adoleſcentes quibus educandis inſtabat, ætati & ordini ſuo congruis artibus implicabat. His & ſimilibus inſiſtens laboribus pater venerandus triginta ſex in epiſcopatu peregit annos, multoſque à nobilitate paterna non degenerantes reliquit filios, inter quos piæ memoriæ dominus VVazo præ ceteris emicuit. Igitur deductis Notgerus univerſis laboribus ad honorem Imperii, & decorem domus Eccleſiæ Dei, bona fide & bono fine diverſis in locis & temporibus feliciter laboravit. Vnde ſcriptum eſt:

Quatuor explevit partes extenta plagarum
Fama ſuis meritis.

Conſtituto ſuper Renum monaſterio ſanctimonialium in villa Iulica, ſicut pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

privilegia eiuſdem eccleſiæ in Biblia conſcripta teſtantur, rediit Leodium, iam in proceſſa ætate, & ubi epiſcopali officio verbo & exemplo clerum & populum ad meliora provehere ſolicitus fuit. unde ſcriptum eſt:

Vulgari plebem clerum ſermone Latino
Erudit & ſatiat magna dulcedine verbi,
Lac præbens teneris ſolidamq; valentibus eſcam.
Sponte cadunt hereſes ſub forti milite Chriſti,
Fraus & ficta fides , timor & commenta fugantur,
Et depreſſa tremunt tanquam ſub judice morum.

Hoſpitalis adeo fuit, ut de eo ſcribitur:

Nunquam ſic colitur totis affectibus hoſpes;
In laribus putat eſſe ſuis qui venerat exul;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Pauperibus victus, nudis non
deſit amictus.

Ita ſermo Dei vivus & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti in eo fuit, ut quiſquis decretorum eccleſiæ violator extitiſſet, ſi poſt commonitionem contumax & quaſi lapidatus cordis duritia fuiſſet, pœnam perdurationis ſuæ portaret, in quem epiſcopali auctoritate maledicta congeſſiſſet. Vnde ſcriptum eſt:

Nam ſumus experti, quicunque
fuit violator
Eccleſię, poſtquam hunc feriens
anathemate vinxit,
Corpore & excluſit ſacro vel
ſanguine Chriſti,
Ivit in exitium, reſipiſcere ni
properaſſet.
Si rabie caruit, ſed non prurigi-
ne turpi
Et reliqua ſcabie quam poſtea
nemo piaret:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Aut fregit collum, aut amatos
perdidit artus.
Talis erat reprobis, tam formi-
dabilis omni
Perjuro prædoni; fur nec perfi-
dus auſus
In faciem veniſſe ſuam.

Quando à maioribus negotiis ad quietem evadere poterat, ad ſanctum Ioannem ſe conferebat, & in domo adhærente interiori clauſtro, quam ſibi ædificaverat, dum erat ibi tanquam in familiari ſinu operis ſui, orationi & pauperum alimoniæ vacabat. Ibi tabellariis & ſcriptoribus ſcribenda dictabat. Epiſtolam operis eius, ſententiæ valetudine & ornatu verborum lucidam, de pueritia Sancti Lamberti, & merito Lamboaldi confeſſoris & Landeradæ virginis, oppido Flandriæ Gandis in eccleſia Sancti Bavonis legi, & viſum eſt nobis copia dicendi ſtylũ ipſum maieſtati perſonæ convenire:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

& ideo loca ipſa in quibus ſcripta ipſius vel de ipſo reperiuntur, & verſus aliquos, antiquitatis de multitudine acceptos, eiſdem verbis, & metro quo in antiquis libris inventi ſunt, annotare curavimus, ne ex favore magis quam ex cognitione loqui videamur, & in aſſertione veritatis, ſi in commendatione bonorum quæ ipſe fecit ſtare vellemus, & valeremus, peccare nos non crederemus. Ab ordinatione enim ſua per annos ſexies ſex, hoc eſt, triginta ſex, in epiſcopali opere laboravit, & tunc curſu conſummato fide ſervata, ſeptimo annorum ſenario, ad ſabbathum quietis diſpoſitionem carnis migravit. Vnde ſcriptum eſt in verſibus prædictæ antiquitatis,

Præfuit eccleſiæ per decem luſtra vel annum.

vel *ibi pro* & *poſito.* Et *quia ſine dolore non perditur, quod cum amore poſſidetur: tota civitas, tota patria obſequio*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

obſequio funeris affuit; ſenes cum iunioribus, puſilli cum magnis affluunt de caſtellis & oppidis. Clerus tanquam familia ſpiritualis ad plangendum ſuum patremfamilias convenit; & ut breviter dicam, de tota regione catervatim ruunt ad flendum ſuper eum qui vixerat lætitiæ multorum. Ita non ſufficit veſpere & mane dies unus ad ſolemnitatem exequiarum; quia quilibet principalium eccleſiarum quas ipſe in civitate fecerat vel perfecerat, ad vitandum ingratitudinem humando corpori ſe debere ſingulares exequias profeſſa eſt. Prima igitur dies luctuoſæ celebritatis in eccleſia Sancti Lamberti deducta eſt. Secunda in eccleſia Sanctæ Crucis. Tertia in eccleſia Sancti Martini. Quarta in eccleſia Sancti Pauli. Quinta in eccleſia Sancti Ioannis, ubi ipſe ſupremo voluntatis ſuæ teſtamento, in ſignum ſervatæ uſque in finem humilitatis,

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

in angulo cryptæ humilioris in Oratorio Sancti Hilarii ſepeliri conſtituit. quod & factum eſt. Præſcripta & plura alia clarius habentur in geſtis pontificum Leodienſium. Sed præter ea Notgerus præſcriptus multa magnalia & opera bona in iſtis & aliis partibus operatus eſt, quæ non ſunt ſcripta in geſtis pontificum prædictis. Vtinam plures tales epiſcopi modernis temporibus invenirentur.

Non procul ab hac D. Ioannis æde, in eademque inſula (quales Moſam in varios diviſum alveos facere, jam demonſtratum) quæ eſt etiam omnium maxima, templum eſt aliud pulcherrimum D. Iacobo dicatum, à Balduino Epiſcopo erectum ann. MXIV, ut idem refert Sigebertus Gemblacenſis. Sunt omnino in hac urbe octo inſignia *Canonicorum collegia*, *parochiales Eccleſiæ* triginta duæ, unde ejus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ejus amplitudinem colligas, & ipſa quatuor Fratrum mendicantium contubernia, Franciſcanorum etiam duplicatum. *Aulæ*, quæ è regione Divi Lamberti eſt, fundamentum poſuit Erardus à Marca, operum magnitudine ſat notus, idemque abſolvit celeritate admiranda, ut Imp. Carolum V. Aug. in ea exciperet: magnum vero illud opus & ſua mole ſpectabile, nec reliqua cultus delicatioris in eo deſiderantur. Sed *viridaria* in primis mirabamur, in quibus plantæ lectiſſimæ, eoque ordine diſpoſitæ, ut nihil fieri poſſe elaboratius judicaremus. Quis fontium præterea amœnitate non ſummopere delectetur, pulchriſve ſtructuris ex diverſo marmorum genere compoſitis? unde aqua, magna erumpens copia, gratiſſimum etiam frigus vicinis conciliat porticibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

& ejus late per fornices relabentis volutant murmura. In hac aula habitavit ipſe ejus conditor, & reliqui omnes ab eo Epiſcopi, cum ante id tempus nulli eſſet certa ſedes. Ipſi autem ex Romani Imperii Principibus ſunt inſigniti titulis Ducatus Buillonii, & Comitatus Loſſenſis, & ampla admodum eſt eorum ditio, quæ communi nomine Leodienſis, ſumpta ab hac ipſa urbe appellatione, dicitur. Vnde ſit *Leodio* nomen, nobis non conſtat, ac ut de eo multæ circumferuntur opiniones, ita nihil quod cujuſquam videatur momenti. Vernaculo ſono *Liege* efferunt; voluntque nonnulli ſic appellari rivulum, qui per forum fluit ex proximis ortum ducens collibus: ſed hæc opinio à paucis recipitur. immo ſi ille rivulus nomen habeat, à maxima parte ignoratur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ratur. Et hæc quidem de publicis operibus, quantum huic narrationi ſufficiat. quis vero enumeret quantum privati ornatus in ſingulis Canonicorum, & virorum doctorum, quibus in primis hæc abundat civitas, ædibus paſſim reperias? ac ut ipſas ædium è ſolido marmore moles prætereas, quis non mirifice oblectetur *tot hortorum ac viridariorum amœnitate*? quæ vel in planitie juxta aquas, vel in ipſis collium qui huic impendent jugis, ſuos quoque habent *fontes*, & pulcherrimo fruuntur tantæ urbis proſpectu. hinc oriente die tot clarorum ædificiorum culmina aſſurgere, eadem decedente paullatim capita ſubmittere videas. Quid refertiſſimas dicamus bibliothecas, picturas, ſtatuas, eaſque vel hujus memoriæ artificum, vel antiquas? ita ut in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

hac ſola urbe videre contingat, quæ magno vix labore in diverſis Orbis terrarum partibus peregrinando reperias. Cujus quidem rei vel ſolæ fidem faciant, pulchræ illæ ædes, quas *D. Lævinus Torrentius*, vir eximius, & noſtro hoc ſæculo Lyrici princeps carminis, ſuo ſumptu exſtruxit: in quibus, ut loco ab omni ea parte aperto, quæ ad ſalubritatem requiritur, adjutus, ita ſingulas earum partes congrue diſponendo (ut in eo *Lamberti Lombardi*, pictoris quondam & philoſophi celeberrimi inter Eburones, felicem in architectura manum agnoſcas) ſinguliſque ſua aptando ornamenta, eſt adſequutus, ut his amœnius nihil eſſe poſſit, nec quamvis non ita amplo in ſpatio laxitatem deſideres. Sed has præcipue honeſtat ipſe, comitate erga litterarum ſtudio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

dioſos ſingulari, & inſigni biblio-theca librorum etiam manuſcri-ptorum, æreis præterea imagini-bus antiquis, ac vaſis, figuris hie-roglyphicis circumquaque inſi-gnitis, ejus capacitatis qualia nun-quam antea videramus. numiſma-ta vero antiqua ea habet tum co-pia, tum raritate (vocabulum in-ter ejus rei ſtudioſos notum agno-ſcis) quibus ipſa invidere poſſit Italia: nec enim alibi plura Roma-narum gentium facile reperiri poſ-ſe nomina exiſtimamus. Secun-dus ab hoc ſit in antiquitatis ſtu-dio *D. Arnoldus à VVachtendonck*; in eo enim & ipſe egregie verſa-tus, & antiquitatis inſtructus eſt non exigua ſupellectile: cando-rem vero ingenii, cum pari cer-tantem eruditione, quis in eo ſa-tis amaverit? Claret & *Dominici Lampſonii* ſingularis eruditio, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

in carmine vel Latino vel Græco caſtitas & acumen, in hac eadem civitate; quæ & nuper admodum *Caroli Langii* ſui funus extulit, magno cum omnium bonorum deſiderio. Et, ſi quis ſingula revolvat tempora; vix ullum fuiſſe comperiet, quo ſua hæc non habuerit præclara quædam lumina. Sed longius fortaſſe ſumus prolapſi, quam hæc ferat narratio, dum amicitiæ indulgemus, & ab amicorum virorum conſuetudine ægre divellimur. Hac ergo urbe nobiliſſima juxta & ampliſſima ſic ſummatim luſtrata, viſum eſt

TVNGRORVM OPPIDVM

III abhinc diſtans M. petere, quamvis in eo ſuſceptæ peregrinationis tenorem invertentes, ne tanti quondam nominis locum negligeremus. In itinere viſuntur multis

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

in locis ruinæ turrium, quas putabamus tempore Francorum, qui hos olim agros incolebant, ſpeculas fuiſſe. forma apparent quadrata, ac rudioris ſtructuræ, & ſunt in locis eminentioribus omnes, vel tumulis ad id ipſum, ut videtur, aggeſtis impoſitæ. Illi vero tumuli tres juxta proceras arbores ſenſim faſtigiati, & virides, ejuſdem videntur argumenti cum eis, quos ſupra deſcripſimus: & fidem faciunt omnium fere ætatum hiſtoriæ, quantum his in locis ſit bellatum, dum Galli patriam libertatem acerrime propugnant, *& pulchram petunt per vulnera mortem* (ut inquit ille) ſed hoſtium tamen magnos linquentes cladis acervos. Ipſum porro oppidulum (nihil enim aliud nunc reſtat ex tam clara olim urbe) ad Iecoram eſt fluviolum, qui juxta Trajectum in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Moſam influit, ſitu omnino eminenti, & circumquaque ſenſim acclivi, deſinenteque in paludes, aut profundas convalles: ubi ab una parte, qua magni & tortuoſi anfractus, Oceani brachium ipſos muros quondam alluiſſe vulgo creditur. Ad cujus rei fidem allegant, majorum ſuorum memoria, nec ita longo abhinc tempore, adhuc in uſu fuiſſe in diſtinguendis ea in parte agrorum limitibus, vocabulum *Zeedeick*, quo paſſim appellant aggeres ad coërcendum maris impetum congeſtos. Alii, & fortaſſe verius, ſtagnum fuiſſe, vel lacum malunt, cum idem *Zee* vocabulum, Germanis ſuperioribus in primis, pro ſtagno ſæpius, vel lacu accipiatur. Vrbis hujus amplitudo quanta olim fuerit, ut ex hiſtoriis conſtat, ita ejus quæ hodieque reſtant murorum rude-

ra,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ra, id ipſum manifeſto oſtendunt, quibus ab una adhuc parte longo circuitu ambitur. ac inter ea & recentiorem murum, qui oppidulum nunc claudit, plurima quotidie eruuntur ædificiorum fundamenta, plurima & antiquitatis monumenta, nummi, gemmæ variis inſcalptæ figuris, vaſa fictilia: inſcriptiones, aut ſtatuæ paullo majores raro, ut nec in ipſo oppido quidquam ejuſmodi videas; niſi quod in ſacellulo rotundo, quod juxta ſummum templum eſt, & à Divo Materno ædificatum referunt, nonnulli & Romanorum eſſe opus exiſtimant, vidimus muro inſertum lapidem vetuſtate adeſum, in quo veſtigia apparent imaginis imberbis galeatæ ac criſtatæ, dextra haſtam, ſiniſtra vel clypeum, vel gladii capulum tenentis, quam fortaſſe Minervæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

imaginem non incommode dixeris. Ipſi incolæ Herculis eſſe putant, cujus & caput eſſe in alio muri ejuſdem lapide, cum tamen manifeſto Gorgonis eſſe faciem anguinei crines, nodo ſub mento collecti, arguant. Sed vulgi is error, temere rebus ignotis nomina affingere: & fortaſſe in eo quoque falluntur, quod fontem illum, qui non procul à vetere muro eſt, eundem eſſe autumant, cujus Plinius lib. ſuæ hiſtoriæ XXXI meminit; in eo Plinii loco civitatis nomen, quo potius uſus videtur in propria ſignificatione, pro oppido accipientes. ut idem ſane ſit; multum ab eo ſapore, quem diſerte explicat ille, degeneravit: de efficacia ipſi viderint. nec admodum movemur, quod eo levatos eſſe multos referant: hallucinantur enim homines in applicatione cauſſa-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

rum ut plurimum, & ſæpe medicinæ acceptum ferunt, quod natura ſua quadam vi ſine cujuſquam adminiculo perfecit. Hæc fere ſunt, quæ hac ætate reſtant ex antiqua illa & famoſiſſima olim *Tungrorum* urbe, quæ quondam principem in Germania ſecunda locum tenuit, à Tungris illis proculdubio nomen ſortita, quos Cornelius primos fuiſſe, qui Rhenum tranſgreſſi Gallos expulerint, & ſe nunc Tungros, nunc Germanos nominaſſe tradit, *novo, & tunc primum addito* [alias, *audito*] *vocabulo.* quod quidem tempore C. Cæſaris jam erat vulgatiſſimum, obliterato priore illo, cujus in ſuis Commentariis prorſus nullam facit mentionem: ſed has ipſas ſedes *Eburonibus* tribuit. Quos cum magnis aliquot præliis ſuperatos, vicinis nationibus direptioni expoſuiſſet: veri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

veriſimile eſt, ejus gentis reliquias, ubi paullatim ad ſuas ſedes ſe recepiſſent, abjecto Eburonũ nomine, quod Ambiorigis caſus odioſum omnino & capitale apud victorem exercitum effecerat, vetus Tungrorum reſumpſiſſe: quod apud Tacitum, & poſteriores inde ſcriptores, ad hanc uſque memoriam, tam eſt celebre, quam de Eburonibus perpetuum ſilentium. In quo Cæſar quod volebat, ne quid ejus obſtaret felicitati, eſt adſequutus, ut nomen civitatis ac ſtirpis extingueret. Ceterum quid hoc loco olim fuerit, vel quando primum hæc urbs fuerit condita, veteres nobis incertum reliquere. Eſt in libello, qui ſub Antonini Pii nomine circumfertur, Itinerarium, quod *Caſtello*, nunc *Caſſel*, in finibus occiduis Flandriæ, *Coloniam Agrippinam* ducit, in qua *Pervicia-*

vicia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

viciacum eſſe, quod nunc *Peru-vves* dicunt, & nomen, & locorum ordo, & ipſa adeo convincit diſtantia. Hinc ad M. paſſ. XIV *Aduacam Tungrorum* (ſic enim potius legendum putamus, quam *Ad Vagan Togrorum*, ut nonnulla habent exemplaria) ſubjungit. Vt Tungrorum hoc oppidum ſit, in numero quidem paſſuum errorem eſſe, erit neceſſe; eſſet enim longe juſto minor; non videmus tamen quem alium potius eſſe locum exiſtimemus. Nam quamcunque tandem hic libellus ætatem referat, hoc oppidum diu ante ſtetiſſe, nemo inficias ibit. & in eo omnes conſentiunt Hiſtoriæ, longe eſſe antiquius Cameraco, Iuliaco, & reliquis, quæ in eodem recenſentur Itinerario, & quidem potens & amplum fuiſſe. Cumque in eodem ſit tractu, per quem Caſtello vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

vel Perviciaco Coloniam petentibus ſit faciendum iter, non videtur in regia illa via ſilentio præteriri potuiſſe: & facilius fuit ſcribam in numeris errare, quam ut tantæ urbis nomen omiſiſſe credamus, ut in hoc eodem libello, eorundem prorſus locorum diſtantiam, aliter atque aliter notatam, videas. Quid vero prohibet quin huc Ptolemæi Ἀτουάκουτον, vel quomodocunque legatur, & Cæſaris item *Atuatucam* referamus? (ſic enim vetuſtiora habent exemplaria, non ut nunc legimus *ad Vatucam*, contra Latini ſermonis conſuetudinem, nec reperitur in alio caſu hoc vocabulum in ejus commentariis, quod ſane dubitationem hanc tolleret.) Videntur enim illa in idem recidere, niſi quantum vulgi imperitia temporis ſucceſſu tandem, in propriorum nomi-

nominum prolatione, quod ipſum & hac memoria uſuvenire videmus, immutat; ut non mirum ſit, Romanos, aut Græcos homines, diverſis temporibus in eorum ſcriptura variaſſe. Hæc ſi ita ſint, jam habemus quid de hoc dicamus oppido: *Caſtellum* videlicet fuiſſe, etiam ante Cæſaris in Gallias adventum; quod cum loci natura eſſet egregie munitum, Romani in eo duces ſuos milites in hibernis continebant: & hinc fortaſſe paullatim ſumpſit incrementa, quo tempore Galli, qui antea diverſi ut plurimum, & ut cuique commodum videretur, in agris caſas habebant, nulla habita viarum aut munitionis ratione, bello ſæpius laceſſiti, oppida claudere, & ſua in ea quæ ſalva eſſe vellent comportare, cœperunt. Sic & aliis quoque in locis ex caſtris factas tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

dem urbes legimus. Sed hæc ex conjectura. Si quis vero curioſius ſingula Cæſaris verba expendat, quibus de Atuatuca facit mentionem, reperiet, cum nullo melius, quam hujus ipſius oppidi ſitu, tum loci natura convenire. Vt enim diſpoſitionem illam hibernorum, de qua lib. v. agit, diligentius attendas, quæ millibus paſſuum centum continebatur: non potuere illa Q. Titurii Sabini, & L. Aurunculeii Cottæ caſtra ad Rhenum propius eſſe, ut & hac ratione in mediis Eburonum finibus dicerentur, & tamen Rheno ſubeſſe, reſpectu aliorum hibernorum, quæque prima Germanorum impetum exciperent. Huc accedit, quod Sicambros ad diripiendos Eburones evocatos, ubi Rhenum tranſiſſent, longius progreſſos refert, ut ad hunc venirent locum: nec homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nibus in bellis & latrociniis natis, paludes dicit, aut ſilvas in mora fuiſſe, neque prius viſos à Romanis militibus, objectis ab ea parte ſilvis, quam caſtris appropinquarent. Sic enim ab ipſis incolis accepimus; omnem illam regionem, quæ ad Moſam vergit, ad ipſum uſque oppidum, ſilvam quondam ingentem, & continuam fuiſſe, ita perplexam, & impeditam, ut unius vix diei itinere, ad eum fluvium penetraretur. & hæc quidem erant, ante conditas urbes, Gallorum propugnacula. Valles præterea magnas, & colles in his locis non deſideraveris, ut omnia quadrent Cæſaris deſcriptioni, quæ facilius agnoſcet quiſquis tam elegantem ac munitum urbis ſitum diligenter expenderit. Tungris Leodium revertimur, & hinc per *ſilvam Arduennam*, pagum vulgo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

SPA

dictum, ob fontes acidos celebrem, qui v diſtat M., petivimus. Ad medium fere M. pagus eſt *Cenei* dictus, & in eo pons lapideus, ad quem Veſa fluvius Vtam alium amnem recipit, & juncti Leodium petunt. Hinc *Louvegnie* pagus, & ipſa *Spa* in profundiſſima valle, præruptis ab omni fere parte circumcinctus montibus, ædificiis plurimis, etiam ultra quam ferat pagi conditio, excultus, ad excipiendos advenas, qui è longinquis regionibus ad hos medicatos fontes confluunt: eſtque eorum ab initio ſtatim æſtivi temporis ad ipſum uſque hiemis initium maxima in eo frequentia. In medio foro fons eſt itidem acidus, quem Sancti Remacli nuncupant, ab Epiſcopo Leodienſi, cui & pa-

ret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ret hic locus, opere decoratus marmoreo, & inſcriptione: SANITATI SACRVM. Illi vero fontes omnium celeberrimi in altiſſimo ſunt montis jugo, inter ſilvas, ad medium fere M. ad quos arduo omnino & lapidoſo itinere aſcenditur, vehementi totius corporis exercitatione, quod ipſum ad recuperandam valetudinem, naturæque excitandum vigorem non minimi videbatur eſſe momenti. His fontibus nomen eſt apud vulgus *La Saviniere*, quo & montem nuncupant, è quo erumpunt: aquam vero *pohon*, quod nobis *poiſon* interpretabantur eadem ratione, qua quod ceteri Galli *maiſon*, ipſi ſua lingua *mahon* proferunt; rationemque reddunt, quod ante exploratum ejus uſum & naturam, letalem eam judicarent: hanc vero ſuam linguam vernaculam, *Roma-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nam adhuc vocant, & Germanos *Tiſchons* appellant, vetere ſcilicet *Tuiſconum* vocabulo, & multas adhuc voces retinent ex veteri illa lingua, ſuam propius accedente ad originem, quas noſtra hæc politior jampridem exploſit. Ceterum hos fontes nemo melius deſcripſerit quam ipſis C. Plinii verbis lib. XXXI. ubi inquit: *Tungri civitas Galliæ, fontem habet inſignem, plurimis bullis ſtillantem, ferruginei ſaporis, quod ipſum non niſi in fine potus intelligitur; purgat hic corpora, tertianas febres diſcutit, calculorumque vitia; eadem aqua igne admoto turbida fit, ad poſtremum rubeſcit.* Stabulenſe hinc Monaſterium, vulgo

STABLO,

in profunda itidem valle II diſtat M. ad Amblevam fluviolum, qui

Vtæ

Vtæ conjunctus ac poſtmodum Veſæ fluminibus, Leodii Moſæ miſcetur. Abbatia eſt magni nominis, & in primis dives, diœceſis Leodienſis. Abbas inter Romani Imperii proceres recenſetur. Manſit hæc dignitas longo jam tempore in familia Comitum à Manderſcheit, ex qua erat Guilelmus Abbas *Stabulenſis*, & *Prumienſis*. (quod potens eſt, & opulentum aliud in hac eadem Arduenna, verſus Treviros cœnobium) qui arcem contra montem, è regione hujus cœnobii conſtruxit, ut habet ejus epitaphium quod in medio templo legimus. Obiit ann. MDXLVI. In hac arce Acta publica, libri manuſcripti, ac Eccleſiæ ſupellex pretioſior aſſervatur: in eadem eſt monetæ officina, & ipſi ibidem ut plurimum habitant Abbates. qui vero nunc rebus præeſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ex eadem eſt Comitum familia. Templum incendio deformatum eſt. cum enim diruto vetere, quod ruinam minabatur, novum magna lapidum ac lignorum mole ædificarent, opus fulmine ictum conflagravit, atque eo caſu interruptum manet. Sunt & circa hoc cœnobium alia ædificia in eadem valle, quæ oppiduli formam conſtituunt. Dictum volunt *Stablo*, quaſi Luporum ſtabulum, quod tempore Divi Remacli, nihil aliud hoc loco eſſet, quam ſtabula alta ferarum. Et vulgo narrant, Remaclum eundem, cum monaſterium hoc conderet, aſini uſum miniſterio ad comportandam materiam: quem cum devoraſſet lupus, Remaclum lupum damnaſſe ad ſubeundas aſini vices, eumque ſe morigerum omnino præſtitiſſe. atque ea de cauſa lupum onera portan-
tem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tem effigiari in hujus loci inſignibus. Hoſpes, ad quem diverteramus, dicebat, ſe ejuſdem aliquando lupi exuvias vidiſſe, appenſas intrinſecus ad veteris illius templi veſtibulum; & cum id diruerent, ſe eas attrectaſſe, magna incolarum frequentia, qui ob id ipſum eo concurrerant; verum ob multam vetuſtatem vix dignoſcere potuiſſe, cujus eas eſſe animalis dicerent, uſque eo, ut nonnulli porcinam potius pellem judicarent. Hinc ad medium fere M. pagus eſt *Vuannen* contra montem, Stabulenſis ditionis, & hinc alius, ſed exiguus, in valle, quem *Ledevac* nominabant, ad rivulum quendam, cujus neſciebant nomen; limitem tantum eſſe aſſerebant Ducatus Luxemburgici. In quo quidem Ducatu primum hoc itinere occurrit *Salm* pagus in

monte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

monte ſitus, inter rupes tamen altiores, loco arduo, & aſcenſu difficili. Comitatus titulo habetur. Et paullo longius arx eſt ejuſdem nominis inter duorum montium anguſtias, in monte etiam, ſed paullo humiliore. in valle ſunt caſæ aliquot, & rivulus. ad quem exſcinduntur lapides nigri fiſſiles ad integendas domos; vulgo *ardoiſes* vocant: & hujus loci præcipue commendantur. Hinc per eandem Arduennam, itinere aſpero admodum & ſaltuoſo,

HVFALIZAM

venimus, quod oppidulum eſt ad III M., ut reliqua fere hujus regionis, in profunda valle ad Ourtam fluviolum. arcem habet colli impoſitam, & Abbatiam. Vbi legimus epitaphium hoc, in monumento lapideo:

CH

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

CHI GIST MESSIRES THIERIS SIRES DE HVFALIZE, KI DEVIAT LAN DE GRASSE MIL HE CC. QVATRE.

Imago eſt viri, cum leone ad pedes, clypei inſigne crux aurea in campo cæruleo, crucibus reſperſo minutioribus ex eodem metallo. Erant & alia in eadem æde monumenta, quorum inſcriptiones ob vetuſtatem legi non poterant, nec de eis percunctati quidquam reſciſcere potuimus. Hinc ad II M.

BASTONIA

eſt oppidum loco ſatis plano, & quidem paullo cultiore: vetuſtum non eſſe aſſerebant ipſi oppidani, ac vix annos CCCC ſtetiſſe, ante quod tempus nihil hoc loco eſſet præter agricolarum caſas; incrementum vero feciſſe ob mercatum rei potiſſimum pecuariæ ac frumentariæ; confluentibus huc mercato-

catoribus ex omni Arduenna, & locis circumjacentibus: ita ut non improprie *Emporium* hoc *Arduennæ* nominaveris, vel ut ipſimet loquuntur, *Paris en Ardenne.* Forma eſt oblonga, & unica fere platea, ædificiis ab utraque parte bene cincta continetur, per quam ab una porta ad alteram paullum aſcenditur. unicum habet templum Divæ Genitrici dicatum, & Cruciferorum cœnobium. Hinc profecti ad III M.

MARTELENGAM

venimus, qui pagus eſt in valle ad Suram, vulgo *Saur*, fluviolum, qui ad oppidum *VVaſſerbillich* Moſellæ miſcetur. *Arlunium* hinc oppidum III diſtat M. ac medio fere itinere extremas Arduennæ partes conſtituunt hujus regionis incolæ. quod ex pulchriore agrorum aſpe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

aſpectu ac fertilitate volunt colligi, deſinente paullatim Arduennæ horrore. de qua, antequam reliqua aggrediamur, locus admonet pauca ſubjungere.

ARDVENNÆ

nomen eſt proculdubio antiquiſſimum, & Gallicum. C. Cæſar ſilvam dicit, quæ magnitudine ingenti per medios fines Trevirorum à flumine Rheno, ad initium Rhemorum ac Nervios pertineret, patens in longitudinem millibus amplius quingentis: & reliqui antiquiorum eandem fere deſcriptionem ſunt ſequuti. Hac ætate longe anguſtiores habet limites, ſic temporis ſucceſſu multis in locis exciſa, ad ſementem faciendam, vel ad alios uſus, (quod ipſum hodieque fieri videmus) ut maxima ex parte ſilvæ nomen amiſerit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

rit, quod ei potiſſimum parti remanſit, quæ eſt circa fanum D. Huberti, & oppidum quod vulgo *Marce en Famine* nuncupant, ubi adhuc eſt continua ſilva procerarum arborum, fagorum præcipue, & annoſarum quercuum. & hæc cis Moſam, ultra quem ſilvæ adhuc multæ, quæ hujus olim partes cum fuerint, nunc à reliquo veluti avulſæ corpore, alia etiam ſortitæ ſunt nomina: & hoc quidem tempore Arduennæ nomen Moſa terminatur. Reliquam porro partem, cis Moſam dicimus, quæ pro ſilva non habetur; vulgo Arduennæ regionem, & ſua lingua *Le païs d'Ardenne* nuncupant, in qua ſunt oppida illa, & pagi. quæ jam attigimus. Omnia hic ſaltibus, & dumetis horrida: raro proceriores ſilvæ, atque ea ſolitudo, qualis in nulla alia Belgicæ
noſtræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

noſtræ parte. Et hoc quidem itinere, præter ea quæ jam nominavimus, vix ruſticorum tuguriola occurrunt, ſicubi in convallibus, ad aquarum rivulos prata, aut locus ſementi paullo commodior. Serunt autem avenam ut plurimum, nonnunquam & ſiliginem, eradicatis magno labore ſaltibus, quorum & cineribus ſtercorationis vice utuntur. nec vero terra ultra triennium ſationi ſufficit, quo exhauſta omnino ad annos XXVII, aut eo amplius inanis manet, ut vires reſumat: quo temporis intervallo priorem rurſus induit faciem, & denuo idem reſumendus labor, ut ad ſementem præparetur. Triticum ferre nequit, atque ea de cauſſa ipſi regionem tritici feracem ſua lingua *Le blanc païs* nuncupant. Habet multis in locis fodinas ferri, ac car-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

bonis lapidei, quo fabri præcipue in officinis utuntur, quemque ſub Alberto primum antiſtite, qui Leodienſium erat XXXV, & anno CIↃ CXCIX diem obiit, à fabro pauperculo monſtratum refert Placentius; lingua vulgari *Hoville* vocant. De fontibus acidis jam diximus in deſcriptione pagi *Spa.* Sunt certe in his locis plurimi, ut ſapore vario, ita diverſæ, ut ipſi aſſerunt, naturæ, ſed tamen ferrugineum quiddam referentes omnes. Nam quod pagi illius incolæ conantur perſuadere, fontes ſuos ab auri venis ſaporem, quem habent, obtinere, atque nonnunquam ad montem quendam juxta pagum eundem cerni exhalationes è terra quibus ſilices minutulis quaſi auri guttis inficiantur: ob hoc dictum exiſtimamus, ut ſuorum fontium quam maxima ſit
apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

apud exteros commendatio, ac eorum majore frequentia celebrentur. Sunt his in locis homines parvo viventes, & laborioſi, ſalubri ſane corpore, & longævi, ita ut centeſimum annum attigiſſe, non ſit rari apud eos exempli. probitas eſt ut eorum, qui ſuo contenti, ac ut non multum ſuos excedunt fines, ita nec aliarum nationum delicias expetere videantur. Sed ad ſuſceptum iter revertamur.

ARLVNIVM

loco eſt eminenti omnino, quem tamen montem dicere nequeas. aſcenditur ab omni parte æquali clivo. Incendia jam aliquoties pertulit, quo caſu effectum, ut majorum ædificiorum ruinæ, ſupra reliquas exſtantes domos, primo aſpectu ſpeciem admirandam exhibeant: ut eſt nonnunquam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

deformatione etiam ipſa pulchritudo, & ſæpius caſu nata varietas oculos magis detinet, quam vel arte elaboratiſſima opera. In oppido ipſo nihil eſt quod admodum mirere, præter has ipſas ruinas, ad quarum fundamenta, inſcriptiones antiquas plurimas, & Deorum gentilium ſimulacra, quibus Illuſtriſſimus Comes Petrus Erneſtus Mansfeldenſis fontẽ ſuum Luxemburgii decoravit, eruta narrabant, & nonnullis quoque in locis reperta antiqua numiſmata. De ejus tamen nomine, aut antiquitate, nihil habemus, præter vulgi opinionem, aſſerentis, ab *ara Luna*, quæ Dea hoc in loco coleretur, nomen ſumſiſſe. ut reliquos item planetas peculiares ſuas ſedes habuiſſe in hoc eodem Ducatu, quarum hodieque appellationes adhuc reſtare. Hiſtoria Egd-

berti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

berti archiepiſcopi Trevirenſis *Arralunum caſtellum* vocat, Comitatus titulo inſigne. Hinc qua Luxemburgum iter eſt IIII M. ſilva eſt alta, & ſupra modum amœna, in qua Nobilium monialium cœnobium, paſcua, & agri fertiles, pagi aliquot, inter quos *Steynefurt* dictus vicus, ac tandem apparent urbis ipſius turres & culmina. Vt primum urbem ſumus ingreſſi; (quandoquidem & ſingulorum quæ nobis in hoc obvenerunt itinere, rationes tibi reddi expetis) Ioannem Moſlinium, virum amœni & elegantis ingenii, qui ex familia eſt Philippi regis, nobis vero, ob animi candorem, amiciſſimum, adventum noſtrum præſtolantem offendimus, cui Illuſtriſſimus Comes injunxerat, ut nos ad ſe deduceret. in quo & paruimus, & ſumma excepti benevo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

lentia, totum illum diem apud eum fuimus: quin meliore quoque noctis parte variis ſermonibus, ultro citroque habitis, & de re mathematica potiſſimum, qua Illuſtriſſimus Comes apprime delectatur, conſumpta, ibidem & pernoctavimus. Ampla autem eſt planities, ad quam ex urbe qua ad Septentrionem vergitur, deſcenditur, altis undique incincta montibus, quorum qui recta urbem ſpectat, domum ipſam, quantacunque ea eſt, ſinu quodammodo videtur excipere, ſic bona ejus parte ad id exciſa, & prorſus adæquato ſiquid erat acclive. In quo amœnitati belle conſultum, (quid enim tantopere oculos oblectat, ac rei cujuſque novitas?) & effectum, ut lapides ad tantum opus non ſint aliunde quærendi. Hoc ſane modo tam mapna moles mul-

tis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tis tandem operis paullatim aſſurgit, ipſo Illuſtriſſimo Comite ſingula præſcribente. Sed præter cætera, quæ, ut pro tam magnificæ domus captu, conſtructa jam, aut aſſurgere adhuc videas, porticus in primis amplas mirabamur, quas, dum nos per ſingula ducit, ſe ad id deſtinaſſe dicebat, ut in eis reponeret, quæcunque nanciſci poſſet antiquitatis monumenta, quorum magnam jam habet copiam, ex diverſis locis, & Arlunio in primis, ut jam diximus, petitam: unde veluti antiquitatis coloniam huc deduxiſſe videtur, nec ullo alio in loco Arlunium illam antiquam quærendam eſſe. Sunt autem maxima ex parte ſimulacra Deorum gentilium, & epitaphia, quæ in crepidine fontis illius pulcherrimi, ac claritudinis eximiæ, quo dilectæ quondam conjugis

Mariæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Mariæ de Montmorenci memoriam ſancte conſervat, crebro ad Mariæ fontem (ſic enim nuncupavit) adventando: ſic ſunt pari intervallo diſpoſita, ut liber ſit ab omni parte ad ſingulos lapides acceſſus. ex his Inſcriptiones nonnullas, quibus temporum injuria minus nocuerat, viſum eſt huc referre. Sed ipſam prius inſcriptionem, qua Illuſtriſs. Princeps fontem hunc ſuum decoravit, audiamus.

QVISQVIS HVC ACCEDIS, SI TE AESTVS SITISVE VRGET. HIC AESTVM QVIETVS VITATO. SITIM PRONVS EXTINGVITO. AQVAM MANV HAVRITO. OS LAVATO. AT PEDE NE TVRBATO. NVDO CORPORE NE POLLVITO. QVIESCENTIBVS ENIM CARISSIMAE VXORIS MANIBVS TRANQVILLAM VNDAM SACRAVIT. MARIAE DE NOMINE MARIAE FONTEM NVNCVPAVIT. AETERNI SVI AMORIS TESTES LATENTES VASTA SVB RVPE LYMPHAS ERVI. VIVO LAPIDE CINGI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

CINGI. AETERNASQ. FLVERE IVSSIT
P. E. C. M.

Inſcriptiones vero antiquæ ſic ſe habent:

D. M. IVRCINIVS D.
RINDO ET CALEN
AGATILLVS VXO
R F. C.

D. SEXTINIO M.
SECVNDINO
CONIVGI. DE
FVNCTO. ET. SE
VERIANO. ET
SATVRO FILIS
VIVIS PRIMVLIA
SATVRNA. ET. SI
BI. V. F.

[*Præcedentem Inſcriptionem Boiſſardus Grutero, pag.* DCCCXXVIII, 4. *communicavit, ex ara quæ Luxemburgi in domo Comitis Mansfeldii. Vt & ſequentem, ſcriptam in ara quadrangulari ædibus eiuſdem Comitis, pag.* DCCCLXXXIX, 8.]

AVE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

AVE. SEXTI
IVCVNDE
VA_E. SEXTI
IVGVNDE

MAĒRNIVS (i. e. MATERN.) MARI
NVS SIBI ET CENSOR
INIAE FAVSTINAE CO
NIVGI DEFVNCTAE.

D. PENAVSIO LAGANE M.
DONI ASSE MONIMEN
VM FILI FACIENDVM DE
SVO CVRAVERVNT

D. M.
DAGVO DAC
SILLVS ✱ EBTIO
CATOS VIVO FECI.

D. M.
ATTIANI
MEMMOLI.

|ATRI Ǝ PATRIBVS||

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Ex hac planitie qua in urbem primum aſcenditur, unico omnino clivo, pons eſt lapideus ſupra Alizuntem fluvium, vulgo *Alſitz*, & in rupe demum alta & prærupta ab utraque parte ruinæ fornicum arcis veteris, quæ

LVXEMBVRGVM olim, vel, vt maluntalii, LVTZELBVRGVM,

& urbi nomen dediſſe fertur. nihil enim hoc loco fuiſſe tempore Othonis Magni Aug. præter caſtellum, quod Sigifridus quidam, ſive Gilbertus Ricuini Arduennenſis, in hiſtoriis ſatis celebris, filius, cum ab Abbate cœnobii Sancti Maximi Trevirenſis obtinuiſſet, eo ampliato, conſenſu Brunonis Ducis Lotharingiæ, qui ejuſdem Imp. Othonis frater erat, Comitatum Luxemburgicum inſtituit. Venceſlaus tandem frater Ioannis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Luxemburgici ex auctoritate Caroli IV Aug. cujus erat patruus, Ducatus titulum aſſumſit. Hic & ruinas videas cœnobii vetuſti quod vulgo *Munſter* vocant, atque hinc paullatim in urbē ipſam, quam recentiorem nuncupant, aſcenditur. Vetus enim quæ dicitur, ad hujus rupis radices à ſiniſtra, in profundiſſima valle, pro ſuburbio nunc habetur. ea enim cum ob undique impendentes montes præaltos, ægre defendi poſſet, pro ea qua nunc utuntur oppugnationis ratione, placuit in eorum altiore, unde plurimum noceri potuit, & urbi & caſtro, oppidum id condere, quod recens, ut diximus, vocant, mœnibus & propugnaculis egregie munitum, ut ea nunc paſſim ſolent erigere ad excipiendos machinarum tormentariarum impetus. Quo pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mum id tempore conditum fuerit, neſciebant oppidani ipſi: planum fere eſt, niſi quod verſus arcem illam antiquam paullum deſcendatur, & ædificiis lapideis ſatis excultum; ita tamen ut plurima adhuc reſtent incendiorum, quæ jam aliquoties pertulit quo tempore Imp. Carolus V Aug. cum Francorum rege Franciſco I bellum gerebat, manifeſtiſſima veſtigia. Eſt in eo Franciſcanorum cœnobium, quod ex primis fuiſſe ejus ordinis, ex epitaphiis, quæ in eo viſuntur, volunt colligi; ejus enim ea eſſe ætatis qua B. Franciſcus adhuc in vivis erat. Vidimus hic poſt ſummum altare in capulo ligneo, eoq; aperto, corpus ipſum adhuc ſat integrum Ioannis regis Bohemiæ, ejus qui Luxemburgicus dicebatur, quod ex incendio veteris cœnobii, de quo ſupra

 dixi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

diximus, huc tranſlatum ferebant. Erat hic filius Imp. Henrici VII, ac pater Imp. Caroli IV Aug. qui anno ſal. MCCCXLIIX, dum Francorum regi militat adverſus Britannos, in prœlio occubuit. Luxemburgo

NANCEIVM

per Mediomatricorum fines cogitabamus: ſed cum morbus contagioſus diceretur toto eo tractu & in ipſa adeo Mediomatricorum urbe graſſari, atque ea de cauſſa in Lotharingicas urbes non admitti qui illac tranſiſſent, neceſſum fuit vitatis urbibus Nanceium recta petere, quæ hinc XVI diſtat M., & idem fere iter bis conficere. verum ut in regreſſu omnia diligentius expendimus, ſic ejus poſt Nanceium ſuo ordine ſequetur deſcriptio. De *Lotharingia*, ejuſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

que nominis ratione ſupra meminimus. ejus ſane metropolis eſt Nanceium, oppidum non ita magnum, pulchro tamen ſitu: eſt enim loco plano, forma fere quadrata, ac Lotharingicorum Ducum palatio clarum, quod Antonius Dux magnifico ædificio ampliavit, & hic Carolus, qui nunc rebus præeſt, Cœnaculum adjunxit, quod vel trium menſium abſolvit ſpatio, ut in eo Henricum Andegavenſium tunc Ducem, dum is ad Polonicum regnum proficiſcitur, exciperet. Factæ ſunt & in eo exequiæ Claudiæ Valeſiæ Henrici II Francorum regis filiæ, ejuſque conjugis, nuper admodum defunctæ, more in ea familia uſitato. Imago ipſius defunctæ, vivæ quam ſimillima, regalibus induta veſtibus in lecto ſublime collocata erat; ad eam quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tidie mane accedebant famulæ, ac domeſtici nobiliores, qui circa vivam aſſueverant, quaſi & adhuc dominam ſalutaturi; Medici etiam ut conſultaturi de ejus valetudine: & tempore ſolito poſita ante lectum menſa, cibi apponebantur per eos, qui vivæ miniſtrabant, pauperibus tamen mox abſoluta cerimonia diſtribuendi. Et hoc XL dierum ſpatio, quo toto etiam tempore, templa in ipſa urbe clauſa ſunt, & ſolita ſacra omnia in hoc ſolo fiunt Cœnaculo, extructo ad id altari. Senatus omnis atratus incedit, atque annum integrum à tripudiis & ſaltationibus abſtinetur. Prope palatium ædes eſt D. Georgii, in qua monumentum Caroli Burgundionum Ducis, cui hanc dicebant appendiſſe inſcriptionem:

Caro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Carolus hoc buſto Burgundæ gloria gentis
Conditur, Europæ qui fuit ante timor.
Ganda rebellatrix hoc plebs domitore, crematas
Poſt patriæ leges, perpete preſſa iugo eſt.
Nec minus hunc ſenſit tellus Leodina cruentum,
Cum ferro & flammis urbs populata fuit.
Monte ſub Heritio Francas cum rege cohortes
In pavidam valido truſerat enſe fugam:
Hoſtibus expulſis Eduardum in regna locavit
Anglica, primævo reſtituẽs ſolio.
Bella ducum, regumque, & Cæſaris omnia ſpernens,
Totus in effuſo ſanguine lætus erat.

Denique dum ſolitis fidit temerarius armis,
Atque Lotharingo cum Duce bella movet:
Sanguineam vomuit media inter prœlia vitam,
Aureaque hoſtili vellera liquit humo.
Ergo triumphator longæva in ſecla Renatus
Palmam de tanto Principe victor habet.
O tibi, qui terras quæſiſti Carole, cœlum
Det Deus, & ſpretas antea pacis opes.
Nunc dic Nanceios cernens ex æthere muros, (ibi.
A clemente ferox hoſte recondor
Diſcite terrenis quid ſit confidere rebus;
Hic totiens victor denique victus adeſt.

Aliud.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Aliud.

Dux iacet hic Carolus, Belgarum illa ignea virtus,
Cui Mavors dederat bella gerenda pater:
Quem timuit ſubitis animoſus Gallus in armis,
Cuique Alemannorum terga dedere duces:
Quique animum Heſperias bellis agitabat in urbes,
Sed ſubito invertit ſors truculenta viam.
Nam cum Ranerium bello ſibi provocat hoſtem,
Occubuit fuſo milite ſtratus humi.
Quæ ne tanta viri laus inteſtata iaceret;
Hoc victor victi condidit oſſa loco.
eCCe Leo CeCIdIt, IaM paX qVæſIta VIgebIt.

Cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Corporis ejus reliquias, Maria Caroli V Aug. ſoror an. Sal. MDL hinc transferri, & Brugis Flandrorum ſumtuoſiſſimo componi monumento curavit. Locus ubi oppetiit, oſtenditur non procul ab ipſa urbe ad rivulum quendam, quem ut cæſo jam exercitu, fugiens parat tranſilire, effuſo equo, ibidem & confoſſum ferunt. Crucem hic lapideam videas cum hac inſcriptione Gallica in ærea lamina:

En l'an de l'incarnation,
Mil quatrecens ſeptante & ſix,
Veille de l'apparition,
Fut ſe Duc de Bourgongne occis,
Et en bataille ici tranſſis,
Ou croix ſuis miſe pour memoire,
René Duc des Lorrains, mercis
Rendant à Dieu eut la victoire.

Eſt & paullo altius, ubi prœlium id commiſſum volunt, ſacel-

lum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

lum quod Burgundionum vocant, cum adjuncto cœmiterio, & tabula ærea, in qua Gallici verſus, qui infra ſequuntur:

Mil quatre cens ſoixante & ſeize advint,
Que Charles Duc de Bourgongne ici vint,
Acompaigné de ſoudars & gendarmes,
Cuidant Nanci ſurprendre à force d'armes,
Veille des Rois qu'on depart le gaſteau,
Il fut occis en paſſant un ruiſſeau.
Et la pluſpart de ſes hommes de guerre
Furent occis, & ſemés ſur la terre,
Puis recueillis par le commandement
Du preux René, qui vertueuſement

Obtint

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Obtint ſur eux glorieuſe victoire,
Dont les corps ſont ci giſans en memoire
De ce conflict. Renee de Bourbon
Noble princeſſe, aiant vouloir tresbon
Femme du tresilluſtre Duc Antoine
Fils de René noble duc de Lorraine,
A fait baſtir ce cimitiere, & croix,
L'an mil cincq cens avecque vingt & trois.
Priez à Dieu, que par ſa ſaincte grace
Aux treſpaſſés pardon & merci face.

Et hæc quidem de Carolo, Regis Philippi abavo, de cujus interitu multum eſt diuque dubitatum, cum talem Imperatorem tot rebus geſtis clariſſimum, vix unquam ſuperari poſſe exiſtimarent. Sunt in hac eadem D. Georgii æde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

æde Lotharingicorum aliquot Ducum tumuli, ſine inſcriptionibus, ut & in aliis templis; certum enim ſepulturæ locum non habent. Ex poſterioribus tamen magna pars ad D. Franciſci, quæ ad alterum eſt palatii latus, tumulata eſt, ubi Dux Renatus, qui rex idem erat Siciliæ, monumentum habet magnificum: hic & Dux Antonius, & Franciſcus hujus pater, & ipſa ejus Claudia, ad cujus recentem tumulum appenſæ virorum doctorum lachrymæ, & frequentes omnium ordinum gemitus, eximiam ejus erga ſingulos pietatem tam clare teſtantur, ut amiſſæ Principis deſiderium, nec ipſa temporis longinquitate videatur emolliendum. Ad urbis mœnia fluit *Meurta* dictus fluvius, qui III hinc M. paullum ſupra arcem *Condei* dictam Moſellæ miſcetur. Ejus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

apud antiquos ſcriptores, quod quidem ſciamus, nulla exſtat mentio, ut nec hujus ipſius urbis. quam tamen Ptolemæi *Naſium*, ſive *Naſſium*, quod & in Antonini, de quo ſupra, Itinerario reperitur, non incommode poſſis exiſtimare. Et hæc fere ſunt, quæ hoc loco notanda putavimus. niſi quem & munitionis ratio, mœnium & propugnaculorum diſpoſitio, & armamentarium delectet, machinis bellicis omnis generis inſtructiſſimum, ad quæ facile nobis patuit acceſſus, inclyti Comitis Salmenſis, qui hoc tempore Duce abſente toti Lotharingiæ præerat, comitate erga nos ſingulari: & Ioannes Scillius noſter eidem Comiti, & ipſi adeo Duci, ob inſignem in re geographica peritiam juxta & diligentiam gratiſſimus, per ſingula nos deduxit, omnium uſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

uſum commonſtrans, ut eſt in ea profeſſione verſatiſſimus. Eundem & comitem habuimus ad D. Nicolai fanum, quod ad 11 hinc eſt M. ſupra eundem Meurtam fluvium, loco plano, & fertili. Ædificium eſt non ita vetuſti operis, ſed magnæ ſane molis, & ſtructuræ altæ, luminoſum omnino. Sed columnas in primis, quæ totum faſtigium ſuſtentant, mirabamur, ejus altitudinis, tum gracilitatis, ut tanto oneri vix pares judicares. Turres habet duas à fronte, in quarum una Caroli Lotharingici Cardinalis, qui idem Metenſis erat Epiſcopus, cuique hæc parebat eccleſia ſub Prioratus, ut loquuntur, titulo, in ſummo culmine Symbolum: obeliſcus ſcilicet, cum hedera circumplicata, & inſcriptione, TE STANTE VIREBO. Aſſervatur in hac æde ex Divi Nicolai,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Myræ epiſcopi, quæ urbs erat Lyciæ, ex eadem Lycia, Patera urbe, oriundi, manu, articulus unus, incluſus auro, gemmis multis interſtincto: unde hujus primum loci nata religio, & advenarum frequentia in eam excrevit amplitudinem, ut jam non pagum, ſed urbem, & quidem totius Lotharingiæ cultiſſimam poſſis dicere, ſi muro clauderetur. ea eſt ædificiorum venuſtate, viarum apta diſpoſitione, incolarum multitudine, ut nihil ultra requiri poſſit; ſed ob mercaturam præcipue, & omnis generis opificia commendatur, & mercatores in primis opulentos habere fertur. Hic & nos conſtituta peregrinationis hujus meta, Nanceium revertimur.

Nanceio egreſſis ſecundum Meurtæ fluminis ripam, occurrit ad montium radices pagus *Marcheville*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

cheville, cujus incolas perfidia aliquando in ſuum Ducem (eum hiſtoriæ Fridericum II appellant) notatos ferebant, atque ea de cauſſa, quotieſcunque cum reliquis Principis domeſticis epulari contingit, panem eis inverſum apponi. Exſtant ibidem rudera rotundæ turris, in qua is Dux ex venatione ſubductus ad triennium detentus dicatur. & alia multa de eodem paſſim circumferuntur. Toto hoc itinere à dextris prata ſunt virentia, quæ Meurta leni flumine præterlambit, aut gratis irrigat anfractibus. à læva continui quodammodo montes, & ad eorum radices fertiles agri, ob tritici potiſſimum bonitatem commendati. Multus in eis provenit ebulus, quem fertilitatem dicunt portendere, & quidem totius antiquitatis conſenſu: ſic enim Cato apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Plinium inter frumentarii ſoli notas primum ponit ebulum, & piros quoque maloſque ſilveſtres enumerat. Vidimus hic & ſorbos, & proceras arbores quas ſua lingua *erable* vocant; Latinis acer eſt. Pirorum præterea ac malorum ingentem copiam, ex quorum ſilveſtribus potum ſibi conficiunt, quem & limpidum fieri ut vinum, & integrum fere annum conſervari incorruptum aſſerebant. Hinc ad *Moſellam* venitur, quem Meurta loco plano, inter prata, paullatim accedit, & longo tractu æquali quaſi curſu comitatur, relicta inter utrumque alveum exigua admodum terra, donec tandem paullum ſupra *Condeium* arcem, quæ à dextris in rupe eſt, pago ſibi cognomini impendens, facto cum Moſellæ alveo angulo acutiſſimo, ejus & aquis miſcetur.

Vltra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Vltra Moſellam ſacellum eſt D. Euchario dicatum; ad cujus limen inſcriptionem hanc (ſi quem ea mediæ ætatis elegantia delectat) excepimus ex tabula lapidea:

Ex Catalonie regis proſapia Baccii & Lientrudis editi ſunt nobiliſſimi ſanctique, ſubſcripti videlicet Sanctus Eucharius, Sanctus Elighius, Sancta Libaria, Sancta Suſanna, Sancta Memia, Sancta Oda, & Sancta Gertrudis, quorum dignis ſuffragiis & glorioſis meritis cum ipſis aſſociemur in cœlis.

Pour l'amour du createur ici en ceſt lieu, & alentour nobles barons, chevaliers, & champions de la foi de la vie eternelle ayans la ſoif, deſquels le mireur & exemplaire eſtoit Monſ. S. Euchaire par VVanldres Sarazins,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

& payens eſtans avec l'apoſtat Iulien vingtz deux centz par nombre, ſont ici mis encomble en l'an CCCLXII. *La* X *Kalende de Mai, furent mis en ceſte mactz.*

HII FELICES PRÆLIBATI
IVLIANI GLADIO SVNT TRVNCATI.

A Nanceio III circiter M. in ſiniſtra Moſellæ ripa pagus eſt vulgo *Dieulevvart* dictus, & arx in rupe, ad cujus pedem erumpunt gelidiſſimi fontes, magna aquarum abundantia. Hic paullo ulterius ad eandem Moſellæ ripam vicus eſt exiguus *Sarpainge*, de cujus antiquitate multa incolæ referebant. Oppidum olim amplum fuiſſe à Sarpignia quadam regina denominatum, quæ & in eo regiam habuerit. Oſtendunt in ejus rei teſtimonium ruinas quaſdam murorum, ubi thermas quondam fuiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

fuiſſe volebant. nos quæ eorum figura fuiſſet non valebamus conjicere, tantum ſubdubitabamus num caſtrorum inſerviiſſent munitioni, cum eorum magna ſit craſſitudo, & foramina in eis cernantur adhuc rotunda & anguſta, quaſi ad ejaculanda miſſilia. hic & numiſmata antiqua erui; & hoſpes ad quem diverteramus nobis dedit æreum nummum C. Cæſaris Caligulæ, quem ſe ibidem reperiſſe affirmabat. Exſtat in pariete domus cujuſdam ruſticæ antiquum marmor, in quo reginæ illius imaginem eſſe volunt. eſt manu omnino artifice ſcalpta imago muliebris, longioribus induta veſtibus, equæ inſidens, quam pullus videtur lactare; ipſa vero calathum, aut ſimile quidpiam geſtat, in quo pomorum figuram, ficubus haud abſimilium, videbamur di-

gno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

gnoſcere. Suſpicari ſane eſt ex hac ſcalptura locum hunc alicujus olim nominis fuiſſe: ſed de hoc, ut & de aliis quamplurimis, deſiderantur hiſtoriæ; fabellarum vero inanium apud profanum vulgus nullum eſſe modum, nemini non exploratum exiſtimamus. Hinc ad I M. urbs eſt ad utramque Moſellæ ripam, quas pons connectit lapideus, à quo, & arce, quæ è regione ejus eſt in alto montis vertice *Moſon* dicta, vulgo *le pont à Moſon* appellatur, Latine

MVSIPONTVM

novo vocabulo, ut & ipſum oppidum non ita vetus habetur, atque paullatim ob pontis commoditatem coaluiſſe ferunt. Nihil vidimus in eo quod antiquitatem ullam referat. Philippa Antonii Ducis, cujus ſupra meminimus, Gel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

driæ Ducis filia (unde & Lotharingici adhuc Principes in ſuo clypeo Geldriæ pingunt inſignia) cœnobium hic ædificavit Divæ Claræ, & ipſa in eo, poſtquam moniali veſtitu, atque profeſſione, aliquot annos egiſſet, diem clauſit ſupremum: viſiturque ejus monumentum, ad quod ipſa in eodem veſtitu ad vivum expreſſa. vultus è marmore eſt candidiſſimo. veſtis interior nigrum, ſuperior griſeum refert colorem, ipſo marmore hos colores omnes miniſtrante; quod & hinc non procul excíſum affirmabant. Hinc denuo ad Moſellæ ripam, ſed dexteram, ſecundo flumine progredimur itinere amœno penitus. nam ad flumen prata, paullo altius campi fertiles, ac demum mons veluti continuus, & ſilvæ. ad montis pedem plurimi pagi, & arces in ſummis jugis poſitæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſitæ. ad lævam fluminis, niſi quod montes paullo depreſſiores apparent, eadem eſt fere facies. In hoc itinere pagus eſt *Iouy* vulgo dictus. inter montium radices, & Moſellam, ubi quantacunque eſt inter montes utroſque, qui ripas ambiunt, diſtantia, aquæductum antiquitus fuiſſe, indicant ejuſdem, quæ adhuc exſtant, reliquiæ: arcus enim adhuc reſtant multi, ſuntque ex albo lapide, in laterum formam diſſecto; & nonnulli quoque ejuſdem operis in adverſa ripa cernuntur. Incolæ aſſerebant in eodem loco fontem hodieque eſſe; quamvis hos arcus (ſolita inſcitia) ponti inſerviiſſe putantes, & ab hoc pago in montis ipſius jugo minores alios arcus fuiſſe dicebant, qui verſus urbem Metenſem, quæ I hinc diſtat M., excurriſſe viderentur. Altitudo juxta

ripam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ripam pedum eſt circiter LX. Vnde conjicere eſt, quanta totius operis moles fuerit, quantaque altitudo arcuum qui in ipſo erant fluminis alveo, quorum hodie nihil ſupereſt. Referebant iidem incolæ ſuperiorem arcuum partem planam omnino eſſe, cœmento rubei coloris inductam, & in ejus medio domunculam non ita multis abhinc annis adhuc fuiſſe, ab utraque parte patentem, quam nos partem tecti fuiſſe quæ tubum tegeret ſuſpicabamur. Hinc ipſam videre eſt

METENSEM VRBEM

in ampla planitie, quam Moſella in varios diviſus alveos irrigat, & pars quidem ejus muros ad lævam lambit, pars & eoſdem ſubit, ut civium uſibus inſerviat, atque ſic diviſim fluit ad inferiorem uſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

eorum ambitum, ubi recepto Sella altero flumine, qui dexteram urbis partem alluit, in unum denuo alveum colligitur. Sed ſitu in primis ipſius urbis delectabamur: cum enim agrum late circumjacentem planum habeat, ejus tamen area paullum prominet, ut in eo Veterum rationem in condendis urbibus agnoſcas. ad ſummum ſiquidem templum multis gradibus aſcenditur, juxta quod forum rerum venalium, altiorem totius areæ partem occupat, & ab eo undique verſus muros paullatim deſcenditur, prærupto tantum in una parte clivo, ubi vias duas lapidibus ſtratas, ſic diſpoſitas videas, ut altera per alterius domorum culmina excurrat. Templum Divi Stephani nomen tenet, qui civitatis eſt patronus, pulcherrimum vero opus, ſi quod aliud toto

hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

hoc itinere vidimus, & ſua mole ſpectabile, quodq; raro accidit, omni ex parte conſummatum. dicebatur in eo fuiſſe crucifixi ligneam imaginem totam laminis aureis ſuperinductam. Vidimus labrum porphyreticum rubei coloris, magnæ capacitatis, pedes x longitudine excedens, in quo luſtrales aquas adſervant. Sunt & alia in hac eadem urbe ſumtuoſa templa. & multa erant in ejus ſuburbiis, inter quæ D. Arnolphi Baſilica, Imp. Ludovici Pii Aug. Caroli F. & filiarum aliquot Pipini regis ſepultura celebris. Omnia hæc abſumſit belli rabies, ita ut ſuburbii ne veſtigium quidem nunc ſuperſit, neque ultra muros quidquam præter campeſtria videas. Antiquorum hanc eſſe *Divodurum Mediomatricorum* oppidum, ut eſt apud Cornelium Tacitum, exiſtimamus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mus, cum toto hoc tractu nullum aliud reſtet, quod æque antiquitatem referat, quodve ad Veterum deſcriptiones melius conveniat. & fuit hoc ſane ſingulis temporibus celebre, ipſique Trevirorum urbi quodammodo æquale, ut Ammianus quoque Marcellinus, qui ſcripſit tempore Valentiniani & Valentis Augg., ubi Galliam deſcribit, utrumque eadem dignitate in Belgica prima conſtituit, & hoc quidem Mediomatricos, illud Treviros, *domicilium Principum clarum*, (ut de oppido ipſo eum loqui, non de populo conſtet) nominat; jam tum propriis locorum nominibus ex uſu communi evaneſcentibus, ut oppida ipſa populorum nominibus appellarentur. Sic quæ apud Cæſarem urbium nomina Durocortorum, Bratuſpantium, Lutetia, & alia multa in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

uſu eſſe deſierunt, manentibus populorũ appellationibus, Remi, Pariſii, Bellovaci, ipſis locis attributis. Exſtat tamen *Divoduri* appellatio apud Ptolemæum & Tacitum, item & in Provinciarum Itinerario, cujus jam aliquoties meminimus. Sed antequam Mediomatricorum urbe, hodieque celeberrima, excedamus, placet inſcriptionem antiquam huc referre, quam in ædibus Ioannis Daubri argentarii ex baſi quadrilatera, quam inter rudera portæ publicæ erutam dicebat, excepimus: ejus itaque ſingulæ facies hæc habent verba, à prima, quæ videbatur, ſiniſtrorſum legendo:

I.

I. O. M.
IN HONOR
DOMVS DIVI
NAE VICVS HO
NORIS PVBLICE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

POSVER. HI QVI
INFRASCRIBTI SVNT
CVRA EORVM .T. IVL
ADIVTORIS. M PAVLLI
MARTIALIS .P. DONNA
XI.

2.

Q. GIAMIVS
BELLVS ET
COMMVNIS
GIAMI FILI
ELVORIX
VARICILLI F.
MELVSCINTVS
M. I. F.

3.

M. MACIRIVS
TRECTVS MANI
PRETIVM DONAVI
ERENTINVS ET
PEREGRINVS IL
LANVISSAE FILII
GAIVS GERM. CO
ROBVS. SEX ELV
IVS. CLEMENS.

4. P. AT-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

4.

P. ATTIVS
ANTIGVS
L. VETTIVS
DERCOIE
DVS. M. VET
TIVS MER
CATOR.

Moſella Sellæ aquis auctior per plana fluit, verſus

THEODONIS VILLAM,

ſic eam Regino Prumienſis, & ejus ætatis ſcriptores appellant, Gallis *Thionville*, ipſis Germanice autem loquentibus *Dittenhoffen* dictam. Oppidulum eſt munitum, & belli cladibus notum. De ejus origine nobis nihil conſtat. Si quis vernaculum ejus nomen attendat, ſuſpicari poſſet, ab eodem Theodone denominatum (quiſquis tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

dem ille fuerit) à quo & mons, Luxemburgo non procul, *der Dittelberg* dictus. quod enim Latinis *Theo*, id apud Germanos fere in *Dith*, aut *Thit* commutatur, ut videre eſt in *Theodorus* & *Theobaldus*, quæ ipſi in *Dithrick*, & *Thibald* commutant. Eſt autem mons ille non ita altus & ab omni parte ſenſim acclivis, in quo oppidum olim fuiſſe aſſerunt. erui enim quotidie ædificiorum rudera, multa etiam antiqui operis; & in agrorum diſtinctionibus adhuc in uſu eſſe appellationes, quibus urbium regiones, & partes deſignantur. Tilemannus Stella putat *Auguſtam Romanduorum* fuiſſe: convenire enim adamuſſim hujus loci ſitum cum Cl. Ptolemæi deſcriptione. In quo fortaſſe propius rem attigit, quam qui ejus loco Luxemburgum ipſam reponunt, cum ea nec

fit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſit ita vetus, ut poſſit ad eam antiquitatem referri, ac de ejus conſtet initiis. Nos vero eam Auguſtam quam eandem Veromanduorum dici videmus, in ipſis potius Veromanduis non procul Divi Quintini fano conſtituendam judicamus. Ad hanc eandem ſiniſtrã Moſellæ ripam multi ſunt pagi, ditionis Luxemburgicę omnes, ut qui ad alteram Lotharingici fere ſunt Ducatus. hic & *Siexck* vulgo dictum oppidulum, & arx contra montem: hic enim Moſella paullatim aliam induit faciem, attollentibus ſe ab utraque parte ripis, donec jam excelſi ſint montes; nec humilioribus fere eſt ripis ad ipſum uſque oſtium quo in Rhenum intrat. Eſt aliud paullo inferius Luxemburgicum oppidulum ad lævam, *Graffen Machern* dictum, & pagus *VVaſſerbillich*, ubi

Sura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Sura fluvius (ſic enim ab Auſonio appellatur, vulgo *Saur*) Moſellæ confunditur,& ſua habet ad ipſum oſtium vineta. hinc non procul in eademque ripa pagus eſt *Igel* vulgo nominatus, ubi in loco eminenti ſpectatur nobiliſſimum illud venerandæ antiquitatis monumentum, quo nec cis Alpes inſignius aliud exſtare exiſtimamus, quodque ipſis adeo Italis poſſimus oſtentare. Moles eſt lapidea ex quadrata baſe pedum XII ſenſim aſſurgens ad pedum circiter LXXIV altitudinem, tota ab omni parte variis imaginibus ſemiplanis inſcalpta. In faſtigio aquilæ reſtat fragmentum, globo inſidentis, cui expanſæ alæ,& ante pectus velum fuiſſe apparet. Prima fronte tres oſtentat imagines itidem ſemiplanas, procerioris ſtaturæ; & quidem quæ ad dextram viri, ſiniſtra

mulieris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

mulieris eſſe videtur, dextras jungunt; media ob vetuſtatem ægre poteſt dignoſci. Has nonnulli Fidii ſimulacrum, quale & Romæ etiamnum exſtet, conſtituere exiſtimarunt; nos & fidem conjugalem, & eos ipſos, in quorum memoriam ſit poſitum hoc monumentum, quorumque in inſcriptione fiat mentio, repræſentare ſuſpicabamur. Sunt ſupra earum capita tres itidem facies, ex plano circulari prominentes, quæ & fortaſſe vultus referebãt. Ad pedes inſcriptio, cujus quam accurate fieri potuit, reliquias hic ſubjecimus.

D. T. SECV:::: G.. .M

N.:::LIS SECVNDINI. SECVRI. ET. PVBLIAE. PAGATAE. CONIVGI. SECVNDINI. A..NTINI. ET. L. SACCIO. MODESTO. ET. MODESTIO. MACEDONI. FILIO. ET. IVST: SECVNDIN: S. AVENTINVS. ET. SECVNDI:::: CVRVS PARENTIBVS. DEFVNCTIS. ET::: : ::: VIVIVTAE EPE:::: ERVNT.

Ex

Ex quibus ſane verbis patet, nihil aliud hoc, quam epitaphium eſſe, qualia etiamnum multa exſtant. Sub inſcriptione ad baſim imago eſt legentis ex pulpito, & auſcultantium turba. In ſuperiore limbo minutiores imagines cernas, & in medio quidem quatuor epulantium, more antiquorum. duæ enim accumbunt; qui mos virorum erat: & menſæ aſſident aliæ duæ, ut mulieres ſolebant. Ad dextram miniſtri, quorum alter de abaco pocula ſumere, alter infundere videtur, ad ſiniſtram alius edulia parare. Et hæc fere quæ in frontiſpicio dignoſci poſſunt, qua moles viam publicam ſpectat. à tergo circulus (*Zodiacus*) eſt, cum figuris quibuſdam, & in quatuor angulis ventorum capita. in ejus medio bigæ, & viri imago barbati, quiddam geſtantis parazonio haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

haud abſimile. ad dextrum latus, inferius quidem, trigarum veſtigia apparent, currum trahentium, & complicatas ſarcinas mercatorum more. pars ſuperior bigas habet, & carpentum, in quo duo ſedent. Reliquas imagines ſic attrivit tempus, ut earum fere nihil emineat. Eſt hæc moles loco, ut diximus, bene conſpicuo, in agroque quadrato, quem & huic monumento attributum, ut veterum erat circa ſepulturas conſuetudo, judicabamus; quo jure etiam hoc tempore manet, nec ad uſus alios occupatur. Infra hunc locum, in adverſa tamen ripa, oſtium eſt *Saravi*, ut Auſonio dicitur, qui & *Sarra*, fluminis; & pons lapideus ſupra eundem fluvium à Moſella non procul, qui à pago vicino, *Kuntz*, *die Kuntzerbrug* dicitur, arcubus amplitudinis admirandæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſpectabilis; quorum qui in medio ad fluminis alveum, omnium eſt altiſſimus, tum latiſſimus, reliqui ad latera ſenſim humiliores: quo & ipſa pontis ſuperficies ad utramque ripam paullatim procumbit, & operis firmitudini egregie proviſum; ut in eo veterum artificum magiſtras manus agnoſcas. ad utramque ejus partem ſunt ſpeculæ, Trevirorum excubiæ; hujus meminit & Auſonius in delicatiſſimo illo carmine, quo hunc ipſum Moſellam celebrat, his verbis:

Tuque per obliqui fauces vexate Saravi
Qua bis terna fremunt ſcopuloſis oſtia pilis,
Cum defluxiſti famæ maioris in amnem,
Liberior laxos exerces Barbe natatus.

Fluminis hujus & denuo meminit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

nit in hoc eodem carmine, ne quis de ejus ambigat nomine:

Naviger undiſona dudum me mole Saravus
Torta veſte vocat, longum qui diſtulit amnem,
Feſſa ſub Auguſtis ut volveret oſtia muris.

Cæterum hic locus ob *piſcationem* ſummopere commendatur: hic *Sturiones* ut nunc vocantur, qui ab Auſonio *Siluri* dici videntur, vaſto corpore magna admodum copia captantur; *Salmones*, *alauſæ*: & præter reliqua piſcium genera, quæ luculenter ille, ut omnia, decantat, piſcem, quem vulgo *Plateis*, Auſonius idem in carmine quodam ad Theonem *plateſſam* videtur nominare, qui omnino marinus piſcis eſt, hic ibidem aliquando captum referebant nautæ; tantamque eſſe in hoc amne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

piſcium omnigenum fœturam, ut cum nullo alio conferendus videatur. De hoc Sarræ fluminis, & Moſellæ confluente, intelligenda volunt nonnulli Suetonii verba in C. Cæſare Caligula, ubi de ipſius agit Imperatoris natalibus: *Plinius*, inquit, *Secundus in Treviris vico Ambiatico ſupra Confluentes genitum ſcribit*. Pagum ſane *Ambitivum* reperimus in diplomate quodam Pepini regis; in alio item Imp. Caroli Magni Aug. ejus filii, ejuſdem fere tenoris, in quibus inter reliquas donationes factas cœnobio Divi Maximini Trevirenſis, enumerant Eccleſiam Sancti Martini in pago Ambitivo conſtructam. verum ubi hæc ſit Eccleſia, vel pagus, quanquam de eo diligenter percunctati, hactenus non potuimus reſciſcere. Sed ad propoſitum iter revertamur.

mur. A Saravi oſtio ipſam

TREVIRORVM VRBEM

accedentibus, primum occurrit Divi Matthiæ cœnobium, in cujus cœmeterio multæ ſunt cryptæ, & in eis Divorum tumuli. ad unius earum caput inſcriptionem hanc antiquam excepimus.

INFANTI DVLCISSI-
MO DEFVNCTO
QVI VIXIT MENSES V.
DIES XX. PATER ET
MATER PIISS. FECER.

Ab utroque latere hujus inſcriptionis adſculpti ſunt duo Genii alati. Eſt in hoc eodem cœmeterio ſtatua mulieris, jacentis ut fluminum Nymphæ fingi ſolebant, ac ſine capite, ex marmore candidiſſimo. Sed longe pulcherrimus eſt urbis ipſius aſpectus, quique

 adeo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

adeo, quæ ejus olim fuerit claritudo, manifeſto arguat, ſi quis ſecundo flumine eam accedat. Hic enim ut Moſella primum ſinuoſum amnem reflectit, urbem recta petiturus, adverſa ſeſe fronte effert ante ejus muros moles alta antiqui operis, in quam ut oculorum aciem intendimus, fornicem quondam fuiſſe, ſive arcum triumphalem, judicavimus, & in mentem venere Auſoniani verſus in Moſella:

-- Nec præmia in undis
Sola, ſed Auguſtæ veniens quod mœnibus urbis
Spectavit iunctos, natique patriſque triumphos
Hoſtibus exactis Nicrum ſuper, & Lupodunum
Et fontem Latiis ignotum annalibus Hiſtri.

Loquitur autem de Valentiniano

no Aug. ejuſque filio Gratiano, quos aliquoties Germanos fudiſſe, & longius à Rheno ſubmoviſſe, ejuſque limitem, ut & Danubii, pacaſſe, legimus.

Et poſt hanc molem & altera, ruinoſa penitus, quæ num & fornix alter fuerit, ut omnia quadrent Auſonianis verbis, non valuimus dignoſcere. Oppidani, ſolita inſcitia, molem utramque turres veteres nominant. Vrbs vero ipſa ſitu eſt plano, latus ſiniſtrum claudit Moſella, portus crepidinem leniter adlambens; ad alteram ripam mons eſt præruptus, & unica omnino ad ejus pedem via; hanc urbi connectit pons lapideus, in quo fornicum amplitudinem, & fundamenta in primis lapidibus magnitudinis inuſitatæ aggeſta mirabamur; ſiquidem ea propter fluminis humilitatem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

qualem ſe multis retro annis nec vidiſſe meminerant, alte ſpectabantur; & Romanorum quidem id opus judicabamus. Ad arcuum commiſſuras columnæ ſunt ſemiquadratæ ex ſingulis lapidibus altero alteri ſuprapoſito, quæ paullum exſtant ſupra pontis marginem; in his Deorum olim fuiſſe ſimulacra referebant. Pontis hoc loco ſupra Moſellam mentionem facit Cornelius Tacitus lib.IV. ab exceſſu Neronis, qui ulteriora Coloniæ annecteret. Spectat hoc latus urbis quod ad Moſellam, occidentem fere Solem, aut Corum ventum. ad dextram, collem habet ſenſim acclivem, totumque vitibus conſitum, cujus & partem mœnibus olim incluſam fuiſſe indicant Auſonii verſus, hunc eundem ſitum delineantes:

Lata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Lata per extentum procurrunt, mœnia collem;
Largus tranquillo prælabitur amne Moſella.

Reſtant adhuc in eodemque colle ædificiorum rudera, & ſubterranei meatus, opere latericio incruſtati, & pagus ibidem *Levi* dictus; eodem hodieque jure utitur, quo Trevirenſes cives. profluit hinc rivulus, qui urbem perluit, quem ſua lingua *Levibach*, Latine *Oleniam* nominant. Et hæc quidem ad latera, quibus ad Orientem, & Occaſum, ut diximus, vergit; quadrata eſt enim fere hoc tempore, niſi quod ſecundum Moſellæ ripam paulo ſit extenſior, & tota quidem muro non contemnendo cingitur. Qua vero ad Auſtrum ſpectat, moles eſt illa antiqua, de qua mox diximus; & paullo altius D. Mathiæ cœnobium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

bium, & ſacella aliquot. Ad Aquilonem, ultra murum, porta eſt altera, quam campeſtrem vel ſua lingua *Feldtporte* vocant, ad quam urbis mœnia ante Hunnicam depopulationem pertinuiſſe aſſerunt. Intra hanc portam, & ipſa quæ urbem nunc ambiunt mœnia, cœnobia ſunt D. Paulini, & D. Maximini, magnæ molis utrumque, ſed Maximini nobile in primis, & opulentum, quodque fundationem ſuam refert ad Imp. Conſtantinum Max. ejuſque matrem Fl. Helenam Conſtantii Aug. Sed nunc incendio deformatum eſt, nec patiuntur Treviri, ut inſtauretur, cum tam prope muros ſit, ne tempore belli receptaculum hoſti præbeat. ex murorum certe, columnarumque fragmentis judicare eſt, quam ſplendidum olim fuerit. diciturip ſam Archiepiſco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

piſcopalem ſedẽ opulentia quondam æquaviſſe. D. Paulini ædes adhuc eſt integra, & in ea hinc inde multæ reſtant inſcriptiones antiquæ, aut mediæ ætatis.

Diaconus hujus ædis referebat, hunc locum Campum Martium olim dictum fuiſſe, quo etiam nomine in hiſtoriis paſſim occurrere. proximum item collem vitiferum Martis ejuſdem, ut alterum huic oppoſitum Apollinis, nominibus inſignitos, quorum & reſtarent in vulgari appellatione veſtigia. Hanc vero ædem Divæ primum Genitrici dicatam fuiſſe, poſtea Divo Paulino, tranſlata Divæ Virginis ſede ad Moſellæ ripam, ubi & adhuc eſt in hoc eodem pomœrio. In ipſa jam urbe ſunt & templa multa, & admodum inſignia, mediam tamen ætatem referentia, ut ea quæ Colo-

niæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

niæ Agrippinenſium, & Aquiſgrani. tale eſt & ipſum ſummum templum, quod vernaculo ſono *Dom*, quaſi à domo vel à Domino appellant, Divo Petro Apoſtolo, civitatis patrono, conſecratum. Niſi cui fortaſſe Divi Simeonis ædes videatur antiquior, & Romana quodammodo tempora referre. Collis jugum occupat, qui unicus eſt in hac urbe, forma quadrilatera, oblonga, tota ex lapidibus ſubcinericei coloris, & quidem magnitudinis ita ſtupendæ, ut vix credatur, hominum manibus potuiſſe eo advolvi, uſque eo ut apud imperitum vulgus fabella locum invenerit, Cacodæmonis uſum auxilio, qui eam ædificavit, cui quidem perſuaſiſſet ſe lupanar & aleatorum menſas ponere, ſic, inquiunt, aras vocabat, & pro argumento oſtendunt aras, quarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſuperficies non recta ut reliquarum ſed deorſum ſpectat, & appenſum muro cornu quoddam, ut videtur, quod vocant *Cacodæmonis unguem*; eum ſcilicet, ubi ſe circumventum ſenſit, impetu in aras facto, unguem confregiſſe. atque ejuſmodi fere narratiunculæ proferuntur, quotieſcunque opus aliquod humanum videtur captum excedere. Tres habet hæc ædes concamerationes, ſibi invicem ſuprapoſitas, in quarum ſingulis ſacra facit diverſi ordinis clerus. Facies exterior externo eſt feneſtrarum ordine, inter columnellas ſemirotundas; ex eodem omnia lapide, pręterquam ad chori (ut nunc loquuntur) ambitum, ubi & columnellæ ſunt marmoreæ. Moles eſt admiranda, cui in tota hac Gallia noſtra nec parem aliam ſupereſſe exiſtimamus. atque unicum for-

taſſe ædificium hoc fuit, quod operis eximia ſoliditas, à tot cladibus, quibus hæc urbs ab exteris nationibus, Hunnis, Francis, Normannis vaſtata eſt, vindicavit, cum reliqua in favillas abiiſſe videamus, nec ex *antiqua illa Treveri*, Principum domicilio, quidquam reſtare, præter columnarum & marmorum fragmina, hinc inde diſperſa, & rudera ſub terras, quæ ſubinde veteris ejus ſplendoris admonent. Ex *Theatro*, cujus ſcriptores ſæpius meminerunt, reliquum eſſe videtur fragmentum illud operis latericii, cæmento ſuperinductum, & feneſtris grandioribus plenum, eo loco, ubi nunc domus eſt Archiepiſcopalis, quod oppidani ex Conſtantini Max. Aug. volunt eſſe palatio. Exſtant ejuſdem prorſus operis aliæ ruinæ ad portam quandam, de quibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

bus ipſi varia referunt, quorum fides apud eos ſit: ut & eorum quæ de Trebeta ſuo conditore, Nini Aſſyriorum regis filio, huc profugo, circunferunt, & de Idolorum templo, ac Mercurii ferrea imagine. De qua tamen placet hic verba ex eorum Annalibus manuſcriptis deſumta referre; quæ rem ita aſſeverant, ut nihil ad faciendam fidem requiri ultra poſſe videatur. Sic enim poſtquam de templo ipſo fecit mentionem, quiſquis eorum auctor fuerit: *Huius in veſtibulo* (inquit) *ex lapide quadro inſignis arcus exſurgens habet ferream Mercurii imaginem, (dictu mirabile) in aëre pedentem. ſeorſum autem Iovem marmoreum, ſcutellam auream manibus tenentem, cui tus immiſſum redolebat in naribus circunſtantium, tanquam ſi igni immitteret, nec tamen urebatur.* Quod ne forte no-

ſtris dictum verbis, tanquam à nobis confictum credere quis detrectet, non nos, ſed potius audiat Galbam Viatorem, Licinio Sophiſtæ, hoc ipſum inter cetera rerum ſtupendarum quas viderat & audierat, his verbis conteſtantem. Sic enim ait: *Audi preterea quod mireris: Treveris eſt civitas Galliæ nobilis, ubi Senecio quidam, cuius hoſpitio uſus ſum per duodecim dies, in ſuburbio civitatis, ferream effigiem Mercurii volantis, magni ponderis, oſtendit in aëre pendentem. Erat autem magnes, ut hoſpes idem mihi oſtendit, ſupra in fornice, itemque in pavimento, quorum naturalis vis è regione ſibi ferrum aſcivit, ſicque ferrum ingens, quaſi dubitans in aëre remanſit. Vidi etiam in eadem vrbe, ingentem è pretioſo marmore Iovẽ, ſcutellam auream duorum pedum latitudinis tenentẽ, ubi hoc inerat ſcriptum:*

IOVI

IOVI VINDICI TREBERORVM
EX CASV QVINQVE CIVITATVM RHENI PER
TRIA DECENNIA DENEGATO SED FVLMINE
ET CAELESTI TERRORE EXTORTO
FACTVM ARTE MECHANICA.

Nam tus quaſi prunis impoſitum redolet ſi immiſeris, nec tamen deficit, quod ita probavi eſſe. Hæc ille. Sed antequam reliqua exſequamur, non alienum erit, ex politioribus quoque Hiſtoriis de Treviris aliquid repetere. Idem C. Cæſar, de quo jam ſæpius, *Trevirorum gentem omnium Belgarum potentiſſimam iuxta & bellicoſiſſimam facit, ac propter vicinitatem Germaniæ quotidianis exercitatam bellis, quæ equitatu valeret plurimum, & copias quoque haberet pedeſtres.* quare reliqua pene Gallia pacata ipſi nec imperata faciebant, nec ad concilium veniebant, niſi armis coacti, & novis ſubinde ſtudebant rebus,

cum magnas haberent clientelas Eburonum, & Condruſonum, & latiſſimos fines. Siquidem ad Rhenum ab una parte pertingebant, ab altera ad Nervios uſque Menapios, & Mediomatricos. Eorum vero oppidum nullum nominat: Tacitus *Coloniam Trevirorum* appellat hanc ipſam urbem, de qua nunc loquimur: eandem Mela, Ptolemæus, & Auſonius poſtea, *Auguſtam Trevirorum*; hic vero & Treverim nominavit: & ejuſdem ſubinde meminerunt ſubſequentis ætatis Hiſtoriæ, *Metropolim eam Belgicæ primæ* facientes, in qua præſideret vir conſularis, qualis erat & ille Ælius Conſtantius, cujus epitaphium ſupra poſuimus, quod inepte nonnulli, ad D. Conſtantium Aug. Conſtantini Max. patrem referunt. In hac urbe *Fabrica* olim erat *Scutaria*, & *Baliſtaria*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ſtaria. Meminit & libellus dignitatum, & adminiſtrationum, qui ſub poſterioribus Impp. confectus videtur, *Procuratoris monetæ Trevirorum*, & *Procuratoris Gynæcei Belgicæ primæ*, item *Præpoſiti Argentariorum*. & de moneta quidem fidem faciunt creberrimæ in poſteriorum Impp. nummis argenteis & æreis notulæ PTR. PTRE. T. TR. TRS. TRPS. quæ *pecuniam Treviris ſignatam* innuunt, eadem ratione qua & P. LVG. *pecuniam Lugdunenſem*, & AQPS. *Aquileii pecuniam ſignatam*, reliquaſque in ejuſmodi nummis notulas commode poſſis interpretari. hinc & in lapidibus III-*virorum monetæ Trivericæ* mentio. Manifeſta ſane indicia, quantum hæc civitas belli olim ſtudiis floruerit, ipſi quodammodo Romæ orbis dominæ cis Alpes ſecunda, cum qua & ſuam paſſa eſt ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

exteris nationibus viciſſitudinem, cui obnoxia ſunt in hac rerum univerſitate omnia ; ita tamen ut nec veteres animos depoſuerit, nec facile de ſua libertate quidquam delibari patiatur. Quod & nuper admodúm èxpertus eſt eorum Epiſcopus, cui cum longa fuiſſet cum civibus de civitatis jure controverſia, res tandem ad arma devenit, & caſtra ante urbem in adverſo ad Moſellam monte poſuit. illi ſe acriter defendere: ſed principum interventu, cauſam ad ſummum Imperii Romani Senatum detulerunt. Hinc ſecundo Moſellæ flumine navigantibus ad medium fere M. oppidulum eſt, & arx vulgo *Pfaltz*, quaſi *Palatium* dicas, in ſiniſtra ripa. in dextra II circiter M. pagus *Reol*, loco alto ad lapidis jactum à ripa, montibus fere circumcinctus, in quo arcem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

non ita multis abhinc annis ædificatam, *Rigelburg* nominarunt, veteris nominis memoriam hac appellatione utcunque renovantes: veteribus ſiquidem *Rigodulum* erat, & oppidum ubi Cerialis tempore Veſpaſiani Imperatoris (ut eſt apud Corn. Tacitum) Valentinum Trevirenſem fudit. Oppidum expreſſe vocat Ammianus Marcellinus. Sed cum in ejus deſcriptione ac ſitu videantur hi ſcriptores nonnihil variare, non extra propoſitum forte ſit, utriuſque verba expendere. Taciti libr. IV ab exceſſu Neronis hæc ſunt: *Eo rapidius Cerialis miſſis in Mediomatricos, qui breviori itinere legiones in hoſtem verterent, contracto quod erat militum Maguntiaci, quantumque ſecum tranſvexerat, tertiis caſtris Rigodulum venit, quem locum magna Trevirorum manu Valentinus inſe-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

inſederat, montibus aut Moſella amne ſeptum, & addiderat foſſas, obiceſque ſaxorum. Marcellinus autem lib. XVI: *Nullo itaque poſthac repugnante ad recuperandam ire placuit Agrippinam, ante Cæſaris in Gallias adventum exciſam, per quos tractus, nec civitas ulla viſitur, nec caſtellum, niſi quod apud Confluentes, locum ita cognominatum, ubi amnis Moſella confunditur Rheno, Rigodulum oppidum eſt, & una prope ipſam Coloniam turris.* Quibus Marcellini verbis permoti nonnulli exiſtimarunt, *Rigodulum* eandem fuiſſe, quæ nunc *Confluentia*; cum diſerte locum notet, ubi Moſella & Rhenus aquas jungunt. In quo tamen nec ſibi ipſi ſatis convenire videtur, & à Tacito diverſum ſentire. Nam ſi Rigodulum eo ſitu erat, quo nunc Confluentia, cum locum dicit montibus aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

aut Moſella ſeptum, nullo modo tacuiſſet, Rheno quoque muniri, nec potuiſſet Cerialis, (quod idem habet Tacitus) fuſo hoſte Rigoduli, poſtero mox die Coloniam Trevirorum ingredi. Quantum ad Marcellinum: Iulianus Imperator, de quo ſcribit, Germanos tunc circa Borbetomagum deleverat, unde recta Coloniam Agrippinenſium properabat, quo tractu nullam neque urbem eſſe, neque caſtellum dicit: unde colligere eſt, eum non ſecundum Rheni ripam iter feciſſe, ad quam caſtella plurima erant, à Druſo Germanico exſtructa, & oppida, Bonna & Antennacum, ab eodem Ammiano ſæpius nominata; ſed altius à Confluentibus Moſellam tranſiſſe, ut nec Borbetomago Coloniam petentibus, per Confluentes, aut ſecundum Rheni ripam recta

eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

eſt iter. Huc accedit quod hujus pagi, de quo loquimur, ſitus, tum loci natura, cum Taciti deſcriptione belle conveniat, atque vel eo ſuam prodat antiquitatem, quod à ripa aliquo diſtet ſpatio, ad quam ſunt reliqui recentioris ætatis fere omnes. Dominus ejuſdem loci opinionem hanc noſtram confirmavit: dicens, idem *Rigoduli* vocabulum expreſſe legi in ipſo Regis Dagoberti authentico, quo hunc locum, cum aliis eidem vicinis, eccleſiæ donat S. Maximini; & repertam aliquando ſub terra viam lapidibus grandioribus ſtratam, quæ verſus Moſellam excurreret. ita ut poſthac de Rigoduli ſitu, aut nomine non videatur ambigendum: vel ſi quis anxie adhuc Marcellini verba urgeat, diverſa ejuſdem nominis loca fuiſſe, ſit ſtatuendum. Hinc

Moſella

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Moſella per magnos anfractus, ita ut ad eundem fere locum aliquoties revertatur, unico interveniente inter utrumque fluentem monte, leni omnino agmine labitur, inter montes, ab radice ad ſummitatem uſque vitibus veſtitos; ſunt enim non ita prærupti, quin facilis ſit colonis aſcenſus ad ſupportanda quæ ad vineta requiruntur; nec ita alti, ut alter alteri ſolem præripiat; adjuvantibus ad hanc rem ipſis anfractibus, per quos Solis radii viam reperientes, grata viciſſitudine montes ad utramque ripam ſtatis temporibus illuſtrant. Sunt vero in altioribus montium jugis & pineta, & aptus ſementi locus. Ad ipſam etiam ripam, (ne quid hac in parte deſideretur) inter fluminis alveum, & vineta, ſicubi colles longius recedunt, prata ſunt ſpectatiſſime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

virentia, ubi videre eſt armenta paſcentia, quibus & adveniente æſtu facilis eſt ad áquam deſcenſus, juvatque tota proſpectare armenta in ipſo flumine ad pectus uſque frigus captantia. Quin & uſque eo humanis natura rebus circa hoc flumen conſuluit, ut multis in locis, ubi altera ripa montem habet aut collem paullo arduum, altera omnino ſit acclivis, qua demum ratione vinetis integer eſt ſuus ſol, & ad paſtionem locus relinquitur commodiſſimus. Iam ſi qua planities à flumine paulla eſt altior, frumento ſerendo deligitur, provenitque in ea magna admodum copia.

NEVMAGVM

pagus vulgo *Neumagen*, vetus adhuc nomen retinet, quod eſt apud Auſonium in Moſella:

Neu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Neumagum Divi caſtra inclyta
Conſtantini,
Purior hic campis aër, Phœbuſque
ſereno
Lumine purpureum reſerat iam
ſudus Olympum.

Sed hic repetendi ſunt & hi Auſonii ejuſdem in eodemque Moſella verſus:

Addam præſidiis dubiarum condita rerum,
Sed modo ſecuris, non caſtra, ſed
horrea, Belgis.

Nam & hoc loco *nihil præter horrea* nunc videas. Sunt & alia hoc tractu oppida non contemnenda. *Bergcaſtel* à dextris, ac paullo inferius *Drabach*, ubi vina laudatiſſima, ac nigri effodiuntur lapides, fiſſiles, ad domorum tecta; & *Enkirch* pagus, cujus agrum ad vini dolia M M M, eorum quæ ſua lingua *Fuder* vocant, annuatim red-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

dere aſſerebant. Hinc *Kocheim* oppidum ad alteram ripam, ac paullo inferius, in eodemque latere, oppidum aliud, *Karll* vulgo nominatum, à quo ripæ paullatim fiunt humiliores, & ab utraque parte longius recedunt, ita ut ad Confluentes latitudine ſit Rheno fere pari. Vrbium quæ ad Moſellam, poſtrema eſt

CONFLVENTIA

ad ipſum fluminis marginem ſita, ubi Rheno miſcetur, & fruitur utriuſque amnis longe maxima amœnitate juxta & commoditate, unde & eo in primis nomine delectatur. Dono acceſſiſſe volunt Eccleſiæ Trevirenſi ſub Medoaldo Archiepiſcopo, cujus mentionem facit inſcriptio illa, quam ſupra in Treviris poſuimus. unde & liquet, tempore hunc Dagoberti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

goberti regis vixiſſe, qui annus erat ab inſtaurata ſalute circiter DCXXXI. Aſſerebant etiam, Diploma ipſum, *Cortem Confluentinam* appellare, & donari una cum circumjacente agro, & ſilvis. *Cortis* vero nomine accipi, quidquid muro veteri, qui hodieque exſtat, includitur, intra quem forum rerum venalium, & primarium templum. eundemque Medoaldum nova mœnia quo nunc ſunt ambitu urbi circundediſſe. *Pontem ſupra Moſellam*, operis lapidei, præcipuum ejus ornamentum, ædificavit Baldus, vel, ut apud alios eſt, Balduinus Archiepiſcopus, ann. MCCCXLIV. Idem *Carthuſianorum monaſterium* in ſummo monte exſtruxit in hujus pomœrio. Impendet in adverſa Rheni ripa *arx* munitiſſima, quæ veteri nomine *Erenbreitſtein*, recen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

tiore *Hermanſtein* ab Hermanno archiepiſcopo, qui eam ampliarit, appellata. In proxima rupe arx erat *Helfenſtein* , antiqui & clari nominis, cujus tantum ſuperſunt ruinæ, potentioris ſcilicet vicinitate ſenſim diffluentes, ac vix ſuum nomen tuentur.

Inſtabat jam Nundinarum tempus , quæ Francfordiæ , quæ ad Mœnum fluvium eſt , magno totius Germaniæ conventu frequentantur , quo etiam properandum videbatur, adverſo Rheni flumine. qui tractus , ut omnium eſt celeberrimus , fuitque ſemper, quantamcunque vetuſtatem ferant ſingularum nationum hiſtoriæ : ita eum leviter attingere, aut ex parte deſcribere indecens judicavimus , at potius finem aliquando huic narrationi imponere. Hæc ſi tibi, Mercator, aliqua

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

ex parte probabuntur, operæ pretium érit nos effeciſſe quod volebamus. ſin minus, morem tamen geſſiſſe, non mediocriter juvabit. Vale. Antverpia. Nonis Octobr. ann. MDLXXV.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

INDEX EORVM QVÆ LIBELLO DE GALLO-BRABANTIA CONTINENTVR.

A.

ADuaca Tungrorum. 251
Agimont arx. 207
Alizuns fluvius. 277
Ambiaticum. 316
Ambleva fluviolus. 258
Antverpia. 193
Apollinis campus. 323
Aquæductus antiquus. 300
Arduennæ ſilvæ deſcriptio. 206. 207. 265.
Arlunium urbs. 264. 269
Arnoldus à VVachtendonck. 243
Auguſta Veromanduorum. 309

B.

BAſtonia oppidum. 263
Belgarum unde nomen. 189
Belgium, ubi. 190

Belgica

Belgicæ partitio. 185.186
Belus Deus. 190
Bergcaſtel *oppidum.* 339
Blanc païs. 267
Brunehildis viæ. 202

C.

Caprinus mons. 217
Caroli Burgundi epitaphia. 283. *&c.*
Carolus Langius. 244
Caſtellum. 250.251.253
Cenei *pagus.* 255
Claudiæ Valeſiæ funus. 281
Condei *arx.* 289.294
Confluentia urbs. 340
Cors, *qua ſignificatione accipiatur.* 341.

D.

Dieulevvart *pagus.* 296
Dilia *fluvius.* 193
Dittelberg *mons.* 308

Divo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Divodurum. 303
Dominicus Lampſonius. 243
Drabach *oppidum.* 339

E.

EMporium Arduennæ, Baſtonia. 263
Enkirch *pagus.* 339
Erenbreitſtein *arx.* 341
D. Eucharii ſacellum. 295

F.

Fontis Marianæ deſcriptio. 274

G.

GAlliæ nomen, quando primum auditum. 188
Gallo-Brabantia. 201
Gemblacum. 199
Gemep *vicus.* 204
Graffenmachern *urbecula.* 309
Guibertus Lotharingus. 204

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

H.

HElfenſtein *arx.* 342
Heriſtallum. 215
Hermanſtein *arx.* 342
Hoia *fluvius.* 210
Hofalizum ſeu Hufaliza oppidulum. 262.
Huijum oppidum. 209

I.

IAcobus Suſius. 194
Iecora *fluviolus.* 245
Igel *pagus.* 310
Inſcriptiones antiquæ. 274. *&c.* 305. *&c.*
Ioannes Daubri argentarius. 305
Ioannis Mandevilii ſepulchrum. 212
Ioannes Mofflinius. 271
Ioannis regis Bohemiæ cadaver. 279.
Ioannes Scillius geographus. 290

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Iouy *pagus.* 300
Iupilla. 215

K.

KOcheim *oppidulum.* 340
Kuntz *pagus.* 313

L.

L*Ambertus Lombardus pictor.* 242
Ledevac *pagus.* 261
Leodienſis urbis deſcriptio. 211. &c.
Levi *pagus.* 321
Levinus Torrentius. 242
Lorno *fluvius.* 204
Lotharingia. 187
Lovanium. 196
Louvegnie *pagus.* 256
Lupoſina, Lovanium falſo. 197
Lutzenburgi deſcriptio. 277

M.

M*Anſveldii Comitis ædes.* 272
Marce en Famine *oppidul.* 266

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Marcheville *pagus.* 292
Maria Montmorancia uxor Comitis à Mansfeldt. 274
Marmorum varia genera. 207
Martelenga *pagus.* 264
Martis campus. 323
Mechlinia. 193
Mediomatricorum opidum. 303
Metenſis urbs. 301
Meurta *fluvius.* 289.291.292
Moles lapidea antiqua. 310.312
Moſa fluvius. 208
Muſipontus urbs. 298

N.

N*Amurcum.* 205
Nanceium urbs. 280.290
Neomagum urbs ad Moſellam. 338
D. Nicolai Fanum. 291
D. Nicolai reliquia. 291.292
Ninnius Drauſo. 209
Numiſmatum antiqua aliquot notula interpretata. 331

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

O.

OLenia *fluviolus.* 321
Ourta *torrens.* 262

P.

PAris en Ardenne, *Baſtonia.* 264
Perviciacum. 251
Petrus Divæus. 198
Petrus Erneſtus Comes Mansfeldius. 270
Pfaltz *oppidulum.* 332
Piſces Moſellæ fluminis. 315
Prumienſe *monaſterium.* 215.&c.

R.

S. *Remacli hiſtoria.* 260.261
Rigodulum. 333.334.336

S.

SAbis *fluvius, eiuſque inundatio.* 205
Salmum *pagus, & Comitatus.* 261. 262

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Sarpaigne *pagus.* 296
Sarra *fluvius*, Saravus *Auſonio.* 313. 314
Saviniere *fons, & mons.* 257
Sella *fluvius.* 302
Sierck *oppidulum.* 309
Sigebertus auctor. 200
Spa *pagus.* 256
Stabulo *monaſterium.* 258
Steinefurt *pagus.* 271
Sura *fluvius,* Saur. 264.310

T.

THeodonis villa. 307
Tilemannus Stella. 308
Treviris deſcriptio. 317. &c.
Tungri oppidum. 244. &c.
Tungrorum fons. 248. 258

V.

VEſa *fluvius.* 256.258
Vini fertilis locus. 338
Vta *fluvius.* 256.258

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Walheim *pagus.* 201
Wannen *pagus.* 261
Waſſerbillich *oppidulum.* 264.309

Y.

Yona *fluvius.* 189

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

INDEX EORVM QVÆ ITINERARIO FRISIO-HOLLANDICO CONTINENTVR.

A.

ALcmaria. 69.173
Almenum, ſive Harlinga. 39
Altena, id eſt, Alcmaria. 69
Amiſia fluvius. 12
Amſtelodamum. 63.167. ejus initia. 45

B.

BAtavia quæ? 130. ejus miranda. 159
Bempſterus. 62
D. Bonifacii fons. 36
Brederodii nobiliſſimi. 126
Briela. 172
Brittenburg. 130

C.

CAſtellum, arx Harlingana. 39.40
Caſtrum Ritzardi, Friſiæ regis. 144
Catvvicum. 129
Comitiſſa, uno partu CCCLXV infantum parens. 141
Currus velivolus. 140

D.

DElphezielum propugnaculum. 12
Delphi. 149.164

q Doc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Doccumium. 34
Durdrechtum. 154.161

E.

EGmondani ditiſſimi. 126
Enchuſa. 58.175
Eſeloorsberg, caſtrum. 144

F.

FAmiliæ Batavicæ præſtantiſſimæ. 127
Franekera. 37

G.

GOrichemum. 171
Gouda. 169
Gravenhaga. 137
Groninga. 12

H.

HArlemum. 78.162
Harlinga. 39
Hindelopa. 42
Horna. 62.174

I.

Iuſti Lipſii domus. 128

L.

LAuſdunum. 141
Leovardia. 19
Leyda. 97
Loſdunum. 141
Lugdunum Batavorum. 97.166
M. Mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

M.

Motus perpetui autor. 72

N.

Neomagii porta Heſelana. 43. 47

P.

PArva Hollandia. 63
Pes Romanus, area Neomagi. 49
Pomerenda. 63

R.

RHeni oſtium. 130
Rhenoburgum. 128
Riſvicum. 139
Roterodamum. 152,170

S.

SAcrenboſch vel Schakenboſch, nemus. 138
Scheveringa. 140
Sevenhuſa. 134
Stavria. 42. ejus privilegia. 45.46

T.

TEmplum Hollandiæ ſpatioſiſſimum ac pulcherrimum. 78
Turris Britannica. 130. vel S. Brandarii. 131
Typographiæ inventio. 87

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

V.

VBbo Emmius, Academ. Groning. primus rector. 14
Verona Holland. 69
Viſurgis fluvius. 12
Vorburgum. 144
Vroonlandt. 70
Vrouvvenſandt. 44
VVaſſenarii antiquiſſimi. 126
VVaterlandia. 63
VVorcum. 42

Z.

Zuichemum. 34

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 D 10